

Forsius, S.A.

Minerographia

Stockh. 1643

(15), 190, (2) 177

(A, 2) de Bz

mit Blatt i fatolimil

Als! Tidigaste arbeten
på svenske om mine-
raler och ädelstenar

Hennes Kong. May: sã och
Sweriges Rikes troo Man / Riksz-
och Cammer Råd / President i thet Konungzli-
ge Riksz General Bergz Embetet / sampt Laghman
öfwer Carelen / sã och Landzhöfdinge öfwer Järle
Stadz Ståthållare dömmes.

Then Edle och Wålborne Zerre /
Herz Carl Bonde til Bordsiö /
Espelunde och Häflebny / c.

Eäsom och

The Wålborne / Edle och Wålbrödige
Herz Johan Berndes til Strömsbärgh och
Wåbny / c. Vicepresident vthi Riksz General
Bergz Embetet / sampt Landzhöfdinge öfwer Käppars
bärgh / Nääs och Salebärgh lähn.

Wål: David Fridrich von Sigeroth / til
Kappstadh / Höffstadh och Landzhammar Ge-
neral Bergzhauptman.

Wål: Georg Griefsbach til Salneck / Zorn-
siö och Sund / c. Dsuerste Bergmästare.

Wål: Erich Flämning / til Låchtis och Ekeby /
Commisarius vthi Riksz General
Bergz Embetet.

Wål: Lorens Creuz til Saafwelax och Koh-
nås Assessor i Riksz Gen. Bergz Embetet.

Wål: Christer Bonde til Bordsiö / Assessor i
Riksz Gen. Bergz Embetet.

DEDICATIO.

Definckest

- The Åhrborne / Högh- och Wätwijse / Wälachtade och
Konstruete Herrer och gode Männ/
Henrich Teyt / Assessor i Rijkz Gen. **Bergz Embetet** /
samot öfwerste Borghmästare widh store Kopparbårgen.
Zans Weiler Rijkz Gen. **Mårten Månson** / Bergz
Guardijn. Embetz Secreterare.
Andreas Bohm / Bergz **Johan Gunnarson Bandt** /
Embetz Cammererare. Bergz Embetz Fiscal.
Gerdt Lärman / Bergtmä- **Sarald Oloffson** / Bårgz
stare widh store Kopparbårgen. mästare öfwer Finmarken.
Pådher Jönson / Bårgz **Swån Anderson** / Bårgz
mästare öfwer Södher Nor- mästare öfwer Nore / Linda och
wårte. Wärmelandz Bergslagor.
Christoffer Geyer / Bergz **Zans Philip** / Bergtmästare
mästare öfwer Östergötlandz och öfwer Pisto Lappemarkz Siss-
Södermantlandz Bergslagor. mer Bruk.
Zans Steffans / Bergz **Amund Jöranson** / laspect,
mästare öfwer Gestrüctland. widh Kopparbårgen.
Jacob Erichson / Tullskrifware ther
samma stades.

Mine gunstige Herrar / mächtige befordrare och go-
de Gynnare/ &c.

Nidige och gunstige Herrar och
gode Männ / Effter såsom i detta högh-
loflige Konungarijket fast alle Bergz-
brukerne så ymnight aff allahande *Metaller*
finnes / som nästan vchi intet annat Rijke eller
Landskap i werldenne ymnigare til finnandes el-
ler deremoot lijnandes åre (hwarföre G Vdhi
högeligen til tackandes) doch lijfwäl ingen meere
hår til dagz sigh befljitet något om sådane Bergz-
brukers / *Metallers* , *Mineralers* och *Edlestenars*
dyg-

DEDICATIO.

Sielwa Werkes befodrare äre: Alltså hafwer iag
 inigh och then dristigheet företagit / detta ringa
 doch wälmente wärck / detta högl. Kongl. Gen.
 Bergz Embetes Collegio, igenom hwilkens goda
 Nådslaggh sådane wärck befrämjade blifwa / at til
 dedicera och offerera: Vnder tiens tliken bidian
 des / at E. N. Herl. Wälb. och W. denna ringa
 Tractat medh gunst och nådhe vptagha och sigh
 min person *recommenderat* wara låta wele / Lof
 wandes härmedh / at när någhon sigh angiswer /
 som ett bättre och nyttigare wärck om Bergz
 brukerne och *Metallens* befordrande skrifwer / de
 samna igenom min egen bekostning aff Trycket
 til at försärdiga. G Vdh then aldråhögste som
 Rijkens Bergzbrukerne här til så rikeligen wäl
 signat hafuer / han wille och här efter E. N. Herl.
 Wälb. och Wäl. vthi theas Nådslaggh medh
 sin H. Anda vplysa / och sampt allom them som
 sådane befrämja / idka och bruka / nådelighen be
 wara: Vnder hwilkens Gudsdomlige *protection*
 iagh E. N. Herl. Wälb. och W. samptligen och
 mig i deras nådgunstige hägn och förswar befa
 ler. Datum Stockholin den 9. Octob. år 1643.

E. N. Herl. Wälb. och Wäl.

Vnder tiens willige

Ignatius Meurer
 Typogr.

Register på alle the Mineraler, och Edelstenaar
 som i thenna Book finnes be-
 strefne.

A.
 Armenia Terra eller Bolus. Cap. 2.
 Ampletis cap. 12.
 Alumen Alum. C. 23.
 Auripigmentum Cap. 24.
 Antimonium Speyrglaas. Cap. 31.
 Argentum Vivum Cap. 34.
 Argenti Scotus eller Silspån lib. 2. cap. 11.
 Adamus Diamant. lib. 3. cap. 2.
 Ametistus lib. 3. cap. 8.
 Agates lib. 3. cap. 23.
 Asterites eller asterion lib. 3. cap. 27.
 Antracites lib. 3. cap. 31.
 Androdamanta lib. 3. ca. 32.
 Albandina lib. 3. cap. 46.
 Absinthus lib. 3. cap. 55.
 Asbeston lib. 3. cap. 56.
 Armenus Lapis lib. 3. c. 59.
 Afius Lapis lib. 3. cap. 60.
 Arabicus lapis lib. 3. cap. 88.
 Amianthus lib. 3. cap. 90.
 Allectorius Hanesteen / lib. 3. cap. 116.
 Aquileus Ornasteen lib. 3. cap. 117.

B.
 Bly lib. 2. cap. 3.

Blyh brändt lib. 2. cap. 19.
 Balagius lib. 3. cap. 11.
 Berillus lib. 3. cap. 12.
 Bezaar lib. 3. cap. 62.
 Belliculi Marini li. 3. c. 114.
 Blatta bizantia lib. 3. c. 115.
 Borax Kubeet eller Paddesteen lib. 3. cap. 118.

C.
 Chia terra cap. 7.
 Cimolia terra cap. 9.
 Cadmia cap. 12.
 Chryfocolla cap. 26.
 Chalcitis cap. 29.
 Cadmia cap. 32.
 Cerussa Blyhswijeli. 2. c. 11.
 Cynnabaris lib. 2. cap. 21.
 Carbunculus lib. 3. c. 9.
 Calcedonius lib. 3. c. 10.
 Chrysoprassus lib. 3. cap. 18.
 Chryfolytus lib. 3. cap. 19.
 Chryfocolla lib. 3. cap. 20.
 Corneolus lib. 3. cap. 24.
 Callaica lib. 3. cap. 33.
 Chrytallus lib. 3. cap. 42.
 Caranticas lib. 3. cap. 43.
 Calcohtanus lib. 3. cap. 63.
 Calefarios lib. 3. cap. 64.
 Corallinum lib. 3. cap. 107.
 Cancris lapis Krabbesteen / lib. 3. pag. 119.

A 4 Cheli-

Register.

Chelidonium Swalesteen lib. 3. pag. 120. D. Diphryges, Dingsbrot/Röfstopotto lib. 2. cap. 13. Dyadachos lib. 3. cap. 49. Droselithus lib. 3. cap. 48. Diamanticus lib. 3. cap. 65. Dionisia lib. 3. cap. 66. Diaconites Dratesteen lib. 3. cap. 113. E. Eretria terra cap. 5. Epistites lib. 3. cap. 34. Enidros lib. 3. cap. 49. Efestis lib. 3. cap. 50. Exebenos lib. 3. cap. 67. Egipfilla lib. 3. cap. 68. Etites lib. 3. cap. 87. As Ustum bränd Koppar / lib. 2. cap. 14. Eris flos Koppar slagg lib. 2. cap. 15. Erugo Spangrön / Kopparröst lib. 2. cap. 17. F. Floginus lib. 3. cap. 51. G. Guld lib. 2. cap. 1. Granatus lib. 3. cap. 13. Gelacies lib. 3. cap. 45. Galactites lib. 3. cap. 69. Garatiden lib. 3. cap. 70. Girfesteen lib. 3. cap. 121. Gagacromeon lib. 3. cap. 71. Galatides lib. 3. cap. 72.	Glozopetra lib. 3. cap. 74. Gagates lib. 3. cap. 110. H. Hyacinthus lib. 3. cap. 5. Hexacontalitus li. 3. ca. 25. Hexacholithus lib. 3. cap. 26. Helitropius lib. 3. cap. 28. Hæmatites lib. 3. cap. 61. Hyeratides lib. 3. cap. 76. I. Iris lib. 3. cap. 111. Iaspis lib. 3. cap. 6. Iudaicus Lapis lib. 3. cap. 86. Ienia lib. 3. cap. 124. Järn lib. 2. cap. 7. K. Koppar lib. 2. cap. Katelsongspottor cap. 12. Kacabrates lib. 3. cap. 44. Kopparrödf cap. 22. L. Lemnia terra cap. 1. Lithargyrium Silfwerstein lib. 2. cap. 12. Lichinis lib. 3. cap. 30. Linio lib. 3. cap. 40. Lazuli lapis lib. 3. cap. 58. Lachryma Cervi Hiortasteen lib. 3. cap. 122. Ligurius Soosteen li. 3. ca. 125. M. Melia cap. 11. Misy cap. 27. Melanteria cap. 30. Måfing lib. 2. cap. 6. Melochites lib. 3. cap. 52.

Register.

Magnes lib. 3. cap. 67.
 Melites lib. 3. cap. 73.
 Magnesia lib. 3. cap. 78.
 Murrina ibid. cac. 79.
 Memphites lapis li. 3. ca. 84.
 Medus lapis lib. 3. cap. 84.
 Morochtus lib. 3. cap. 89.
 Margarita lib. 3. cap. 108.
 Manativus lapis Manatijf-
 steen lib. 3. cap. 126.

N.

Nigrorum lib. 3. cap. 77.

O.

Ochra terra cap. 3.
 Onix lib. 3. cap. 16.
 Orphanus lib. 3. cap. 21.
 Opalus lib. 3. cap. 35.
 Obtalmius lib. 3. cap. 91.
 Orithes ibid. cap. 92.
 Ophites lib. 3. cap. 99.
 Ophites serpentarius ibid.
 cap. 133.

P.

Phrygius lapis lib. 3. c. 183.
 Purgitis cap. 9.
 Pompholyx lib. 2. cap. 8.
 Plumpago lib. 2. cap. 18.
 Prassius lib. 3. cap. 6.
 Pantherus lib. 3. cap. 36.
 Peridonius ibid. cap. 37.
 Pontica ibid. 53.
 Pondoros Amandim, ib. 34.
 Pumex Soorsteen ibid. 113.

Q.

Quadratus lib. 3. cap. 93.
 Quadras eller Samsteen lib.
 3. cap. 127.

Quidris Widhopsteen ibid.
 128.

Quirinus Wggelsteen ibid.
 129.

R.

Radaim en Hanesteen lib. 3.
 cap. 130.

Rubrica Synopsis cap. 4. Fa-
 brilis ibid.

Recrementum plumbi Bly-
 sinder lib. 2. 20.

Raunus lib. 3. cap. 94.

S.

Sinos ett Landskap cap 4.

Samia terra cap. 6.

Saltpeter cap. 7.

Sal nitrum cap. 21.

Selinulia cap. 8.

Salt cap. 14.

Sal gemmæ cap. 15.

Sal armeniacum cap. 17.

Sal indicum cap. 19.

Sal alchali cap. 20.

Sandaracha cap. 25.

Sorij cap. 28.

Sulphur cap. 20.

Sulfiver lib. 2. cap. 7.

Spodium lib. 2. cap. 9.

Squama Aeris Kopparsfiäll
 lib. 2. cap. 16.

Saphirus lib. 3. cap. 4.

Smaragdus ibid. cap. 3.

Sarda, Sardus lib. 3. cap. 14.

Sardonix ibid. cap. 15.

Selenites Manesteen lib. 3.
 cap. 29.

Sandarifus ibid. 38.

Register.

Sagda ibid. cap. 39.
 Schistos lapis lib. 3. cap. 81.
 Samius lapis ibid. 83.
 Sarcophagus ibid. 95.
 Sircires ibid 96.
 Specularis Glaassteen/ Ratt-
 gull ibid. 97.
 Succinum Naaffsteen ibid.
 109.
 Spongia Marina Swamp
 ibid. 112.

T.

Thutia lib. 2. cap. 10.
 Teen lib. 2. c. 4.
 Topacius lib. 3. c. 17.
 Torcois lib. 3. cap. 22.
 Tartarus Wiijnsteen ibid 98.

Thyrtes lapis lib. 3. cap. 80.
 Thegolitus ibid. 100.

V.

Vitriolum cap. 22.
 Varach lib. 3. cap. 101.
 Venix ibid. 102.
 Vegentana ibid. 103.
 Vanellus Wiijp eller Ritwit-
 steen 131.
 Vesicæ lapis Blåssteen ibid
 132.
 Vitrum Glaas ibid. 10.

Z.

Zimemella Zuri li. 3. ca. 41.
 Zifar ibid. 104.
 Zignētis ibid. 105.

Register på Siukdomar / som i thenna Boof finnes / och Medhel ther emoot.

A.

Ansichtes starheet och des vp-
 fullande cap: 7/ 11. des o-
 stickeligheet cap: 18. des
 släckiar 21/23. lib: 2. cap:
 12. lib: 3. cap: 114.
 Andedrächt swär cap. 24.
 Andetwäng cap: 33. 2.
 Alchymisterij i Guldwär-
 kande lib: 2. cap. 8.
 Andans liiffachtige styrektion
 lib: 3. cap: 1.
 Aflongens förhindran lib: 3.
 cap. 3.

Achtat blifwa hoos andra och
 wältaligh lib: 3. ca: 45/69.
 Andans ondas fördrifwan-
 de lib: 3. cap: 120.
 Allswarsam blifwa och beha-
 geligh lib: 3. cap. 116.

B.

Barnaföderstors förlossning
 lib: 3. cap: 110.
 Barnens förwarande i waga-
 gan lib: 3. cap: 52.
 Blodh godh i Barn och des
 ras fruchtans fördrifwan-
 de lib: 3. cap: 58.

Blod:

Register.

- Blodhsteen 61. ibid.
 Blåsestenens bräckande lib: 3. cap. 112.
 Buntreeff 21.
 Blod förleffrat cap. 1/4. blod gång ib. 2/6 31. desj stillande 22/31/33. lib: 2. cap: 7. 18. ibid. 22. ibid. lib: 3. cap: 3.
 Boldar och Blemmor 2. lib: 2/23/31. lib: 2. cap: 3. 4. ibid. 11. ibid.
 Bröstens oreenlighet cap: 33.
 Brystetwång lib: 3. cap: 19.
 Beswimelse lib: 2. cap. 1.
 Veet aff förgiffigh diur 33.
 Brand lib: 2. cap: 22.
 Bed:öfwellens och fruchtans fördrifwande lib: 3. cap. 9.
 Bedrägerij fördrifwa lib: 3. cap: 28. (ca. 67.)
 Blåsens wäret fördrifwa l. 2.
 Tijers / Nyggers eller Stugers stingande at wara frij för lib: 3. cap. 75.
C.
 Cauterium lib. 2. cap. 1.
D.
 Dödhstött 17/23/31/34. lib: 2. cap. 1. 2. ibid. 15. ibid.
 Dufwelockande lib: 2. cap: 1.
 Drömers fördrifwande lib: 3. cap: 1.
 Drunknande at vndwijka lib: 3. cap: 3.
 Dieflens försträckelse lib. 3. cap. 7.
 Dödsens frälsande lib: 3. c. 7.
 Druckenheetz remedium lib: 3. cap. 8.
 Dygdeligh at blifwa lib. 3. cap. 36.
 Dödas kött hwad thet för: tarer lib: 3. cap. 92.
E.
 Eld vthlåndst cap. 9.
 Effierbordens vthdrifwande
 Endrächthet behålla lib: 3. cap. 29.
 Eldens vthsläckande lib. 3. cap. 69.
F.
 Färgors behållande på grunden i taflo 11.
 Fuchthet groff cap. 18/21.
 Förgiffit cap: 1/6/21/33. lib: 3. cap. 1.
 Förgiffit dödeligh lib: 3. ca: 7.
 Förgiffits proberande lib: 3. cap. 117.
 Fallande soot 1/33: lib. 2. ca: 1. lib. 3. 29/87.
 Fallande soot lib: 3. cap: 107.
 Fiftelen 23/34.
 Födsflens förambielpande 33. Lätcheet lib. 3. 69.
 Födelsens och Fostrens framfodran lib: 3. cap: 3.
 Fläckers råd nar lib: 2. ca. 12.
 Fiendens affwäriande lib. 3. cap: 1. 3. ibid.
 Försichtigheetz behållande lib: 3. cap: 3.
Sten

Register.

- Fiendens öfwerwinnande i
 Rättegånger lib: 3. ca: 14.
 Fruchteus på marcken består
 melse för Hagel och skade-
 ligha Diur lib: 3. cap: 17.
 Fruchteus dödande i Moder:
 lifswet lib: 3/92.
 Fettne öfwerflödigh lib: 3. c:
 60/98.
 Fostretz bevarande i modher:
 lifswet lib: 3. cap: 83.
 G.
 Gulesoot 33. lib: 3. cap: 125.
 Guld; Ammulerande lib: 2.
 cap. 17.
 Gammal at blifwa lib: 3. ca:
 28.
 H.
 Håarlettande cap. 12. Håar
 tunne och granne 21. Des
 swartande 28. Deras för-
 drifwande aff kroppar 24.
 Hårmaten 21. Hårlopp 25.
 Hals 17/18/23.
 Hundabeet 21.
 Hertans flytande aff kroppen
 lib: 2. cap. 3.
 Hörflen 33/34.
 Huswudflätt 33. Huswudh:
 hyra lib: 3. cap. 7.
 Håpenheet lib: 2. cap. 1.
 Hiertans styrckia på Men-
 stian lib: 2. cap: 1.
 Hiertesprång/hiertewärck lib:
 2. cap. 1.
 Hiertebäffning lib: 2. cap: 1.
 lib: 2. cap. 11.
 Hofta gammal 25/33.
 Hudamäntande cap. 23.
 Hudens skarphet lib: 2. cap:
 12. 21. ibid.
 Hud; och håars; qwarhållan-
 de lib: 3. cap. 7.
 Hållsans igenbefommande li:
 3. cap. 29.
 Hemligheeter tunna vthspana
 lib: 3. cap: 47/70.
 Haat at vndwijska lib: 3. c. 69.
 Hagel vndwijska at thet ey ska-
 dar lib: 3. cap. 107.
 I.
 Ingfrwdom at vthspana lib:
 3. cap. 109/110.
 K.
 Kropsens sköna färga cap. 7/
 11/21. Des rånfande i bad-
 stugur 17.
 Knylor cap: 9. Des släckande
 Lemmar lib: 2. cap. 1. krop-
 sens hårdheet cap. 9.
 Klådha cap. 17/21/23/33.
 lib: 2. cap: 2. 11. ibid. 12.
 ibid.
 Kôte wårter 3. Bulor ibid.
 Kött öfwerflödigt 23/26/
 31. köttwårt skadelig ibid.
 hennes fräntagande aff nå-
 gon ledamooet som affstus-
 rin blifwer lib: 3. cap. 84.
 Känstones lifsfachtige Andat
 Menstian lib: 2. cap: 1.
 Kräfweten eller Lijtmatten
 23/31. lib: 2. cap. 5.
 Kärnåglar 25/33.

Register.

- Roppar görs til Måssing 32.
 Ruff och wåttas vndwiltan-
 de lib: 3. cap: 1.
 Rysktheez förwarande lib: 3.
 cap. 7.
 Rårlets styrkiande lib. 3. c. 12
 Konungzligh åhres förmer-
 ing lib. 3. cap: 21.
 Røler eller hward som toler ca:
 10/12.
 Klåde at thet intet bränner/v:
 than then genom blifwer
 glimmande och reent lib: 3.
 cap. 76.
- L.
- Lefwernes feel 4.
 Liff löst 1/4. Des flytande 6.
 lib: 2. cap: 7. des skadelig:
 heez fördrifwande 62.
 Löfj fördrifwa cap: 21. Luse:
 dödh 23/34.
 Lucht ond i munnen 23. lib: 2.
 cap. 1.
 Lefamens styrckelse lib. 3. c. 5.
 Ljungeldz vndwiltande lib: 3.
 cap. 5.
- M.
- Magans fleinheet 21. hans
 swagheet cap. 7/2.
 Mattar i lifwret 4/21. Des
 drifwande aff öron/ ibid.
 22. matfedråpande aff trån
 cap. 12.
 Melancholia lib. 2. cap. 1, 15.
 ibid. lib. 2. cap. 1.
 Måssingswårtande 32.
 Modren 33.
- Månegstidhen lib: 2. cap: 7.
 lib: 3. cap: 60.
 Måltens styng lib: 2. cap: 7.
 lib: 3. cap: 60.
 Mum illa luchtande lib. 2.
 cap. 11.
 Måssing lib. 2. cap: 14. lib:
 3. cap. 4.
 Maraquaff lib: 3. cap. 1.
 Minnes förstärkiande lib: 3.
 cap. 7/69.
 Mjölkgiftwande åt en dyegifs
 wande Dwinna lib: 3. cap:
 69/127.
- N.
- Naturens flytande aff Krop:
 pen lib: 2. cap: 3.
 Nåseblodh 1/31. lib: 3. cap:
 117.
 Naturlige leimmens heeta ca:
 6. hans fulma 17.
 Nagel aff Fingret fördrifwa
 cap. 24.
 Nåsans öfwerflödige fött lib:
 2. cap: 24/15.
 Natstruchtan förtaghes aff
 diamant lib: 3. cap: 1.
- O.
- Ornstingande cap: 1/6/17.
 deras fördrifwande lib: 3.
 cap. 109. 110.
 Olystheet fördrifwa lib: 3.
 cap. 3/8.
 Oliänd göra lib: 3. cap: 46.
- P.
- Podagel och Wårter cap: 12/
 17/33. lib: 3/60.

Register.

- Pestilentia cap. 1 / 2 / 33. lib: 3. cap. 5.
 Phantasia och drömer lib: 2. cap: 1.
 Purgerande 31.
 Pij Kall lib: 3. cap: 61.
Q.
 Qwinno franchheet cap: 2.
 Qwickesilfwers fördrifwande yr Koppar 34.
 Qwinners flytande lib: 3. cap: 61. hafwande Qwinners förwarande moot franchheet lib: 3. cap: 67. hennes lidelighe föddande i barnsnödh ibid.
R.
 Råfform 33.
 Råttor förgöra 22.
 Råfel vphoofta 25.
 Råften ibid. 25. lib: 3. cap: 63.
 Rådsothen lib: 2. cap: 12.
 Rådhogens förtaghande lib: 3. cap. 1.
 Råtedoms förtoffrande lib: 3. cap. 5.
 Råfande mans förvarning lib: 3. cap: 5.
S.
 Swet cap: 6 / 33. lib: 3. cap: 48.
 Storff på Sår 12 / 17 / 23 / 27 / 29.
 Storff på hufwudet 34.
 Spitelste cap: 17. des släckiar och sinnar ibid. 24. 33. lib: 2. cap. 1. lib: 3. cap. 7.
 Scorpions sting cap. 17. lib: 3. cap. 4.
 Sår brände 1 / 19. theas rånsande 26.
 Sår brände cap: 9. blodighe cap: 6.
 Sår på Nielte och Niure cap: 25.
 Sår widh then hemlighe orten lib: 2. cap. 12.
 Sår omfråtande lib. 2. c. 13.
 Sår inwärtens lib: 3. cap. 4.
 Sulmar cap. 3.
 Spenans heeta 6.
 Stolgång 33.
 Slagh 34.
 Spjende 26. lib: 2. cap. 15.
 Stabb lib: 2. cap: 11. lib: 3. 98.
 Spetelsfläckiar lib: 2. ca. 72.
 Sår des öfwerflödige fött lib: 2. cap. 14.
 Siälens styrckia lib. 3. cap. 11.
 Spöterij fördrifwa lib: 3. cap: 3. des vpwäckelse 47. ibid.
 Stålfwo lib: 3. cap: 3. 58.
 Sedhenes förbättring lib: 3. cap: 4.
 Swartkonstens fortsättiande lib: 3. cap: 4.
 Sömn roligh lib: 3. cap. 5 / 43 / 51.
 Synens och liusligheet: står: fiande lib: 3. cap. 6 / 7 / 58.
 Synsens späckfiande lib. 3. cap. 7.
Spå

Register.

Spå funna om tillkommande

ting lib. 3. cap. 7/29.

Studiens kärleef lib: 3. cap: 7.

Steen lib: 3. cap: 42/86.

Segren at behålla lib: 3. c. 71.

Styng lib 3. cap: 119.

Siukdom långligh lib: 3. cap:

120.

T.

Tungospånans fallande 18/

23.

Tarmars flemheet 21.

Torkande och sammandra-

gande cap: 4.

Twinnesfoot cap: 2. lib: 3. cap:

60/96.

Tyngd/Tungheet 33.

Tandawärck 23/29. tänders

skönheet lib: 3. cap: 24.

Tandatög vpsvällande lib: 2.

cap. 17.

Täckheet hoos Mennistian

lib 3. cap: 3.

Tordöns fara vndwijka lib: 3.

cap: 43.

Tiufwens vthspanande lib: 3.

cap: 87.

Truldoms fördrifwande lib:

3. cap: 90.

Törstens släckfande lib: 3. ca:

116.

Twedrächtigheetz stillande li:

3. cap: 120.

V.

Vrfunnigheetz fördrifwande

lib: 3. cap: 1/67.

W.

Watusfoot cap. 17. lib: 3. cap:

3/44/57.

Wam göra beqwenligit at

thet gör cent 21.

Wärter och Wartor 26.

Watns qwarhållande i ma-

gan lib: 2. cap: 7.

Wästa segh i lijfwet lib: 2.

cap. 12.

Waar at vthrånsa lib: 2. cap:

13.

Wäskan groff aff kroppen vte

dragha lib: 2. cap: 14.

Wäder farligh och förgiftig

lib: 3. cap. 5.

Wilians fullbordan lib: 3.

cap. 36.

Wiliens fullbordan lib: 3.

cap: 36.

Wältaligheet lib: 3. capit.

44.

Wredhens stillande lib: 3.

cap: 120.

Y.

Ystioslagh vndwijka lib: 3.

cap: 5.

Ylderdoms lamheet lib: 3. cap:

108.

Z.

Zrens helande lib: 2. cap.

12.

Zhrans vphöjande / lib: 3.

cap: 5.

Zghodeelars fördrifwande lib:

3. cap: 7.

Register.

<p>O. Ogons hwita Himna cap. 18. Ogons styretia lib: 2. cap: 1. lib: 3. cap. 91. Ogon mörel 23. lib: 2. cap: 14. Deras Dreenlighet 28 / 31. des rödh och klar</p>	<p>heet ibid. Deras stærka sytt lib: 2. cap: 1. 10. ibid. lib: 2. cap: 15. 21. ibid. lib: 3. cap: 8. 12. Ogon båfwande göra lib: 3. cap. 25. Orons rånfande 21 / 33.</p>
--	--

E N D E.

Then Första Book.

Om ächskillige Jordeslagh
och Mineraler.

 Den Allzmächtighe Skaparen hafwer then runda Jordeklimpen medh ocalighe och margfallige Häfwor bepryde och begåfwat / icke allenast Jordenne til beprydelse / vthan och the lefwande Diwr / och för alle ting Menniskian til prydning och nödtorfft / aff them en part äre wårande och förnemlige / en part äre dödhe / och doch omskiffelighe / och igenom ächskillige tings beblandelse igenom Konsten förmerlighe. Om lefwande Diwr och wårande ting / wil man om Gudh Lifswee vnnar / förhandla i sitt Rum / och här allenast beskriwa dödhe / doch kostelighe

ghe och vnderlige ting. Och först om
 äthstillige Jordeslaggh och *Minera-*
ler.

Thet I. Cap. Om äthstilli-
ghe Jordeslaggh.

Terra Lemnia Dioscorides och Gale-
 ni, warder och kallat Sigillum Lemniū
 och Terra Sigillata Officinarum, Lemnia
 Fragidos Grefist/ Theumacon Arabist/ och
 Theremathin. Denne Jorden warder så kal-
 lat aff then Insulen Lemno i Medelhaafwet/
 ther hon fordomdags är vpgrafwit worden/ och
 beseglat medh Dianæ Tempels Signet/ ther aff
 hon är kallat Terra Sigillata.

Serapio in lib. Aggregatoris c. Theu-
 macon, säger / at Terra Sigillata warder
 grafwin medh Siön / ther hvarcken Eråd eller
 Gräs växer / och inge stenar äre. Denne Jord
 lägges man i Watn och rörer wäl samman / så
 at Watnet warder wäl tiöckt / sedhan låter man
 stå / til thet at Jorden sätter sigh nedh / och giuter
 tå watnet aff / och tagher then bästa och fetaste
 Materie ther aff / och kastar thet andra bort / och
 torckar then Materie / til thet at hon blifwer så
 torr och hård som Wax. Sedhan skär man then
 Massa i stycken / och gör ther aff Troiscos el-
 ler

ler små Kafor / then man trycker medh itt i
 Signet ofwan vppå / til Zehn / at the åre oförfals
 skade / och låter sedhan torckas i Wädret / men ic
 ke i Solen / til thes the warda hårde. Platea-
 rius sägher / at Terra Sigillata är kall och torr
 tempererat. Dioscorides säger / at Terra Sig-
 intaghen medh Wijn / förtagh r Förgiffte. Hon
 är och godh för Pestilencie / och indruckin i någon
 Dryck driiffwer hon vch Förgiffte / och förwarar
 then som är Ormstungen. Serapio sägher / at
 hon wäldeligha stoppar allahanda Blodhgång /
 fram för andra Låkedomar. Hon helar ock så thz
 som brändt är / och hielper them som hafwa fallit /
 och sönderstött någhre Ledemoter / och hafwa i
 sigh förleffrat Blodh. Een Salwa medh thee
 hwijsa aff Ägget giordt aff Terra Lemnia, och
 strukin på Annen och Zinningarna / stillar Nåse-
 blodh. Itt Plåster ther aff giordt medh Rosen-
 olio / Atickio och thet hwijsa aff Ägget / och lagdt
 på Maghan / stoppar löst Liiff.

Then rätte warder i thenne Tijdh näppligha
 fördt til oss: Men ifrån Constantinopel war-
 der tvegegghanda Jord förd. Then Cena rödh-
 achtigh giordt til små Kafor / och påtryckt medh
 Zurekiske Boockstäfwer: Then andra något stö-
 re affsärghat / och afftryckt medh Zurekiske ca-
 racterer. The warda dyrt råfnade i Zurekijt /

och brukade emoot Förgiffte / ty kan man them
 trögt bekomma. The som söhras til Constanti-
 nopel, komma icke ifrån Lemno. vthan war-
 da ifrån andra Orter långt ifrå hämptade. Then
 rätte Lemniske Jord menar man wara rödbrun/
 och hålla en part therföre / at then Orientaliske
 Bolus Armenius är then rätte Terra Lem-
 nia. Fins och i Meliten eller Malta/ enahan-
 da slags Jord hwijt och lätt/ som aff Krydde sut-
 lare för Lämmiss Jord såld warder / och är godh
 för Förgiffte. Denne eller och Bolū Armeniā,
 kan man bruka för Lemnia m. Men the/såsom
 och the förre Turckiske / äre icke starcke nogh för
 Huggorma bett. Om the then krafft hadhe / så
 kunde man them hålla eller bruka för then rätte
 Lemniske Jord. Ty the Florentineske Medici
 hafwe thet proberat / at ther the hafwa gifwit
 Hundom / som aff Huggormar stungne woro/
 Hwijtlöök medh Wijn/ äre the hulpe wordner
 men the andre / hwilkom the goswo aff thesse för-
 nämde Jordslaggh / hafwa blifwit dödh. Then
 beseglade gemeene Apoteke Jorden må man icke
 bruka inwärtas/vthan vthwärtas. I Slesien och
 Hessen warder och enahanda slags Jord vppgräf-
 wit / som tienar emoot Förgiffte / och är then Le-
 mniske myckit lijf / som Magicus sägher.

Cap. II.

Terra eller Bolus Armenia, Canarmenium Arabisk/kom först fram i Liuset i Galeni tijdh vnder then stoore Pestilentien/och then Jord skulle vara bleckfärgat: Men the Araber beskriwa henne gol medh Saffranfärgho. Hon kallas Armenia, at hon i Armenien funnen warder.

Then bästa Brownjord eller Bolus är then som är bara rödh vthan andra färghor / och hon warar i hundrade Åhr medh sijn krafft. Bolus är kall i then första och torr i then andra Grad. Bolus är godh för onda Böldar och Blemor/ synnerligha Pestilencie Frisnor/intaghin medh Endwie wain/ och Kroppen ther medh smord. Hon är och godh till allahanda Såår. Och indruckentienar hon emoot Blodspyande och Twinnesoot/ och torckår Lungans Såår och Sulne / ther aff sijn Twinnesoot förorsakar. Hon stillar och Twinnofranccheet / när hon är öfwerflödigh/ och Pestilencie skälswor. Avicenna säger/ at många som medh Pestilentien hafwa varit befängde/ äre bättre wordne när the hafwa druckie aff Bolo. Then Dryck gör man alltså: Tagh 4. Dwarter blanckt Wijn/ som är flart och icke förstarekt eller förswärt / och lägg ther vthi 2.

Lodh Bolus, och blanda her til 1 qwa. No-
senwatn/ och drick thet nöchter om Morghonen/
och om Afftonen så tu går til Sång/ thet hielper
medh Gud; hielp. Seraphio sägher/ at Bolus
medh Syrowatn druckit / är een godh präser-
uarij för Pestilentien. Han sägher ock / at han
är godh för Blodhsoot dysenteriam. Han är
och tienligh Spleneticis, Colericis och Sto-
machicis. Serapio sägher / at thet Menni-
skior icke warda hulpne igenom thesse förestref-
ne Recepter aff förbenembde Krankheeter/ så
hielper them inthet / vthan allenast Aurum vi-
ta. som Johannes Cube sägher sigh thet offta
hafwa proberat.

I vår tijdh hafwer man twenne slag: Thet
ena Orientaliskt / thet andra thet gemeena Bo-
lus. som mångstädes warder funnit/ thet Jern-
grufwor äre / och bådhe färgha the såsom Röd-
steen eller Rubrica. En part meena at thet O-
rientaliskt Bolus warder föhrd ifrå Armenien/
och skal vara then rätte Galeni. Men at thet
ne är rödh / och then andra bleef / så kan hon icke
vara then samme. Somblighe meena / at thet
Lemniske Jorden / som fordom war beteknat mē
een Geet / skulle vara then Armeniskt Bolus,
eller then som Galenus kallat Rubricam Le-
muam; Men Rubrica färghar handen/ och

Jorden icke. Huru thet doch wara kan / så kan man doch then ena bruka för then andra. Then gemeena eller Zyska kan man bruka vthwärtens / och än jämnwål inwärtens i Låkedom / om han effter thetta sättet tillredt warder: Man må afftwåttat honom medh een starck Atickio / så at han aff all sandachtigh beblandning til thet reenaste vth wåskat warder / och åter igen vptorckat honom. Sedhan när han är torckat / skal man wågha honom / och Atickio medh lijka mått / och Olio en fempte deel ther emoot / och beblanda thet samman til en Massa eller Klump / then man förwarar wål tilltäpt i itt gott Steenkrws / och sätter thet nedh i Wijn / eller in i Jorden til någre Månader til at syras / hwilket ju längre thet syres / thet bättre blifwer thet. Thenne bereedde Bolus är godh vthi Pestilencie tijdh at bruka och tienar emoot Förgiffte. Här om skrifwa the Eölneske Medici.

Cap. III.

OChra Terra är een gol Jord / och then är bäst som är lätt / grann / icke steenachtigh och möhr / och tags i Attica. Hon blifwer bränd och twåttat såsom Cadmia. Hennes krafft är at tilfrympa / vpåta / och förstingra Sulmer. Hon förtaggar Wårter och Bulor på Rötet / och thet

som holligt år fyller hon medh Waxplåster/ och förminskar Ledhernas vthwärt.

Cap. IV.

Rubrica Sinopis eller Mogra, är Rödsten/ och han är then bästa/ som är swår/ tiocck och vthan Sand/ jämpnfärgat såsom een Leffre/ och blåtnar strax vp i watnet. Han warder grafwen i Cappadocia, aff någre Kulor / och när han warder luttrat / blifwer han söhd til en Stadh Sinopem, aff hwilken han nämpnes/ och thet såld. Serapio sägher/ at några kommer aff thz Landet Sinos, En part meena aff Babylonien. Han hafwer krafft at torcka och sammandragha. Ty han är skarp i smaken/ som Galenus sägher. Ty brukar man honom til Såareplåster / och thet som afftorcka och sammandragha skal. Han stillar och så lööst Lijff/ intaghin medh Ägg/ eller och igenom Elyster ingutin. Han tie- nar och emoot Leffrens fehl. Han förtagher och så Blodhspyiande och Förgiffte/ när man honom intagher medh Ägg. Han dödhar och Matkar i Lijfwet. Paulus sägher / at Mogra Sinopida är starkare än Bolus och Terra Sigillata, Ty warder han mycket förmängdt i Salswor.

Rubrica Fabrilis, eller then gemeene Zimber Rödhysteen/ then somblighe kalla Rödhyfrita/ är

är ringare än Sinopis. Then Egyptiske och Carthaginensiske/ som är vthan steen/ och möhr/ är then bästa. Han finnes och så i Iberia i Spanien.

Cap. V.

Terra Eretria nämpnes och så aff Landska-
pee ther hon finnes: Och thenne Jord är
tveegghanda: Then ene rått hwijs/ och then an-
dre Askfärghat. Then achtas för then bästa/ som
är Askfärghat/ och är blöth/ och gifwer een Fiol-
färghat Lilie/ när man henne drager öfwer Kop-
par. Man wasskar henne såsom Blyhwijs/ eller
och så: Man stöter eller rijsfwer henne små/ först
torr / och sedhan medh watn / och när hon sume-
ker/ sijlar man watnet sacht aff / och när hon är
torckat i Solen / stöter man henne åter igen om
daghen / och giuter watn vppå / at hon om Aff-
tonen skal sättia sigh nedh på bottnen/ för daghen
sijlar man Watnet aff / och stöter them igen i
Soolskijnet/ och gör til Pastiller. Om man be-
gårar at stekia them / så må man göra så stoore
Pastiller som Riferärter / och läggia them i ett
Steenfåril/ och tåppa Munnen wäl til/ och sät-
tia på en brinnande KolGeld och pusta wäl vn-
der: När Askkan wänder sigh i Falska/ eller Ko-
len lijfna sigh wedh Koppar/ tagher man them vth

och gömer them. Denne Pastiller hafwa en sammandraghande och fölande krafft / som någhot lijtet blöther / the fylla thet som holigt är / och sammanhäfta blodighe Sår. Dioscor.

Cap. VI.

Terra Samia aff then Sön Samo i Mesdelhaafwet är tweggghanda slagh : Then Gena är hwijt/lätt/blödt/mustachtigh/och möhr och lodher widh Tungone såsom Lijn : Then Andra kallas Afer och är såsom een skorpa eller skaal/i sin Substans såsom en hwetiesteen. Hon twättas såsom Eretria och hafwer lijka kraffter. Denne Jord stillar Blodhsppiande/ och warder gifwin Dwinnom medh wildpuniske Aplesblomsten för Lijffzens flytande. Hon köler Spenars och then naturlighe Lemmens heta påstrukin m̄ Rosenwatn : Fördrifwer Swett / och druckin medh Watn heclar hon Ormabett / och fördrifwer Förgiffte. Om man honom icke hafwer må man i hans stadh bruka Blodhsteenen. Dioscor.

Cap. VII.

Terra Chia aff then Sön Chio / är hwijt någhot Afffärghat / och skorpachtigh / och lijf then förre / och hafwer samma kraffter / vthfyller Ansichtet och gör thet klart / och gifwer he
la Prop

la Kroppen en skön färg. I Badstugun rensar hon såsom Saltpetter. Dioscor.

Cap. VIII.

Selinulia hafwer samma kraffter / och then är bäst / som är hwijt och gifwer steen ifrån sig / och är möhr. Dioscor.

Cap. IX.

Terra Cimolia är tveggghanda slags :
 Then Cera hwijt: Then Andra brunachtig.
 Then achtas för then bäste / som hafwer i sig en medhödd klemachtigheet / och är kall när man tagher på henne. Bägge slaghen blandat medh Aitickio fördriifwa Knylor aff Kroppen. När man stryker henne på thet som brändt är löper thet in thet up / och alt thet som på Kroppen hårdt är blöter hon. Hon fördriifwer vthländskt Geld. Dioscorides.

Cap. X.

PNigitis är i färgon lijk Eretria, men i större klimpar. Hon köler när man tagher på henne / och lödher widh Tungen aff sijn torrheet. Hon hafwer samma kraffter som Cimolia.

Cap. XI.

Cap. XI.

Melia är then Ästfärghade Eritream lijk/
och ojämpn til påtagghande såsom en Foot-
steen. Hon hafwer Aluns natur och torckar nå-
ghot Tungon/ gör en reen Krop och skön förgho.
Hon är och Målarom tienligh/ til grund/ at be-
hålla länge färghan på een Tasla. Hon tienar
och i Gröneplåster/ som kallas C chloræ. Diolc.

Cap. XII.

Ampelitis eller Pharmacitis finnes i Se-
leucia vthi Syrien / och then hålles vara
then häste/ som är swart / lijk wedh länge Foro-
kåäl/ och hon beblandar sigh strax medh Olio/ när
hon är riswin / men then hwiite och ästfärghade
blandar sigh icke wäl / ty achtas the för ringa.
Thenne Jord hafwer krafft til at äthstillia och
föhla / och lettat wäl Häär. Hon warder stru-
kin på nywårande Wijnträd at dräpa Matkar-
na aff them. I Polen och widh Wåsteråhs i
Upland warder funnin enahanda Jord / bleck-
brun och swår / then man lägger til Kopar / och
gör Måssing aff honom / lijka som medh Cad-
mia eller Galmey / om thet är råte Galmey /
weet iagh icke.

Kafelongs Påttor / Fornaceæ Testæ, som
wäl

wäl genom brände äre / göra Skorff på Såår /
och heela Klädha och Blemor / sampt och Poda-
glen / och Wårter. Thet brända Engsleret haf-
wer samma krafft.

Allahanda gemeene Jord / hafwer krafft at
föhla / och förstoppa / bådhe Såår och Liffwet.
Dioscor.

Dch ware så mycket om ächskillighe Jordslag:

Thet XIII. Cap. Om Mineraler och halfwæ Metaller.

WEdhan man här til beskreff ächskillighe
slags Jord / som i sigh sielff löös är och
icke wäl sammanhängiande : Så wil
man nu beskrifwa / Mineralerne / som aff Jor-
den födhas och sammanlöpa / antingen igenom
Naturens heemligha wircande / eller igenom
Menniskiors konst och Arbete / medh Geldens
operation och fokande : Och sådanne äre alla-
handa Salt / Vitril / Alun / Auripigmentü,
Sandaracha, Chrysocola, Misy, Sory,
Chalcitis, Melanteria, Stimmi.

Cap. XIV.

Salt / Sal, Malck, Arabisk / är antingen
Naturlighit / thet Naturen sielff födher
och

och wärckar eller giordt / thet man medh Arbete
 och studande tilberedhet. Thet Naturligha tags
 antingen aff Jorden / eller aff Haafwet. Thet
 Andra slaghet studher man / aff Träst / Siöar /
 Kärr / och Källe watern / såsom wedh Hall i Sach-
 sen / wedh the Saltwärc i Thüringen och Hes-
 sen / wedh Altendorp och Nidda / i Rhysland /
 i Lijfland och annorstädz. Thet Naturliga Sal-
 tet göra the Lärde syrahanda slagh / Sal Gem-
 mæ, Sal Ammoniacum, Sal Indicum, och
 Sal Nitrum.

Cap. XV.

SAL Gemmæ är itt naturlighit Salt / som
 warder aff Jorden vppgraswit / och är hwiitt
 och klart och genom skijnande som en Crystall.
 Thetta warder nogh taghe i Polen och medh stoo-
 re stycken / såsom stoorre Steenar aff Jorden vch-
 huggit. Saltet är itt möhrt Mineral / aff för-
 bränd Jordest Materie och förblandat fuchtig-
 heet igenom Solennes och Jordennes instångda
 Wårme sammankolat. Thet är warmt och tort
 i then tredie Grad / och genomtrångiande. Thet-
 ta Jordsaltet är starkare och bättre än the andre
 aff Watnet.

Thet Andra slags Naturligha Salt wärckar
 Naturen igenom Solennes Wårme och Heta
 aff

aff Salt haaffs eller ståndande Siöars watn i
 the heete Land / at thet wäxer på Watnet lijka
 som Isen aff Kölden / och thetta är thet bästa aff
 Watn. Thernäst thet Spaniske Saltet / thet
 man kallar Baij Salt / hwilket hafwer een söhe
 Smultron lucht / och warder igenom Solennes
 heta wärclat aff instängd Saltwatn i Slusor /
 lijka som itt flätt eller Is / och warder thet aff in
 på torre Plazar församblat i stoore hoopar så
 som Hödsäckhor / thet på igenom Regnet och So-
 lenns heta wäxer itt tiocft Saltskal eller Skorpo /
 såsom heele Steenflisfor. I the Schottlandz
 strander sambla the itt grått och oreent Salt /
 som myckit medh Leer beblandat är / hwarföre
 om man någhot thet medh saltar / sätter sigh Lee-
 ret thet yppå : Zy skal man effter någhon tijdh
 twestta Leeret aff medh samma Saltlaaka / och
 sijla Lakan vp / och slå thet igen på samma Kotte.
 Man finner och itt grant Salt på Steenar och
 Klippor som thet wäxer aff Haaffsens Gradga /
 och kallas Spuma Salis, thz är Saltstum. Dio-
 scorides nämpner och Salis florem, thet är
 Saltbloman / som rättare kallas Maris flos,
 thet är Siöblomster / ty thet är icke Saltet lijkt /
 vthan är golachtigh Fetma på watnet. Men
 thet som rätt kallas Salis flos thz finnes i Salt-
 grufwor / och i stoore Saltelärrar / lijka som itt
 grane

grant Saltedamb/på thet rätta Saltet/ thet bästa rätt hwitt/ thet sambre grått.

Cap. XVI.

Al warder enahanda Siösalt funnit i the Judeiske Insidar/ en part meena i Rödha haafwet / ther som och Asphaltus finnes som warder kallat Sal Sodomæus, och thet så som och sielfwa Watnet är ganska bittert / så at när man släpper andra Siöars Fiskar ther vthi/ döo the strax. The Araber kalla thetta Malck eller Sal Naphticus, aff Jordbetet Asphaltus, som ther och fins.

Cap. XVII.

Bkänner man och Salt aff Gräs / såsom aff Zangan/ thet the Fattighe i Dyrtidh bruka för thetas Maatsalt: Item aff thz Gräs Kali, hwilket Medici kalla Sal Alkali: Så som och aff Malört och flere Gräs.

Allahanda Salt är hett och torrt/ som Dioscorides säggher / och thet rensar/ resolwerar, förtaggher rånadhen / och förtärer / sammandraggher/ wärmer och torckar. At thet hett är och torckar / seer man ther aff / at then Menniskia/ som thet ympnigt taggher til sigh / törster ther effter öfwermåttan. Item / taggher man itt stycke

slätt Zis/ och lägger thet på ett slätt brädhe/ gör
 thet reent / och gnijder wätt aff Isen in på brä-
 det/ sätter Isen ther på/ ströjer Salt ofwan på
 honom / och låter honom så til någon tijdh liggia
 stilla/ fryns Isen hårdt til widh brädhet/ hwilket
 kommer ther aff/ at Saltet driffwer Kölden aff
 Isen alt nedh effter. Man brukar Saltet til
 Purgerande Läkedomar / til Elysterningar/ och
 annat som inwärtet brukat warder. Man brän-
 ner och Salt til Läkedom altså: Lågg Salt i een
 ny Potta/ och täck henne wäl til / at ingen Fuch-
 tighet kan vthgå / och sätt henne på glödhande
 Kohl/ och låt så länge stå / at Saltet brister sö-
 der och brändt warder/ sedhan tagh vth/ och pro-
 bera thet medh smaken / Zy thet som bittert är thz
 resolverar. Men thet salt är / thet torckar och
 sammandragher. Saltebloman eller Skumee
 är subtiligare än thet brända Saltet / och thes
 smaaft är bitter/och resolverar krefftigare. Se-
 rapio sägher / at Saltet låter icke thet ting för-
 rottna / som thet til elies benäget är. Sid saltet
 strödt på een Huudh/ och lagdt på Mialten/ för-
 tagher hans hårdheet. Salt förtärer Dödköte
 aff Sääret. Thet är och gott för skorff/och för-
 driffwer thet öfwerflödigha Rötet / som wärer i
 Sgorna. Salt tienar i Elyster/och emoot Wa-
 tusoten. Salt beblandat medh Atilio och Olio/

förtaghet Klådhan på Kroppen/ när man smör och ruffwer Kroppen ther medh til thes han swetsas. Thet samma fördrifwer också Skorff/ ledhe Spittålskos fläcker och Finnar. Beblandat medh Honing/ Atickio och Olio tienar thet för Squinancia, eller Halsfulmen. Förmängd medh Atickio alleena / är thet gott för then heemlige Dræmens sulme. Tre Plåster ther aff giordt medh Lijnfröd / är gott för Scorpione sting. Medh Origano, Isop och Honing förmängdt / är thet gott för Ormabete. Salt stött och i en Linlut hängd i Atickio / och sedhan lagdt på Ormabete heclar thet ganska wäl. Salt medh Miöl och Honing förmängdt heclar thet som brändt är vthan Arre. Thet samma tienar och så för Podagel. Salt medh Söl eller Wijn indruckit löser Bufen/ men thet är skadelighit för Magghanom. Och så mycket om Saltet.

Cap. XVIII.

SAL Ammoniacum eller rättare Armeniacum, warder i Armenien vthtagit aff klare Saltsteenar/ som hårde och salte äre/ och bjuta i Tungonne/ eller i Cyrenaica vnder heet sand/ ther aff thet kallas Cyrenaicum, och thet är hwitt och rödt / som Serapio sägher. Thet fins och thet Armoniacum, som tags aff swarte Salts

Saltsteenar / och thet är grofft och klart som en
 Crystall / och thet är thet bästa / och warder bruka
 fat i Låke-dom / och är hett och torrt i then 4. Gr.
 Thet Sal Armeniacus, som gemeent brukat
 warder / är icke thet naturligha / vthan itt giorde
 Salt / och tags itt slag thet aff i Alexandria aff
 Baadhstughur. Sal Armeniacus, fördrijswer
 then grofwa Fuchtigheet och rensar / och är syna
 nerligha gott för Tungospensafall / när man thet
 smått stöter / och stryker vp i Gomen / thet gör
 man ock medh gemeent Salt och Ingefår puder.
 Thet Pulver Armeniaci, är och gott för then
 Halsfulne / som kallas Squinantia. Platea-
 ris sägher / at Sal Arm. medh Chelidoniæ
 Must förmångde och låtit i Sghon / förtärer
 then hvijsa Hinnan aff Sghat. Sal Armen.
 smått i Rosenwatn / och beblandat medh Cam-
 pherwatn / och torckat i Solen / och sedhan pul-
 veriserat / och thet Pulver förmångde medh Fle-
 derolio och Ansichtet thet medh smort förtaghet
 Ansichtes ostickeligheet. Man gör vnderstun-
 dom Sal Armoniacum aff gemeent Salt.

Cap. XIX.

SAL Indus eller Indicum, skal wåra i In-
 dien / och wara golt och sött som Zuckel eller
 Honing / och wåra på Honighen / som A vicen-

na menar / hwilket Medici Florentini och Weckerus hålla för Zucker Candi / men thet kan man icke hålla för någhot Salt / medhan ther ingen Sälto eller bitterheet vthi är. Ty håller iagh Sal Indicum för thet Indianiska Bergsaltet / som i theenne tijdh i Indien aff thet Bergh Oremeno och annorstädhes warder taghit / och är brunachtigt.

Cap. XX.

SAl Alkali, warder giordt aff itt Gräs som kallas Kali på Arabisk / The meena / at thet skal vara Usnea eller Moss / thetta warder alt så giordt: Man gör een stoor Groop i Jorden / och fyller henne medh thetta Gräs färskt / och gör ther Eld vppå / och när thet är vthbrändt til Aska / späder man meera ther til / til theß Groopen blifwer full. Sedhan släck Elden vth och lät Askan koldna / och tagh henne omsidher aff / då finner tu en hård swart klump ther vnder / och thet är Sal Alkali, Och thet tienar til alt thet som Sal Ammoniacum.

Cap. XXI.

SAl Nitrum, eller Saltpeter / Baurach Arabicè, är mångahanda slaggh / Nemligha thet Naturligha / thet giorda / och aphronitrū.
Thet

Thet Naturligha / som kallas rått Nitrum, skal wåra i Nitria vthi Egypten / ther aff thet nåmpnes / och är Saltet aldeles lijft i fårghone / men icke i smaken. Thet bästa kommer aff Armenien / och thet är lätt / och låter sigh wål sönderrißwa / och är antingen hwijtt / eller rödhachtigt / och bittert. Thet warder igenom Jordennes instångde wårme / och then vthwårtens Solennes heta / aff then saltachtighe och förrotnade Jordennes wåtsko / vthdrißwit / distileret och vthlakat / så at thet i Jordennes skrefwor vthlöper / och ther thet dryper sammansfirndar thet så som en Ißtåkla / then vnder Zaaken hänger.

Saltpeeret thet man gemeent til Byssepulver brukar / och kallas Sal Nitrum eller Sal Petrar, at thet lijka som itt grane Salt eller Nijmfrost vthswettas aff gamla Murar och Steenar / warder medh Konst och siudande i alle Saltpeeter bruk sudit aff feet Null och Aska / eller och aff Myre watn / och thet är nu gemeent. Men man må thet icke bruka til någhon inwårtens Låfedom. Aphronitrum är Nitri skuum eller bloma / och warder samblat i Asia i Grafwar / ther thet torckas aff Solstijnet. Thet råtta Nitru lagdt i watnet brister och smolar sigh sönder såsom osläckt Kalk / och gör watnet beqwåmt / til at waska något medh och reent göra / såsom Pro-

pheterna then And eligha tvåttningen här widh
 offta lijfna. Thet bästa är icke swårt / och låter
 sigh wäl rijfwa. Avicenna 2. Canone cap.
 Baurach, säger / at Nitru är starckare än salt /
 och är warmt / och tort aff Naturen i then andra
 Grad. Nitrum renar / vthbijter och förtärer
 then groswe Fuchtigheet och gör granne och tun-
 ne håår / och gifwer Menniskior een godh Får-
 gha. Nitrum tempererat medh Atickie / fördrijs-
 wer Klådha. Nitrum indruckit / dräper Mat-
 far i Lijfwet och drijswer them vth. Nitrum
 Africanum står emoot Förgiffte. Aphroni-
 trum är gott för rasande Hundars bette. Ni-
 trum är gott för Iliacam passionem eller
 Buukreeff / och renar Ansichtet aff allahanda
 Gläcker. Thet drijswer och Sleem aff Magan
 och Zarmarna / och fördrijswer Håårmattar /
 och Lös aff Hufwudh. Thet dräper Matkarna
 i Dron / och rensar them.

Cap. XXII.

Vitriolum, Græcè Chalcantum, Calca-
 dis, Calcitis, Calcator, Cachita, Ara-
 bicè Zeg. Latinè Atramentum Sutoriū,
 warder hoos of gemeent kallat Kopparröök / så-
 som han och i the Latineske Officiner kallas
 Copparola. Orsaken hwij han så kallas är
 then

thenne / at then gemeene Victrilen aff Koppars
 rens smältande och Röstande sätter sig som en
 Koppars swett aff Kopparröoken och Sucten
 vp vnder Zaaket i Smältehyttan. Eller sätter
 sigh Victrilet aff Swafwelmalmens affwast/
 in på Stickor/som man församlar i Rösten och
 laakar Affwastet öfwer. Thetta är thet gemeena
 Victriles wärckande. Thet Naturligha warder
 funnit i Jordennes Adror / och emellan Stee-
 narna sammanlupin / och när thet löper vth aff
 Berghen / hänger thet som Istäklar / i Bergh-
 brantarna / och fins elies i Skrefworna samman-
 stirdnat. Som mestådes fins thet ofwan på Jor-
 den vpwuxit / och thet fallas i synnerheet aff Me-
 dicis Coparola. I Orienten warder twegge-
 handa giord Victril beskriwit. Then ena i Cy-
 pren / wärckar sigh sielste i Dammar / som thet
 til giorde woro / aff thet Mineral wate / som lö-
 per aff the Grufwor / ther the tagha Misyn, So-
 ryu och Chalcitin the Mineralen. Thet An-
 dra blifwer sudhit aff thet wate / ther vthi man
 låter Myrejord syra sigh / och thet warder än i-
 dagh mångestådes så wärckat.

Serapio lib. Aggregatoris cap. Zeg. gör
 tweggehanda Victril / En som kommer aff Ba-
 bylonien / och then Andra aff Cypren. Then
 Babyloniske hafwer inwärtas i sigh Fläckiar /
 B iij och

och then hålla en part för then bäste. Then Cypriſke hafwer gol Färgbo / och låter ſig lättelighen bräckia. Denne är förgiftigh och hafwer in i ſig Fläckiar ſåſom Stiernor. Serapio ſägher ock ſå / at han hafwer ſeedt i Jorden 3. länge Adror liggiandes på hwar andra / ther aff then vnderſte war Leg Nigrum, ſom Alchymiſterne kalla Marcaſitam. Then Andra war kallat Culcotar. Then Tredie / och then bäste war kallat Leg viride, och thet är Victril eller Calcanthum. Then Naturlighe Victril är koſtelighare än thet giorda / hwarföre kan man bruka Copparoſam Cypriam för then rått / ther man honom icke hafwer. Aff giorde Victriler är then Cypriſke then bäste / och ther man icke honom hafwer / må man bruka then Romerſke eller Siciliſke. Paulus ſägher / at Victril är warmt och tort i then 4. Grad. Ty thet wäldeligha wärmer / och ſammankrymper / och torckar heela Kötet igenom / och ſammankrymper thet. The Alchymiſter göra een koſtelig Olio ther aff.

Victril pulveriſerat / och Pulver pruiſtat i een blödhande Näſa / ſtillar Blodhen. Thet Pulver indruckit medh Watn / kommer Menniſkian til at spy. Ett Quintin aff thet Pulver intaghit medh Honing / dräper Matkarna i Liſſwet / och driſſwer them vth wäldeligha.

Victril mängd medh stött Glas och Honing/
 och ther aff giordt Klimpar/ och lagde ther myc-
 fit Rottor wancka/ dräper alle them ther aff äta.
 Til thet samma kan man och tagha Auri pig-
 mentum eller Arsenicum, beblandat medh
 steekt Glåst/ ther aff döös the och strax. Victril
 tienar wäl til Bläck och Swarto/ blandat i hoop
 medh sudit Cekåple / eller medh wålsudit Mid-
 bårsrijses watn/ eller medh them bådhom tillsam-
 man.

Cap. XXIII.

Alwn/ Alumen, Stipterea Grefist: Al-
 far, Sebel, Arabist. The gamble Medi-
 ci hafwe råknat tveggiahanda Alwn: Alumen
 Scissum eller Sciscile ; Alumen Rotundū
 eller Zuccarum : Och Alumen Liquidum.
 Thet Första slaghet råknas för thet bäfte/ och thet
 blifwer meent i Recepter, ther man slått Alwn
 nåmpner vthan någhot wedernampn. Thet som
 är hwitt/ mycket krympande / medh swår Lucht/
 icke steenigt / och samtått / vthan holigha medh
 gråachtigha Taggar/ bitter och saltachtigh/ then
 hålles för then ypperste / och hämptas aff Egy-
 pten. Hon warder för falskat medh then steen A-
 miantho, men med smaken kan man them snare
 åchskilla/ at Steenen icke astringerer.

Förvethan thesse Naturlighe Slagh / äre try som giorde warde. Thet första / Alumen fœcum, som warder brändt aff vptorckat Wijn, dranc. Thet Andra Alumen Catinum, som warder giordt aff thet gräset Kali eller Sodæ aska. Thet Tredie Alumen Scaiolæ, som warder giordt aff Lapide Speculari, som kallas Speculum A lini, thet är Kattguld. Här til hörer ock så Alumen Rosæ, som warder tilbrändt aff en hwijs Steen/och vnderstundom aff en brunachtigh: Och Alumen Zuccharinū, som warder præparerat aff then förre / medh Zueker och thet hwijsa aff Ägget.

I gemeen är Alum antingen hwijs eller grätt. Thet hwijsa är blött eller hårdt. Thet blöota är flytande / ther vchi man kan aluminera och fast göra allahanda Papper/at thet icke slår igenom. Thet hårda är antingen rundt och klart som Zueker: Eller spizachtigt och grätt. Thet swarta Alum finnes i Cypren / ther medh Guld rensat warder. Gemeent Alum finnes ther Swafweljord är.

Thet gemeena Alum / wärckar sigh aff then samma Jords materia som Swafwel och Bictril vchi Swafwelberg/aff Swafwelmalmens affwast/som warder sudit i Pannor/såsom widh Drebroy i Närke.

Alun hafwer i sigh grooff Materie / och sägs
 wara warm och torr i then 4. Grad. Avicen-
 na sägher i then 3. grad. Hon hafwer krafft at
 värma / sammankrympa / rensa och blötha. Zy
 blöter och måntar man Huudhar ther medh ale-
 så: När Huudhen är kalkat och ther effter wäl
 reen skafwat / skal man siudha Alun watn / aff 2.
 skålpund Alun / och 1. marcspund Salt til Huu-
 dhen / eller ther fleere Huudhar äre tillsamman /
 halffte annat skålpund Alun: Och röhra Huuden
 wäl ther vchi / så länge hon bliffwer genom bitin /
 thet man känner ther aff / at hon hwijtnar / och så
 hängia henne vp til at torckas ther icke Solen
 skijn på henne / vthan ther hon wädras.

Alun förbättrar Wahrbölder / torckar thet
 som wätt är / fördämper öfwerflödigt Rött / för-
 tagher Kljande / och fördrieffwer Klådhan / som
 Galenus och Dioscorides lära. Dioscori-
 des sägher / at Alun pulveriserat och beblandat
 medh Regnmattkar / och ther aff giordt een Sal-
 wa / och strukit på Kräfveten eller Lijfmatten /
 oc bundit ther öfwer som ett Plåster helar henne.

Alun är och godh til Fistlen / när man gör een
 Salwa ther aff / och lägger in medh en weck eller
 weyl. Then Salwa skal man så tilberedha. Tagh
 Alun och Salt lijka myckit och giut ther Watn
 vppå så myckit som tigh synes at behöfwas / och
 låt

låt thet studdha. Sedhan gör ett Karbadh medh glödhande Steenar / och lägg them i Karet / och giut thet watern ther vppå / och låt then Siuka ther vthi swettas / (Såsom the ther watusichtighe eller the som til theras Lemmar förslammade / eller ozreene och skorffwighe äre /) och twetta honom öfwer heela sin Lefamen medh thet samma watnet / thet fördrifwer Siukdomen. Eller gör ther til thenna Salwa. Tagh Bomolio / och gör en Weyl / och stick honom i Honing / och ströö småstött Alun ther öfwer / och stick honom in i Fistlen / men så at Fistlen tilförenne är rensat och twättat medh Aitickio / ther vthi listet Alun är röhd / thet heclar Fistlen in til grunden.

Serapio säger / at Alun är godh bruka til mörcke Sghon / och fördrifwer Fläckiar aff Ansichtet / och åter Dödhkött aff Sääret. Alun är mycket godh emoot Halsfulme / i synnerheet när Tungespenan är fallen / (som kallas Uvula) och thet skal man så tilberedha : Tagh småstött Alun / och blanda thet samman medh stött Yngefår och Bertram / och föhr thet medh een Sticka til Tungespenan / thet hielper.

Alun småle i Aitickio / och Munnen ther medh wassat / tienar för ond Lucht i Munnen. När man twättar Hufwudet medh Alunwatern / döo Lös och Gnetex ther aff. Och när man ther m^z
wassat

waskar Zänderne/ stillar thz Zandwårcken. Thet
 ticnar och för Kljande/ och Scorff eller Skab.

Cap. XXIV.

Auripigmentum eller Arsenicum är itt
 löst Mineral/ såsom andre färghor. Har-
 nech Arabisk/ Operment på Apotekerne. Se-
 rapio och Dioscorides, lib. Aggregat. ca.
 Harnech. beskrifwa twenne Auripigmen-
 ta. Thet Ena golt/ lijka som Fiell öfwer Fiell;
 besatt/ och thet samma/ om thet är reent och oför-
 mångdt aff andra Materier/ är thet bästa: Thet
 Andra rödt/ lijka som Sandarcha eller Cino-
 ber/ och jw rödhare jw bättre thet är/ och om thet
 hafwer Swafwel lucht.

Aff thet Naturligha Auripigmento war-
 der itt annat medh konst beredt / och thet fallas i
 spinnerheet Arsenicum och Reugal. Avi-
 cenna lib. 2. cap. Arsenicum, gör treggie-
 handa slagh/ hwitt/ golt och rödt. Och säger at
 thet skal wara thet bästa som är golt / såsom itt
 Granat Äpel/ och låter sigh gärna pulverisera.

Dch är een gemeen Mening / at Auripig-
 mentum eller Arsenicum är förgiffigt/ och
 at thet är fahrlichit ther medh vngå / ty thet är
 Nemiskian myckit skadelighit/ och när hon thet
 medh vngår/ och thet handterar/ så vpblåser thet

Ansichtet / lijka som thet wore vpsvullet / sampt
 och Händerne. Arsanicum är warmt och tørt
 i then 4. grad. Dioscorides och andra Medici
 skrifwa wäl åtskillighe sätten til at bruka Arse-
 nicum in i Lijfwet / doch så at man tagher strax
 effter Treakels til sigh / så myckit som itt Hassel;
 nått stoort/eller Michridat : Men migh synes
 thet wara rådhlighit / at man thet inthet brukar
 inwärtet. Zy thet hafwer een sammankryn-
 pande och förtårande eller brännande Krafft/ så
 at thet bränner Blåsor effter sigh/ och gör Skorff/
 och fördämper någhot til at wära. Zy wil iagh
 aleenast beskriwa til hwadh thet tienar at bruka
 vthwärtet.

Når man wil fördriifwa Håår aff någhon
 Ort på Kroppen/ så at thet thet icke meera wära
 skal/ så gör thet til thenne Salwo. Tagh 2. Lodh
 ofslächt Kalk / och smält honom i watern/ och sudh
 honom. Sedhan tagh halfft Lodh Arsenicum,
 och suudh samman medh Kalken/ och når tu wilt
 weta/ om thet nogh sudhit är / så tagh een Fieder
 och sticl thet vthi / och dragh strax vth igen/ om
 hååren eller fiedren falla aff Pennan / så är thet
 nogh sudhit/ men falla the icke/ så lät bättre suud-
 dha. Medh thenne Salwa besryf then Plas in
 på Huudhen/ thet tu wilt fördriifwa hååren / så
 falla the sm loos vthan skadha / och på then stadh
 wärer

wärer inthet Håår meera. Och när hååren äre affbeeñe/ så twätta Hudhen wål reen medh reene Watern emoot then andra eller tredhie Daghen/ effter som tu seer at hååren gå sin foos/ eliest om then Materie ligger ther långre på/ förtärer och åter hon sigh in igenom Huudhen och Röttet.

För Skabb och ledhe Spetalfläcker / Tagh Säpo två deelar / och Arsenicum tre deelar/ blanda thet tillsamman/ och gör ther aff een Salwa/ och smör ther medh Fläckiarne i Badhet/ och låt blifwa ther på någon tidh/ sedhan waska Salwan reent aff / så förgår Skabben och Fläckiarne/ om thet offta skeer.

Wiltu hafwa en Nägla aff Finger / eller Zåhr / så tagh Gummi Serpinum och Arsenicum, lika myckie aff bådden/ pulverisera thez/ och förmång medh Röttolio / och lägg thet yppå såsom itt Plåster/ då faller Näglen aff vthan skadhe. Sedhan waska Fingret eller Zåhn reen medh isf Lwth/ när Näglen är affallen.

Cap. XXV.

Sandaracha, är itt Mineral ibland Metallslike Ådror / som måsteparten wärer medh Auripigment, och är rödt/ som itt Cinnober/ någhot listet lenandes emoot golt / och när thet brännes / gifwer thet en bleef Röd ifrån sigh/ och

och luehear såsom Swafwel / ändoch at thet icke
 lijka förtåres. Man kan wäl få then rätta Na-
 turligha i wår tijdh / doch kan man och göra itt
 Dächt / om man bränner Operment / så länge
 at thet får een Cinnobers färgho / och thet kan
 man wäl bruka för thet rätta Sandaracha. The
 Araber kalla Vernicem, thet är Genekådhan/
 Sandaracham, ty skal man thetta weta / när
 man läs the Arabers Recepter.

Sandaracha hafwer samma kraffter som
 Operment. Medh Kådho hielper thet Håårlopz
 Och medh Beel fördrifwer thet Kartnåglar. E-
 moot Phtiria lin är thet krafftigt aff Olio: Och
 medh Jster fördrifwer thet Wårter och War-
 tor. Thet tienar ock så til Näsornes och Mun-
 sens Sårheet / och andra Blemor medh Rosens
 watn. För them som mycket Käfel vphosta tie-
 nar thet medh Riödh. Moot gammal Hosto
 röfer man thet medh Kådho / och tagher Rööfen
 emoot medh een Pijpo i Munnan. Thet hielper
 Rosten om man thet slexer vp medh Honing. The
 som hafwa swår Andadrächt / mågha thetta bru-
 ka i Catapotio medh Kådho. Dioscorides
 & Florentini Medici.

Cap. XXVI.

CHryfocolla eller thet Naturligha Borax.
 At

är itt slaggh aff thet Naturligha Nitro, och war-
 der funnit i Guld/Silfwer och Koppargrufwor
 i Armenien, Macedonien och Cypren:
 Thet Armeniska är thet bästa/som är färghat/och
 hafwer Salpeters smaak / medh någhon bit-
 terheet/ och är hårde. Thet är lijft en Sand/ be-
 blandat med metallist Materie/ men när thet är
 rensat är thet som en Sand. Then warder bru-
 kat i Låfedom / och i Guldsmedhers Wårkestå-
 dher. En Dacht Chrylocolla warder giorde
 aff itt Piltebarns Piss / medh en Kopparsstöt-
 stött vthi en Kopparmortare / och war i bruf
 hoos the gamble Medicos. Åre ännu någhre
 slaggh som Målare bruka. Chrylocolla tienar
 til at purgera och rensa Såår / och fördåmpa thz
 tilwårande öfwerflödigha Rötet: Thet tillrym-
 per/rensar och hetar/och förtärer eller bijter Röt-
 tet måtteligha. Thet är ibland the Låfedomar/
 som upwäckia spyiande/ och kunna wara dödhans-
 de. Diolcorides.

Cap. XXVII.

Milky hafwer gulfärgbo / och är hårde / och
 när man thet ruffwer / lijknar thet sigh widh
 guldfärgbo / och glittrar som een Stierna / och
 thet fins i Cypren: Och hafwer krafft til at ren-
 sa/ beta/ och göra skorff på Såår: Och rensa o-

reenligheet för öghorna och thes vråår/ och åte
någhot lijte. Thet Egyptiska är thet bästa/ mer
swaghare til Öghornas Låkedom. Om man the
icke hafwer / så tagher man itt gammalt brände
Bictril therfore. Diolcor.

Cap. XXIX.

Sory, är thet nästan någhot lijte / och gifwer
lika som Gnistor ifrån sigh / och fins i Egy-
pten/ i Libien/ Cypren och Spanien: Men thet
Egyptiska hålles för bättre/ hwilket när man thes
gnidher/ synes någhot mörckare / och fullt medh
hol/ feetachtigt/ tilkrympande/ och til Luchten och
Smaaken ondt/ så at Maghan ther igenom kom-
mer til at wämias och flökias. Och thet som icke
gifwer Gnistor eller Glittror ifrån sigh när thet
gnidit warder/ såsom Misy, thet är icke gott. Thet
hafwer lika krafft som the förre til bränna och
eka. När man stoppar thet vthi ihola Zänder/
stillar thet Zandarwärc/ och fäster Zänderne/ om
the äre löse. Thet hielper Uchiadicis m̄s Wijn.
När man thet påstryker medh waten vthsläcket
thet Varos. Thet warder och blandat i the Re-
cepter som swarta Hååret. Thesse ting äre
starckare obrände än brände/ ther doch andre ting
kräftigare äre tå the blifwa brände/ såsom Salt
Wijndranck/ Salpeter/ Kalk/ &c. Diolc.

Cap. XXIX.

Chalcitis är itt Mineral / som fins ibland Koppar Adror / och hafwer en Natur mitt emellan Misy och Sory. Then achtas wara bäst / som är lijf Koppar / möhr / och icke Steenigh eller gammal / igenom hwilken länge och skijnachtighe Adror löpa : Sådana som then är som fins i Thuscia i Italien. I Tydzland finnes itt slag / som är Steenigt / swårt / och röde medh guld Glitteror. Then Welcke achtas för kostelighare / synnerligha i Treakels : Til annat kan man wäl bruka then Tydska. Chalcitis hafwer en torckande eller rensande krafft / som hettar / och gör skorff på Säär / och hafwer alt samma wärckande som Misy.

Cap. XXX.

Melanteria, är tveggiahanda slags Mineral : Thet Cena finnes i Koppargruwors Hool eller Munnar / lijka som itt Salt : Thet Andra wärer på the samma Orter ofwan på Jorden / och är aff Jordz natur. Så fins och i Cilicia och någre andre Landskap itt slag / thet man aff Jorden vpgrafwer. Thet är thet bästa / som är lijft Swafwel / reent och slätt / och swartnar strax som wagen kommer ther wedh. Melan-

teria hafwer een frätande krafft såsom Misy.
Om man thetta icke hafwer/ så må man thetföre
bruka Viciril. Dioscorides.

Cap. XXXI.

ANtimonium, Stimmi eller Stibium,
Spizglas / Bitruad Arabicè : Är een
Jordädre / såsom Bly / som Serapio sågher.
Men then ächskildnad är emellan Stibio och
Bly / at Bly låter sigh icke stöta / til pulver såsom
Antimonium : Och Bly smälter i Elden /
men Antimonium brinner. Och thet bästa
ther aff är thet / som är flart och skijner / och är
när man thet bryter skorpachtigt / möhrt / och va
than Jordz och andre oreenlighets beblandelse.

Almanlor sect 3. och Pandecta cap. An-
tim säiya / at Antimonium är kalt och tørt
i then 3. grad. Och Galenus sågher / at thet är
kalt och stoppande. Theß krafft är at sammans
krympa / och tilstoppa / köhla / och förtagha öfwer
flödige Wårter i Köttet / hela Böldar / rensa
Sghornas oreenlighett och såår : Thet stillar och
Blodh / som löper ifrån Hiärnehinnan / och kort
telighen sagde / theß krafft är aldeles lijf brände
Bly. Aff Antimonio beredhes Olio och Glas
til purgering. Dioscorides.

Then Menniskia som hafwer Hemorroï-
dar,

das, thet är Blodhgång / eller Gyllene ädrons
 Antande (ther aff Fijfböldar förorsakas) hon ta-
 gher Spisglaas / pulverisere thet och ströine på
 Skadhan. Thet samma Pulver förmängdt medh
 Benediff Säpo / och instuckit medh en Weyl i
 Fistlen / heeler honom aff grund. Thet heelar och
 Kräfweten när thet man ströör ther vchi ; Och
 förtärer Dödkött aff Såår. När man blandar
 thet medh een Salwo benämnd Apostolicum,
 och gör ther aff små Klotar / och sticker them vp
 i Näsan / fördriifwa the Polypum, thet är en
 skadelig Köttväxt / som växer vp i Näsan. Thet-
 ta Pulver förmängdt medh Mirabolani Ci-
 trini och pulveriserat Thucia, lijka myckit aff
 bådhen / och thet blandat i Rosenwatn / och gjorde
 til itt Collirium eller Sgnewatn / och lagdt öf-
 fwer Sghorna / fördriifwer thetas Antande / och
 Sulme. För Näsablodh tagh listet Bomull /
 och doppa i Musten aff Sanguinaria, eller
 Trampegräs / och blanda ther vchi Antimonij
 pulver / och stiek samma Tapp in i Näsaboren / the
 stillar Näsablodhen. Galenus säger / at An-
 timonium förtärer thet öfwerflödigha Köttet /
 som plåghar Växa i Såären / och rensar them
 ifrå ond Lucht / när man thet blandar m3 Myr-
 ra. Almanfor säger / at Antimonij pulver
 blandat medh Rosenwatn / fördriifwer Nådhan

aff öghorna och gör them klara. Paulus säger
at the gamla i förtidhen hafwa Antimonium
blandat i Fenekolwatt/ och en gång om Befon-
ne bestrukt theras Öghon ther medh/ och he ha-
dhe altidh helbregda Ögon/ och een klar Syn.

Och thesse Mineraler som här til beskreffne
äre/ äre slätte Mineraler: Nu följer them som
närmare komma til Metaller / Och äre halfwæ
Metaller / och tiena til theras födelse / muta-
tion och tinctur, såsom Cadmia, Saltpæ-
ter / Swoafwel / Quicksölfwer / hwilke sidste
ery Theophrastus Paracelsus Bombast. be-
wijsar wara Principia och Fröo til alle Me-
taller / them then Chymiske Konsten ock så aff
Metallerne vthdrifwa och finna kan.

Cap. XXXII.

CAdmia är itt Mineral och halffte Metall/
thet man kallar Galmey/ och thet är många-
handa slagh: Thet Fena är steenachtigt/ som ge-
meene warder kallat Calaminaris, medh hwil-
kens Pulver man förmerar Kopparen och gör
honom bleek eller gol/ thet är til Mässing. Then
Stenen hafwer en selsam Smaak / och när han
warder småstöte och röhrd i Acifia / och torckat i
Solen/ torckas han til en Steen / som kan för-
dragha Elden/ och gifwer ifrån sigh en gol eller
Koppe

Kopparachtigh rööf/ hwilket och lijka steer medh en Steen/ then the finna i Steengrufwor/hwilken warder förfallkat för Cadmia. An warder itt slagh Galmey / som är Steen lijte / funnit i koppar Grufwor/ som Galenus thet wittnar/ ändoch at Dioscorides förneekar/ hwilket doch likwäl finnes än i dagh / och warder nyttiat til Mässingsbrwf/ aff them som göra Mässing.

I Polen finnes och Galmey til Mässing bruklight. I Swerige finnes ock så enahanda slagh medh Wästeråhs i Upland / som är een bleekbrun och swår Jord eller Sand/ och warder samaledes brukat til Mässings wärclande.

Sidst är itt slagh som kallas Cadmia Fornacaria, thet är Vngsmiöl eller Kostliij/ hwilket sätter sig i Kopparvngn/ och är tiockt/ måttelighen swårt/meera lätt/i färghan såsom Spodium, och när man thet bryter sönder/är thet lijka som askachtige och röstige.

Om Nitro eller Saltpeter hafwer man tilförenne handlat ibland the slätte Mineraler/meধান thet bleff räknat ibland Salt.

Cap. XXXIII.

Sulphur, Chibur, Albusac, Arabisk: Swavel eller Brännesteen/ är itt Mineral/ som är Fröð til alle Metaller. Och är thet een

Metallist materie/ som sammanlöper aff en subtiligh/ seet och fleemachtigh exhalation, som i Jordenne är inslutin. En part säjya/ at thet är Jord / som igenom then instängde Eeldens heta är kokat och til Swafwel förwandlat. Thet är hett och torte i then 4. gr. Och äre twenne slaggh Swafwel/ thet Sena Naturligha sulphur vivum, eller lefwande Swafwel / thet sielstwilighen och aff sig sielst födhes igenom Naturens wärckande: Thet Andra/ sulphur mortuum, eller Sulphur extinctum, eller ignem expertum, som warder medh Konst brändt i Ugnar. Thet lefwande eller Naturliga Swafwel finnes i thet Landskapet Melo och Lipara. Och thet är bäst thet aff / som kallas Apyron, som är klart / genomsichtigt / och icke Steenigt / och thes Natur är alt wärma / vplösa / och hastige smälta/ tunte göra/ och til sig dragha. Aff thet giorda Swaflet är thet bäst som är gröön och tigt och fett.

Thet lefwande tienar för Förgiffte/ för Hosto/ Andeträng / och them som tioclt Kachel vch hosta/ om man thet tagher in medh Ugg / eller allenast/ som en part meena medh thet rödha aff Ugget/ eller om man tagher Rööken thet aff in. Sammaledes hielper thet och födslen fram / och rensar Modren / när man thet röker nedhan effter vp.
Medh

Medh Ägg lagde på förgiffelige Divrs bett/
 heelar thet them. Thet är och lijka så medh Ägg
 intaghit för Pestilentien / och när man thet bru-
 kat hafwer / skal man någhot nyttia thet effter
 för Stolgång / såsom Diafenicanis, Diacar-
 chami. Electuarium de Succo Rosarum.
 Och thet effter achta sigh för Swijnakött /
 Mjölke och Wijn / så länge at Naturen sielff för-
 mårcker / at sådhant Förgiffte förswunnit är.
 Swafwel pulver intaghit medh blött Ägg / för-
 driifwer och Dreentigheeten ifrån Bryftet: Så-
 som ock Gollsooten. Beblandat medh Terpen-
 tin kådho / fördriifwer thet ledhe Spital fläckes/
 Råform / och Kartnåglar. Medh Xitio påstru-
 kit / affreenar thet ock så Spetalsfläckes / och vi-
 tiligines. När man gör een Salwa aff Swa-
 wel och Saltpeter / och stryker på Klådhan / för-
 driifwes hon. Item / tagh stött Swafwel / och
 stött Lagherbår / blanda samman medh Swijn-
 ister / och smör Kroppen thet medh in för Elden /
 och basa thet in i Kroppen / thet fördriifwer ha-
 stigt Klådhan / som iagh thet försökt hafwer.

Swafwel fördriifwer Fallande soth / om man
 een Skeedh full ströier på Ännet / eller tagher
 thz in medh Äggesuppo. Thet emot står tungheet
 och hufvudflott / och fördriifwer Swett. Medh
 Wain och Saltpeter påstrukt / lijsar thet Poda-
 C v glen.

glen. När man icke wäl hörer / så skal man tagga röken aff Swafwel med een Pijpa i Munnen / thet hielper. Lethargicos upwäcker ock så Kööken: Thet stiller allahanda Blodh. Medh Wijn och Honing läker thet stötte eller slaghne Bron. Avicenna säger at Swafwel pulver medh Aitilia blandat fördrifwer skabb eller flädhä. The Alchymister bränna een ganstka kosteligh Olio eller Balsam aff Swafwel / så krafftig / at hon hwarcken en lefwandes Kropp eller dödh / låter lidha någhon förrottenheet / vthan håller honom så ofördärfwat / at honom hwarcken någhon Himmelsk impræssion, eller Elementernes omkiffelse och Wärcan / eller hans medhödda Art och Natur skadha kan. Dioscorides, Andernach, Weckerus.

Sidst är til märckliande / at allahanda ting / icke håller någhot Metal eller Mineral kan wäl emootstå Schedwatns krafft förvtan Swaflet. Hwarföre / om man wil någhot esä i någhon renare Metall / såsom Sölfwet och Koppar / thet längre tijdh thet til behöfwer än en oreen Metall / Jern och Ståhl / så kan icke blätta Waxet hålla Schedwatnet innan sijna Linier / vthan man måste tagga Swafwel pulver / och siudha thet wäl samman medh Wax / doch achta til / at thet icke förtar Esid i sig / och stävhes röra thet /
til

til theß at thenne beblandning blifwer brunack-
tigh. Medh thetta præparerade Wax bestryf
Sölff eller Koppar/och affrije ther vthi/så grant
och subtiligt som tu wilt/och esa/thet skal aldrigh
gå ifrå sine affriette Linier. Hvilket tienar til
konstige Kopparstyck/ är itt konstigt och heem-
lighit nytt invent, mycket nyttigt. Effterkom-
mandernar achta thetta/ thet man them i Fäder-
neslandet medhdela wille.

Cap. XXXIV.

ARgentum vivuum, Hydrargiros. Gre-
fist/ Albachest Arabiff: Quickfölsfwer/
är twenne slaggh / itt Naturlighit / som fins an-
tingen ibland Sölff ådrorna i Grufworna/eller
vnder Bergh hwalfwen ofwan för Metallerne/
såsom en Swett hängiandes. Thet fins och nå-
ghorstädhes i blotta Mullen. Thet andra sla-
ghet warder altså giordt. Man tagher rödh
Minium och lägger thet i itt Jernskål / och täc-
cker samma skål öfwer medh itt täcke/ och lijnar
thet wäl til medh Leer/ och sätter thet in i Leerkä-
rel / på en godh Koleeld. När man thet tagher
vp / må man sachta tagha Loket aff Skålet / och
strykia then Swetten aff som sigh ther vnder satt
hafwer/ och låta honom koldna/ så är thet Quick-
fölsfwer. Quickfölsfwer kan man icke behålla/ v-
than

than i Glaas/ eller Bly/ eller Then/ eller Söls-
 fårel/såsom och i Vennor/ elies åter thet sigh vth.
 Platearius säger / at Quicksölsfwer är warmt
 och fuchtigt i then 4. gr. Ty thet kan man mära
 lia/ at thet dissolverar, öpnar / vplöser / inci-
 derar och genomgår. Men somlighe hållat så
 före / at thet skal vara kalt och fuchtigt i then 4.
 gr. Men theß feetigheet gifwer tilkänna at thet
 är warmt. Serapio in lib. Aggreg. cap. Al-
 bachest, och Dioscorides sägia/ at Quicksöls-
 wer är dödhande/ ty tå thet kommer i Ljffwet/ så
 tränger thet sigh igenom alle Inälsfwer och skä-
 dhar them. Och när thet kommer i Elden/ så
 gifwer thet myck in Rök ifrån sigh / som Men-
 niskan är myckit skadeligh. Ty han förorsakar
 Slagh eller Sicht / och fördärwar Synen och
 Hörsten/Minnet och Förståndet. Ty skal man
 warligha thet medh vngå. Thet är een Modher
 sampt medh Swaflet och Nitro, til alle Me-
 taller / aff hwilkes mistion the och södhas / och
 man them ock så göra kan. Hwarföre när
 man lägger Zinn eller Bly i Quicksölsfwer små-
 ta the strax såsom aff en Eld. Och om thet/ el-
 ler allenast theß fucht kommer til Gullet/blifwer
 thet strax hwitt / såsom Söls / hwilket igen går
 aff/ när man Gullet lägger i Elden. Man dö-
 dhar Quicksölsfwer medh nöchert Spott : Eller
 medh

medh Bökaska och nöchter Spott. När en haf-
 wer fått i sigh Quicksölswer / så skal han dricka
 mycken Niölek / (en part skrifwa Getamiölk)
 och röra sigh myckit aff och an / och komma sigh
 til at spy. Eller dricka Wijn / som är sudhit m̄
 Senapzgräs / Malört och Ysop : Eller Wijn
 medh Malört och Mergt / eller Origanum, el-
 ler Ysop / eller Hormini, thet är Scharlach-
 fröd. Eller skal man skafwa eller sijla Guld til
 thet grannesta / och låta honom thet dricka in /
 thet hielper vnderligha. Aff Quicksölff gör man
 Mercurium Sublimatum och Præcipitatū,
 och een kosteligh Olio / som är Metallernes Thres-
 afels.

Dödhat Quicksölswer blandat medh Lagher-
 bår Olio och Rosenolio / dräper Lös / och förs
 driffwer skorff aff Hufwudet. Thet dräper ock
 så Rös / och alle Diwr / som åta ther aff.

För Hufwudskorff / tagh Nöttolio 1. Lodh /
 och gör henne heet / och blanda ther vthi Söls-
 werstwin som kallas Lithargirium, och Bly-
 hwitt / aff hwartera tw quintin / och tagh ther til
 2. Lodh Nitio / och låt thet siudha samman så
 länge / at thet blifwer så tiockt som en Honing :
 Och när thz koldnar / så blanda ther vthi ite quin-
 tin Quicksölswer. Smör thet yppå skorfwen /
 thet fördriffwer honom wäldeligha.

Quick

Quicksölsfwer förtärer Dödhfött/ och heclar
Fistlen.

och ware så myckit sagdt om ächskillighe Jordestagh
och Mineraler.

Then Andra Book.
Om Metallerne / och thet
medh och aff them födhes.

Sär til hafwer man beskriswit ächskilligh
slags Jord/ och Mineraler/ medh theras
qualiteter, Eghendomar och Dygder:
Nu följer om Metallerne och om thet som medh
och aff them födhes.

Metallerne warda födde i Jordennes ädror/
aff Saltpeter/ Swafwel och och Quicksölsfwer/
sin emellan förmångde och tempererade igenom
Jordennes wärme och Himmelens influens.
och menar Aristoteles 3. Met. 7. at tweg-
giahanda Exhalation skal wara i Jorden/ en
Torr/ thet är /meera Jordachtigh än Watugh:
och then andra wäth och fleemachtigh / thet är
meera watugh än Jordachtigh: Aff then förre
meente han the hårde ting/ såsom Steenar (om
hwilke man i then 3. Booken handla wil) sam-
manlöpa: Aff thesse sidste Metaller. Behi
hwil

hvilken meening han medh Chymisterne nästan öfwereens kommer / doch så / at han sätter then fierre Materien ther til / som är Swafwels och Quicköfswers Materie och beblendelse.

Och äre Metallerne tweggiahanda slag / Keene och Dreene. Keene Metall falla the lärde then som är wäl vthkofat / såsom Gull och Sölff. The Andre äre Dreene. Och ibland alle Metaller är Gullet bäst tempereret / thet icke håller Elden förtära och vthöda kan. Zy wil man ther om först handla.

Cap. I.

Söld / Aurum, Daob Arabisk / är then reenaste Metall / som warder födt aff reent / figeret / rödt och klart Quicköloff : Så som och aff rödt och icke brännande Swafwel / bägge deelarna wäl förblandat och tempererat medh hwar annan. Thetta är thet swåresta / blötesta / och grannesta Metall / vthan feetheet / golt / klart och Solen lijft / wäl smakande och wälluchande / smidighesta / bäst tempereret ibland alle Metaller. Kalls i then 8. Booken peculi Naturalis, cap. Aurum, sågher / at Guld är ibland alle liuslighe ting på Jorden thet Edelaste / och ibland alle ting en Konung och Herre. Zy Gullet kan icke förtärde eller förminskat warda /
hwat

hwarken aff Jorden / eller aff Waen / eller aff
 Wäder / eller aff Geld / vthan Gelden luttrat och
 rensar thet / och tagher bort thet som thy sielffe
 icke tilhörer / och sedhan thet luttrat är / kan thet
 icke Gelden förminsta eller någhon skadha göra.
 Thet hafwer och synnerligh krafft at dragha til
 sigh. Zy thet theras sinne och affecter som thet
 vppå see / läckar och wänder til sigh / at the thet be-
 gära / älska och effterstå : Thersfore mente en part /
 at Gullet hafwer sijne egne Gåfwor i sigh sielst.
 Thet bästa Guld fins i Arabien / och i Dphyr v-
 thi Indien / och kallas Obryzum. I Italien
 äre icke reene Guldgrufwor : Men i Tyskland /
 Ungern och Sibenburg finnas the mångestädz.
 Man meenar / at Guldådror finnas allenast på
 the Orter / som aff Himmelen een medhgifwelse
 thet til hafwa. Och the finnas gemeent i hårde
 och hwasse Bärgh / ibland mångahanda slagz
 steenar. Men then hålles för then aldrabästa
 Guldådro / som hafwer blåsteen i sigh förmangdt
 och then är theste bätere / som är swårare och klar-
 rare i färghonne / och glittrar aff Guldprickor /
 eller igenom hwilken många Guldstreek löpa.
 Finnes och i någhre Strömer Guldstrand / så som
 i Zago i Spanien / i Ebro i Thracien vthi Tur-
 kijt / i Gange och Pactolo i Indien / i uttro i
 Pannonien, i Rhenström i Tyskland / i Dado
 och

och Ticino i Italien/ aff hwitken Sand the m^g
 konst wärcka thet yppersta Guld. Doch finnes
 icke en sådana sand allestädes i the Strömmars
 strandar/ vthan på någre Orter. Guld är ibland
 alle Metaller och Krydder thet krafftigaste
 och bäst tempererat ting / warm och torrt vthan
 någhon grad / thet är tempererat aff Solennes
 natur. Ty styrcker thet vnderligha hiertat / och
 then liiffachtigha Krafften i Menniskian. Thet
 warder intagit i the Recepter, som äre emoot
 then swarte bilem och Melancholien. Ther til
 medh/ när man behöfwer medh brännande läka
 någhot/ som man kallar Cauterium, tienar heet
 eller brinnande Guld ther til fast bättre än andre
 metaller/ at thet som thet effter vplöper / snart is
 gen heelnas. När man Guld håller i Munnen/
 fördrifwer thet ond Lucht aff honom. Guld
 finder / sijspån eller Hammarslag / wäl smätt
 och grant rijswit / så at man thet nåppligha kån
 ta kan/ och spilt i Sgorna/ styrcker thetas Syn.
 Man dricker thet och emoot hiertas affecter,
 och stoor bedröfwelse. Gullet vpriskar bådhe
 then liiffachtighe såsom och kånstornes Anda i
 Menniskian/ och tienar emoot Hiertewärck/ och
 Hiertesprång / Håpenheet / Melancholij / Gal
 lande soot / och Spetålska. Sättet at bruka är
 tweggiahanda / först warder thet heet insläpt i

Suppor/ eller sapper/ eller i distilerade watten:
Sedhan warder thet beredt til Pulver: Och till
thet sidste warder thet medh konst beredt til Olio.

Aurum potabile, eller Guldwattn beredher
man så: Man tagher Guldbladh/ och distile-
rer them medh Spiritu Aceti, eller Aitike watten
och skil thet åth/ och låter thet smälta sigh i præ-
parerat Aqua Vitæ på en Månades tijdh/ så
länge thes sapp eller must synes. En Scrupel
tagher man här aff in medh någhot Spiritu eller
någhon annor Wässka. Ur Gullet til Olio el-
ler must resolveret, tagher man två/ tre/ eller
flere droppar in medh Malmasij: Men Pul-
wret tagher man en halff scrupel: Och then wäss-
ska ther vthi man hett guld låstet hafwer/ tagher
man en Beghare full. Serapio säger l. Aggre-
gat. cap. Daob. at Guldpulver intaghit för-
drijswer Spetålskan / och stercker alle Lemmar i
Kroppen. Guldspån / stycker menniskiones
Hierta fram för alle andre Låfedomar/ som Ha-
ly säger / och tilstådher icke någhon ond materie
wåra i Kroppen/ och Guldbladh förtärer Död-
fött aff Såären vthan bijtande / och torcka sog-
ligha. Skafwat guld / fördrijswer Hiartebaf-
ning/ som sigh förorsakar aff atra bile eller me-
lancholia.

Then sigh befructar för Spetålsko / han ta-
ghe

ghe två gångor i Welonne skafwit Guld itt
 halfft quintin / och dricka thet in medh itt Lodh
 Hieralogodium, thet är itt slags Electuari-
 um på Apoteken. Guld blandat medh musten
 aff Borago. eller medh thet pulvret Os de cor-
 de cerui, och thet til mångdt någhot Zucker/
 och thet aff taghit in/är gott Syncopisantibus,
 thet är them wannächtigom/som gärna wela be-
 swijma. Om man tagher itt stycke Guld och läg-
 ger thet i Elden/ och bestryker thet medh Win-
 garna på Droswor / så komma the när the vth-
 flygha gärna heem igen/ och ingen aff them blif-
 wer borto. Avicenna sägher/ lib. 2. c. Au-
 rum. at Guld fördriffwer melancholie aff Men-
 niskan/ och onde Phantasier och drömer i sömp-
 nen. Alt thet man öpnar på menniskians Krop/
 antingen medh låtande eller skärande / thet heel-
 nar snart igen vthan skadha / och in thet Dödh-
 kött wäxer thet effter. Guld intaghie tienar them
 som myckit phantasera / och tala medh sigh sielf-
 wa. Avicenna l. de viribus cordis, sägher/
 at Guld fram för alle andre Låkedomar styrcker
 hiertat/ och gör en godh lustigh Blodh i Menni-
 skian. Keent Guld offta vthslächte i Wijn/ och
 thet druckit / förtagher Måltens wärel och stic-
 kande. Fijlat Guld intaghie i Maath eller i
 Wijn/ är gott för Spetålskan/ och hiertas wan-

enåchtigheet / intaghet medh Pulver aff thet been / som är i Hiortens hierta (Os de corde cervi) i Porriß waten blandat. Sijlat Guld nyttat i Maathen / eller blandat i itt Electuario, som kallas Anacardinum, eller Hieralogodion, är gott för Fallande sinuko / eller ock i Wijn intaghet.

och så mycket om thet Första och yppersta Metaller.

Cap. II.

Sölfwer / Argentum. Fyda Græce, Felch och Fedhe Arabisk / är itt reent metall / aff klart och hwitt Quicksölfwer / och aff reent / så när figeret Swafwel / och reent Saltpeter. Serapio sägher / at Sölfret är i Natursen fölande och forekande / doch är thet aff Marsens natur. Sölfret wäl polerat är ibland alle metaller then bästa Speghel som Alberto sägher.

Sölfwer skafwat och blandat i Wijnstensolikio / och smordt på Klädhan fördrieffwer honom. Och thet samma stucket i Säär förtärer Dödhet föttet aff them. Och meena Läkiare / at man Sölfret bruka skal i the Salfwor / som man heelar Säär och Böldar medh: Ty thet hafwer then Natur i sig / at thet sammandragher / at man icke behöfwer häfta. Avicenna lib. de virib.

cordis sägher/ at Sölfret styrcker menniskians
 hierta och gifwer godh Blodh / förtagher hier-
 tans bäfwande / och förtärer then Flemmigha
 fuchtigheet.

Och thesse äre the två reene Metaller / the
 andre äre oreene / ty the aff oreen och icke wäl
 vtharbetat materie sammankofadhe äre. Och en
 part aff them äre aff meera wässko eller quick-
 sölfwer sammankomne : En part hafwa mera
 aff Jord eller Swafwel och Saltpeter. Bly
 och Zenn hafwa meera aff wässko.

Cap. III.

Bly / Plumbum, är itt metall aff mycket
 grofft och oreent quicksölwer och Salt-
 peter / och mindre oreent och brännande Swaf-
 wel. Thet är äthskillige / effter som materien/
 ther aff thet sammankommer / och wärmen ther
 medh thet kokat warder / är äthskilligh / nemligha
 tveggiahanda slaggh / grått och hwitt. Thet grå
 är aff mycket oreent quicksölwer / och salteter /
 och swafweldräggen / illa kokat och vtharbetat.
 Zy är thet och ringt til wärde. Thet hwitta är aff
 reenare och bättre vthkokat materie. Blyet haf-
 wer en wåat Natur / som aff kölden blifwer sam-
 manfrusin / och någhot lijtet waders och Jordz
 natur / som Andernacus sägher / och är aff

turni Art. Zy gör man aff Bly Mortare och Stötare til Låfedoms brwf. Zy hwadh för wåghsta ther vthi någhon tijdh står/ hon blifwer myckfit kallare än hon tilförenne war. Hwarföre om man giuter ther vthi Oleum Omphacinum, som är giord aff omogne Oliver / eller Rosenolio / eller Oleum meloninum, eller Oleum myrtinum, så gifwa the en skön Låfedom emot heeta i Kroppen / heete och hårde Båldar och sulsmer / så til andre Lemmar / som til södhelse Lemmen / Kråfweten och Ledowatn. Om någhon föhlande sapp (såsom aff Sempervijf, Cotyledon eller Naswelgrås / Intybo eller Wild Lactica, Lactuca / Cichorio, Dente Leonis, Psyllio eller Loppegrås / Portulaca eller Burgel) warder lagdt i then Mortare / och stöte i Solstijnet / eller i wådret / eller elies i een warm Stugbu / gör man ther vthi en kosteligh Låfedom til at vthsläckia en stoor heeta / och heete flytande i Kroppen. Om man gör tunne Blystijfwor / och binder them wedh Lånderne / eller Rosserna / föhla the / och förhindra Naturen at flyta i sömpnen. Ther warder och een Olio giorde vthaff / som måchteligha heela Sår / och thet som vptåndt är.

Cap. IV.

Zenn/ Stannum. är i skylskap medh Bly/
 alleenast thet är itt hwitt metall/ aff myc-
 kit reennare materia/ Nämlich aff mycket och ic-
 ke aldeles rent Quicksölswer och Saltpeter/ och
 aff oreent och omoghett Swafwel/ thet är vth-
 wärtets hwitt/ och inwärtets rödhachtigt. Och
 thet hafwer Jupiters Art och Egendom. Om
 thes krafft och brwk i Läkedom/ finner iagh in-
 thet wara beskriswit/ alleenast at ther aff görs
 een kosteligh Olio/ som heelar Böldar och friske
 Såår i 24. Timar. Andernacus.

Cap. V.

AEs Cuprum. Koppar/ är itt oreent Me-
 tall/ som hafwer i sigh meera Jordz mate-
 rie än wärsko/ aff mycket grofft och rödt Swaf-
 wel/ och litet oreent quicksölswer/ och hafwer
 lijka hårdheet medh Sölswer/ alleenast at thet är
 hwitt/ och han rödh. Han är heet och torr aff
 Naturen/ och kan icke aff Rost förtårdt warda.
 Han hafwer stoort meen icke liusfligit klang/ med
 mindre/ at han warder förmängdt medh Zenn/
 Sölswer eller Guld. Kopparen hafwer i sigh
 Guld förborghat/ och hållt then som länge i stuf-
 wor ligger i Solskijnet vnder Regn på Taaken.

D iij Then

Then Swenske Koppar är kosteligh / och hafwer
 i sigh Fröo til Guld. Then Koppar aff Cyperns
 hafwer varit mycket achtat / doch meera Æs
 Corinthiacum, hwilken är lijf then kosteligha-
 ste Måssing. Fordom tå Koppar bleff brukat
 til Harnesk och Skölder / war han i stoort wår-
 de / och Sölfret ringa achtat : Men nu är han
 nederkommen och Sölfret vp. Om Koppa-
 rens Dygd finner iagh inthet tilskrifwa / allees-
 nast at ther aff görs een kosteligh rödh Lio / som
 heclar Kråfweten / Lijkmatten / Fislter / och an-
 dre onde Bölder.

Cap. VI.

Auricalcum eller Oricalcum Måssing /
 warder så kallat / at han hafwer gol färgho
 och Koppars substans och hårdheet. En Calcon
 heeter Koppar. Och får Kopparen thenne guld-
 färgho aff then steenen Thutia, hwilkens Pul-
 ver man ströiwer i småle Koppar. Om man
 Thutiam här håller för Cadmiam, thet är
 Galmey / så är theras mening rätt / som thet skrif-
 wa. En aff Koppar medh Cadmia warder
 Måssingen tilberedt / och är iefe annat än en fär-
 ghat Koppar. I Sverige beredher man honom
 medh enahanda Sand / som fins wedh Wåstera-
 ähs. I Finland wedh Ubo finner man een stön
 gol

gol och grann Sand/så at han färgbar/then iagh meenar och tiens här til. Man beredher then aldrastönesta Mässing medh Indianisk Zinck/ som hafwer höghre än Croneguld; färgho. Och här om är tilförenne tilfänna gifwit / huru man honom thet medh beredha skal. lib. r. c. 32.

Aristoteles sägher / lib. de Alumine, at man aff Mässing och iet unge Barns pis kan göra skönt och gott guld. Thet skal man förstå om färghan / och icke om Substansen och wärdets som han thet och sielff vetydher. Är och til wetande/at Auricalcū hoos en part warder kallat Electrum för then gole färghan skal medh hwilken the hwar annan lijfe äre. Och medhan Mässingen icke är någhot synnerlighie slags Metall / vthan en färghat Koppar / weet iagh inthet skrifwa om hans Dygder.

Cap. VII.

Fern/ Ferrum, är en oreen metall/aff mhet sin Jordeff materie/ rått och brännande Swafwel / och någhot listet Quicklösver och Saltpeter / sammaledes tiockt och oreent. Ändoch thetta Metallet är hårdt/ warder thet doch lijfwäl förnött och affslipat aff blötare materie igenom långt brukt. Zy thet är listen wägsta elker quicklösver/ men meera grofft Swafwel.

Ståhlet / Calybs, warder aff wålbrändt och luttrat Jern tilberedt / och är icke annat än thet reenaste Jern / hwilket bådhe hårdt är / och hafwer i sigh Agge eller Hwasheet. Jern skrives wara kalt aff Naturen. Zy såsom alle metaller och Steenar / när the heete äre / bränna och fastna wedh någhon Lem / altså ock thet falla Jernet i Frost. Thet är hårdt och starkt och öfwerwinner all ting / och förtärer sigh sielfft. Thet gör tunc / torckar och vplöser.

Man gör aff Jern een rödh Olio / vthi hwilken man och allahanda metaller kan göra rödha / när man them ther vthi vthsläcker. Hon tienar och til löst Lijff / intaghin til 4. eller 5. droppar medh Muskåth Olio. Thet Watern vthi hwilket man vthsläcker Jern / tienar at drieka / för them som icke kunna hålla sitt Watern / för Månades tijdhen / och för Blodhspotning. Smidiesunder vthsläcke medh Wijn och Watern / hielpa til swagh Magha och löst Lijff / och til Mialten. Squama ferri kallas the fiell / som falla aff Jernet tå thet blifwer vthsläckt.

Och så mycket om Metallerne: Nu följer om the Mineraler / som metallerne födde eller aff them gjorde warda / såsom äre Pompholyx, Spodium, Thutia, Argenti Scobs, Lithargyrium, Diphryges, Flos Æris,

Æs ustum, Squama æris, Ærugo, Plumbago, Lotura plumbi, Plumbum ustum, Recrementum plumbi, Cerussa, Cinnabaris, Minium, Kopparröst/Ækerigel/ Berggrön/ Hæc ex i. lib. huc referenda. Auripigment, Sandaracha, Chrysocolle, Misy, Sory, Chalcitis.

Cap. VIII.

Pompholyx, Nihil album, weiß nicht/Officinis, är the Arabers råtte Thutia. Thet växer och sätter sigh vp i Zaaket i Kopparvagnar eller Hyttor / aff then grannaste Falske och Fucht som vpdriiffwer / och är i begynnelsen lijke Watubläsor som sättia sigh på watnet aff regn/ och thet blifwer hwitt och warder söndersmolat lijka som til grant miöl. Thet är thet bästa/ som warder beredt i Nürnbergk. Thet är wäl bekändt i wår tijdh / och kan i Koppar hyttor låsliga warda samblat : Men då man thet icke hafwer / kan man thesfore bruka Antispodia Dioscorides, eller Apotekares Thutia. Nihil album hafwer krafft at astringera eller sammanfrympa/ köhla/ purgera/ vpsylla/ tilstoppa/ och någhot torcka. Thet warder råknat ibland the Låkedomar som sachtå öfwerdragha någhot Säär. Thet blifwer också brukat til Alchymisterij i guldwårckande.

Cap. IX.

Spodium, Nihili Griseum, Officinis,
 Grav nicht/warder funnit i Kopparrhyttor/
 såsom Weis nicht. Thet södhes och församlas
 aff the Gnistor och then Falske / som vthspitter
 aff metallerne när the smältas och studdas / thet
 aff thet lätteste driifwer vp til Zaaket / och fallas
 Weis nicht / och thet swåresta faller på Gols-
 wet / hwårfore tagher thet mycket Jord och o-
 reent til sigh / och warder thet aff grått. Spo-
 dium Avicenna, warder giordt aff Röhre-
 rötter / och thet warder brukat i Avicennæ Læ-
 kedomar. Ty är itt slaggh aff Antispodio.
 Men thet slaggh / som warder giordt aff Boos-
 skaps och andra sådhane Divrs skenobeen / thet
 Apotekerne bruka / är bättre til at förlasta / och i
 then stadh bruka antingen Antispodium Avi-
 cennæ eller Dioscorides, synnerligha i the
 Lækedomar / som man brukar : Men i the som
 vthwärtas warda brukade / må man bruka antin-
 gen thz rätta Spodium, eller Weis nicht / eller
 thet Apoteks beredda Thutia. Medici Col.

Cap. X.

Thutia, är åtskillighe slaggh / ty är och twif-
 welsmål om thet rätta Thutia. Men
 Weis

Weiß nicht är the Arabers rättē Thutia, som
 förre sagdt är. Serapio sägher / at Thutia är
 en Steen / kommer aff Jorden. Och itt annat
 kommer aff Kopparvagnar eller Hyttor / aff Kop-
 parens röök och sucht / såsom Weiß nicht / och
 Grauw nicht : Eller som en part mena / aff Guld /
 Sölfwer / Koppar och Bly / och thet aff Gulles
 skal wara thet bästa / thernäst thet som kommer
 aff Bly: Och thet skal hafwa äthskilligh färghor:
 sompe hwitt / sompe grönt / sompe golt : Och thes
 hwitja är thet bästa och subtilhaste / och thes
 Natur är at köhla och tilkrympa. The Apotekas
 res Thutia är the gamblas Cadmia, thet sona
 kallas Fornacaria, om hwilket tilförenne talas
 är / lib. 1. cap. 32. Warder och Thutia medh
 konst beredt aff någhre Krydder och bladh / syn-
 nerligha aff Sijfonalööff / Muulbärlööff / &c.
 När man torckar i Bgnen / och sedhan pulveri-
 ferar them. Men thetta hafwer icke then krafft /
 som thet rätta Thutia. Thet warder brukat i
 öghna Läkedom.

Cap. XI.

ARgenti Scobs, seu Ramentum, Li-
 matura, Scoria, Helcysma, Encau-
 ma. Sölfwersinder / eller Sijlspån / hafwer sam-
 ma krafft som Plumbago. Och the tjena emoot
 alle

alle seghe humores i Liffwet/ emoot klådha och
 skabb/ böldar/ hiertans bäfwande / och illaluch-
 tande Mun. Thet är kalt i then andra grad.

Cap. XII.

Lithargyrium, sive Spuma Argenti,
 Marechet Arabisk/ Sölfwerstuum/ glit-
 trer/ är en steen/ som blifwer giordt aff Bly. Zy-
 när Blyet blifwer andre gången smält / antin-
 gen ensamt / eller medh andre Metaller / warder
 thet förwandlat / en deel til Sölfwerstuum / och
 sompt til Plumbaginem. Thet är twennes-
 slags / itt medh gol färgho / thet andra medh sölf-
 werfärgho / och thetta fallas Lithargyros ar-
 genti, thet andra Lithargyros auri : Och
 then åthskildnadt är ther aff / at thet ena meera
 brändt är än thet andra. Thet medh guldfärgho
 warder achtat för bättre. Serapio sägher / at
 Marechet, thet är Sölfwerstuum är tempe-
 rat i köld / och torrheet. Andra hålla thet wa-
 ra kalt i then andra grad / somblighe göra thet kalt
 och wätt i then 1. grad. Thes krafft är at astring-
 gera, blötha / uppfylla thet holigt är / och nedhlag-
 gia thet som upwärer / tilheela Urret / köhla och
 tilstoppa. Sölfwerstuum pulver förblandat medh
 Nōtolio / och en klådigh Kropp ther medh smord /
 fördrieffwer thet Klådha / som aff Phlegmatisk
 fuch:

fuchtigheet sigh förorsakar. Belandat medh Nitio / och Salt / fördrijsver thet Spetalsfläcker och Huudennes skarpheet / när man henne thet medh tvättar.

För Rödhsooten / som kallas Dyssenteria frigida, och kommer aff Farnarnas fehl / tagh Nitio och blanda thet vthi sölswerstums Pulswer / och listet Bolus Armenus, och Rosenwain / och Nöttolio / och gör thet aff itt Elyster / och tagh thet nedhanestter in / thet förstoppar floz thet. Then som såår är widh then hemligha Dröten / han taghe Lithargyrii pulswer / och ströye thet thet vppå / thet heelar. Thet Pulver blandat medh Blyhwit och Rosenwain / är gott för Fijlböldars hetta. Thet Pulver smält i Gååsejster / och blandat medh Blyhwitt och Rosenwain lijka som itt Collyrium eller ögnawain / och Ansichtet thet miz twaghet / gör thet skönte och reent / och fördrijsver thet aff alle fläcker. Thet samma Pulver blandat medh Rosenolio / och medh Hönsejster / eller medh Andejster / och thet aff giordt een Salswa / drijsver vth secundinam eller Effterbörden. Man gör här aff een Olio / altså / som Geinerus thet skrifwer / och Wakerus thet framdragher Antidotarii lib 2 Tagh Sölswerstumm pulwer / och dissolvera thet miz kokande i starck Nitio / flere gångor effter hwart
annat:

annat : Sedhan lät Xitilian affstudya eller aff-
rykia på Gelden/ så blifwer then een swart Olio
på bottnen / then man skal vphlöta medh warne
watt/ och röra wäl medh een reen sticka / och lee-
tia eller stila igenom en Yllenduuk/ så blifwer O-
lioni quar i Duken. Och thenne Olio är vnder-
ligh til at fördrijswa fläckes aff Ansichtet / och
gör Irren granne / och förtagher Rådhan aff
fläckerne.

Cap. XIII.

Diphryges, quasi bis Tostum, Bagns-
brett / Röstpotta / är enahanda Metalle
affwast / och Kopparslagg / som effter Koppa-
rens smälning sätter sig nedh på grunden i B-
agnen/ lijka som en drägge / och när man bortta-
gher Kopparen och giuter kälk watt i Rumet eff-
ter honom / så synes thetta slagget / och thet är
rödt/ och bittert/ såsom As ustum, eller bränd
Koppar. Thet är thet bästa / som hafwer Kop-
pars och Spangröns smaaak / och fast sammans-
draghet / och torckar Zungonna / thz thet brända
Ochra icke gör / hwilket doch här före förfalstat
och såldt warder. En när Ochra blifwer brändt
blifwer thet rödt. The göra och itt falstat Di-
phryges, aff Pyrite eller Malmsteen / hwil-
ken blifwer rödh/ som en Rubrica, när man ho-

nom/ såsom Kalk/ många daghar bränner. Är och fordomdags enahanda slaggh giordt aff enahanda Jord i Cypren / ther aff man i vår tijdh inthet weet. Men the andre tw slaggh finner man nogh.

Dyphrigis krafft är / at wärma och torcka i then tredie grad/ och thet sammandragher/ igenom rensar/ torckar/ förtärer thet som upväxer/ och hielper onde och omkring sigh frätande säär/ at heelnas. Thet vthrensar Wäxer/ vthi Terpentin och Waxplåster. Om man thetta slaggh icke få kan / så må man i then stadh bruka bränd Pyriten eller Malnsteen/eller och bränd Koppar.

Cap. XIV.

FLos Äris, Kopparstanel / äre små Korn/ rödhe som Koppar / som vthspritta aff Kopparen/ när han röstat warder / och warder begun tin medh reent och kalt watern. Man kan thet lättliggha finna i Kopparhyttor / om man så här på/ som på mycket annat / thet nff Metallerne kommer / och man tilförenne omtalat hafwer / här hoos of i Swerige widh Bergsbruken wille gifwa acht / synnerliggha på Weiß nicht och Grå nicht/ thet man aff Apotekerne ifrå fremmande siggh skaffa måste / och kunde doch nogh hafwa thet/ och annat sådant meera här hemma/ och gö

ra Peningar aff. Thet iagh skrifwer them til warning som Bergsmän äre / at the måtte weta sitt egbit gagn och bästa.

Then bästa Kopparblomma är then / som är möhr / och gol när man henne gnijdher / lijf hers / forn / fortt och swår / någhot skijnande / och sammanfrympande / hwilken ick tagher kopparsfilspån til sigh / medh hwilken hon doch offta förfalskat warder. Men thet kan man läsligha pröfwa / när thet skils åth / och spånorna vthbredhas vnder Zänderna / när man ther på bijter.

Thenne Kopparbloma är warm och torr i then tredie grad / och alstringer ar , och nedhtrycker thet som wil vthwåra / och fördrijswer mörkheet aff öghorna / men thet bijter hårdt. När man thet tagher til sigh så mycket som til 4. Obolos, eller 2. scrupel swårt / thet är $\frac{3}{4}$ quintin / medh Wijn / vthdragher thet then grofwa wättskan aff Kroppen / förtärer aff Näsorna och så thet öfwer flödiget kött / som ther wåra wil / och fördämper Blemor och Måsling. När man thet stöter smått / och blåser thet igenom een Pipa in i Drat / fördrijswer thet Drornas swårheet. När man thz medh Honig lägger på uuan och tonfillas förtagher thet them. Dioscor.

Cap. XV.

AEs ustum, Calcos Græfisk/ Gebrant Erze / Bränd Koppar. Han warder bränd aff the Spijkar som hafwa varit i Skep / them man lägger i rått eller obrändt Leerfärel och ströyer emellan them swafwel och salt lijka mycket aff bådhe deelarna / ibland hwart annat / och gör holslet medh Leer til / och lägger thet in i Bgn / så länge at Kruufan är wäl genom bränd. En part inströya Alun för swafwel och salt. Somlighe bränna them i thet råå Leerfärel i någhre daghar vthan swafwel och salt. Äro och the / som bruka alleenast Swafwel ther til / och låta Rökken gå sin foos. En part bestryka Spijkarna medh wåre Alun / och bränna them sedhan i rått Leerfärel medh Swafwel och Vitickia. Somlighe bestänckia them medh Vitickio / och bränna them i Koppargryto til tre gångor effter hwart annat / och sedhan förwara them. Thet achtas för thet bästa / som är brändt i Memphis, och thet i Cypro ther näst. Och thet skal wara rödt / och när man thet smått gör / skal thet i färghan wara Cinnober lijkt : Men thet som är meera swartachtige / thet är mera brändt än thet skulle.

The förnämligheste Medici meena thet wara warmt och torr i then tredie grad: En part i then

fierde. Thet sammandragher/ torckar / fördämper/ tunt gör/ och dragher : Mensar Böldar och och heclar them : Bootar öghornas feel : Förtärer thet som wil vthwäxa på Kroppen : Thet kommer til spy/ om man thet dricker inz Miödh/ eller äter medh Honing. Thet blifwer twåttat såsom Cadmia, at man fyre gångor om Daghen slår ther vppå nytt reent watten / så länge/ at ther inthet oreent kommer aff.

Thet fördriifwer Melancholij / Zy brukar man thet i the Plåster som tiena til Miältan/ ifrån hwilken Melancholijen förorsakas aff then swarta Bili eller Gallan. Thet vpåter Dödhkött aff Såären. När man thet blandar medh Honing och Senap / och lägger i en Fistel / heclar thet snart.

För Polypus, thet är itt ondt kött som växer vp i Näsan / ther aff sedhan andre fahrlighe sjukdomar sigh förorsaka / tagh brändt Kopparpulfwer/ och ströö thet på itt Plåster/ som kallas Oxicroceon, eller på itt annat/ som kallas Apostolicum, och lägg thet ther på in i Näsan/ thet bijter thet onda köttet aff / och heclar vthan twiswel.

Cap. XVI.

SQUAMA ERIS, Kopparsfell/ warder vthslaghic

ghit aff Kopparen. Thet som aff the Cypriske wärckstädhers spiskar vthslaghit warder / och är grofft / och fallas aff spiskarna Helitis, i. Clavaris, thet är thet bästa. Men thet som kommer aff ringa och blandkoppar / thet är odughlighit : Thet grofwa och rödhachtigha blifwer för thet bästa skattat / hålst om thet hafwer warit bestänkt medh Atikio / och är ther aff röstat.

Thet hafwer een sammandraghande / tung görande / fördämpande och genombijtande eller vthätande krafft. Thet fördämper nomas, och läfer Böldar. När thet warder druckit medh Miödh / vthdragher thet wain. Somligha bruca thet i Miöl / och gifwit in i Catapotio. Thet warder och lagde i Sgna läfedomar : Ty thet borttagher theras flytande / och nederlägger Kinernas hårdheet.

Cap. XVII.

Æ Rugo, Æris Ærugo, Æs viride, aut Viride Æris, Officinis : Ziniar eller Heas Arabicè,

Spangrön / Kopparröst. Thet är tveggiahanda slag / thet Æna warder kallat Ærugo Rasa, eller Rasilis, somlighet falla thet illa Raficia ; Thet Andra Ærugo Scolecia. Dioscorides cap. Æris Ærugo säger / at Æna

handa slag är Skafwat (thet man kallade *Eruginē Rasam*) Och at thet andra warder medh styckion funnit hoos *Guldgrafware*. Ite slagh warder kallat *Vermiculola*, aff sijn lijknelse. Ite annat *Confestibilis* : Och ite *Fossibilis*.

Eruginem Rasam, eller thet gemeena *Spansgrön* gör man så / effter åthskilligt sätte.

1. Skal man skaffa sijn twenne *Kopparskålar* lijka wijdha / och giuta i then ene godh starel *Artificio* / och stielpa then andra som bör wara vthbögdd eller slätt / ofwan på henne / och göra them wäl tätt til / och låta så stå i 10. daghar / sedhan skal man tagha them vp / och tå hafwer sijn *Kopparröset* eller *Spansgrönen* satt vnder täcke skålen / then skal man skafwa aff / och förwara *Spansgrönet*.

2. Eller skal man hängia i samma skåal reene *Kopparfiell* eller *sinder* / eller tunna *skijswor* i små styckin skorne / så at the icke komma wed *Artifician* / och låta / som förre wäl tiltäpt / stå i 10. Dygn / och sedhan skafwa *Röset* aff.

3. Tagh *Koppar* sijlspån / och giut i itt *Kopparskårel* / ofwer them starel *Artificie* / och röhr them alle daghar tiyo gånger om / så får tu aff them *Spansgrön*.

4. Tagh *Koppar* stycken eller tunne *skijswor* och häng them i itt *Artificie* saatt eller *Wijn* saatt / ther

gammalt och swert Wijn vthi år / tå får tu aff
them Kopparröst.

Plåghar och elies Röstet wåra på kopparen
aff watern/ synnerligha thet salt år / men thet för
flor inhet lijka medh the förre sätten.

Man menar och / at man skal finna koppars
röst i koppargrusworna / synnerligha i Cypren/
på koppar malnsteener / och thet skal wara gott/
Itt slaggh skal wara hwitt / thet andra swartach-
tigt. Skal ockfå Spansgrön ympnigt löpa aff
någre Bergh / men thet skal icke wara alldeles
kostelighit / at thet steenar / sand och myckin oreent-
lighet tagher til sigh / medhan thet flyter.

Warder och Spansgrön effter mångahana
da sätte förfallskat / antingen medh footsteen / eller
medh Marmelsteen / eller medh Bictril : Thet
man altså probera skal : Tagh och wåth tijn wån-
stra hand / och lägg Spansgrön ther vthi / och
riiff thet medh tw finger / så lösnar thet vp : Om
tå fingerne äre swarta / så är ther Bictril vthi :
Men är thet medh Footsteen eller Marmel för-
mångdt / så dissolverar thet sigh icke / vthan
hwittnar aff långt riiffwande. Är ther sand vthi /
så känner man wål / när man bijter ther vthi.
Somliqhe proberat altså : The läggia Spans-
grönet och Bictril på itt Jern / och söhvat i koh-
eelden / om thet warder rödt / så är thet förfallskat /

men behåller thet sin färga/ så är thet rått. Om thet är Bictril vthi / proberar man ock så : Ne man tagher itt Leerkärel eller någon metallskiffwa/ och stryker thet Spansgrön vppå / och sätter på kohl eller i heet askö / då rådnar thet som hafwer i sigh Bictril.

Erugo Scolecia, Thet Kopparrost som kallas Scolecia är tveggiahanda slag. Thz 1. Naturligit/ Thet 2. gör man aff hwijs och starkt Aetio/ och lå henne i en Mortare/ som är giord aff Cyprisk Koppar/ och stött henne i then mortare/ til thet at hon blifwer tiockachtig såsom en träck : Sedhan tagh alumen rotundum, 1. quintin/ och Jordsalt thz som genomskijnande är/ eller thz bästa och hwijssta Siösalt/ eller Saltpeter/ likska mycket/ och stött thet i Soolskinet / på the heetaste daghar i Hundedagharna / til thet thet får Spansgröns färgbo / och blifwer tiockt som träck/ och när thet begynner sigh dragha samman såsom matkar/ så tagh och förwarat.

Äre och the / som blanda thet affskaffuadhe Spansgrön med Gummi, och göra til klimpar och såliat för Scolecia, men thet dogher in thet. Guldsmeder göra och enahanda Spansgrön aff en yng drängs piss / thet the stöta i en Mortare som är giordt aff Cyprisk Koppar / thet medh the amulera Guld.

The förre slags Spansgrön hafwa lijka kraffe medh Are ulsto, och äre någhot krafftighare. Och är thet Naturligha / som aff Jorden tags / thet yppersta : Thernäst *Ærugo Rasa* : Och sidst thet som giordt warder : Och thetta är thet bittersta / som aldramäst astringerar. Guldsmedernas Spansgrön är lijka medh *Rasa*. Thz bästa i thesse land är thet / som är rått grönt i site wärckande. Thet är warmt och tordt i then tre die gr. Och *Dioscorides* sägher / at alle *Æruginas* hafwa kraffe til at torcka. The astringera, förminska / och wärma : The heela ögonnes Såår / och tagha hetan aff them / åstadh komma Zårar / stilla nomas, och förwara Såår aff hetta / hielpe onda böldar och sulmer til heeling / medh *Olio* och *Wax* tilberedde / och göra små årr. Spansgrön sudit medh *Honing* rensar oreene böldar / och fördriifwer sulmen vthaff them / och theras tiocka huudh : Medh *Ammoniac* förtårer thet *Fistlernas* hårdheet / är och nyttige til *Zannköz* vpswallande. Thet gör kinnernas och ögnelockens groffheet grann och subteilligh / när man med *Honing* påstryker : Men när man thet påstrukt hafwer / så skal man medh warmt waten i *Swampen* basa thet samma *Rummet*. När man gör een *Salswo* ther aff medh *Zerpentin* / bränd koppar och salt peter / fördriifwer

thet Spetalfläcker: Kommer Ammoniacum
ther til/ så heclar thet Fiftelen.

Man bränner Spansgrön til Låfedom alt-
så: Man gör Spansgrönet smått / och lägger
thet i itt Steensfaat / och sätter på en glödhande
Kohleld/ och rörer thet / så länge at thet sig för-
wandlar och blifwer askfärghat eller grått: Se-
dhan låter man thet swalas och förwarar. En
part brännat i itt grått eller obrändt Leerkärel/
men thet får icke tå aldeles then samma färgho.
Någghre hålla *Æruginem* och *Æris florem*
för itt / men the fara mycket wilde.

Cap. XVIII.

PLumbago, Molybdæna, Græeë, war-
der födt aff Sölswer och Guld.

Wedh *Sebastiam* och *Corcyru* finner man
sielffwuxit i Jorden/ och thet håller man för thet
bästa/ som icke är stenigt/ eller slaggfult / vthan
skijnande/ och golt / och lijtnar sigh wedh Söls-
werstum/ och blifwer rödt när thet warder sönd-
derrijswit/ eller leswerfärghat / när thet warder
suddhit medh *Olio*. Thet är oduglighit / som haf-
wer blyfärgho. Thet hafwer samma krafft som
Sölswerstum / och Blyfinder / och warder eff-
ter samma satte twättat / och brändt. Thet blif-
wer blandat i Låfedomar / som the kalla *Lipa-*

ras, och i the Plåster/ som inthet bißta. Thet vpp
friskar föttet / och hielper onda böldar til heel-
ning : Men i the medicamenter, som skola
sammanhåffta och rensa / tienar thet icke. Ther
man thetta icke hafwer skal man i then stadh bru-
ka Lithargyrum. Dioscor.

Lotura Plumbi, Blywast / thet gör man
så : Man giuter watn i en Blymortare / och stö-
ter medh en Blystötel / til theß at watnet swart-
nar / och blifwer tiocckt som träck : Sedhan giu-
ter man reent watn ther vppå / och sijlar thet ige-
nom itt Linneklådhe / och thet gör man någhre
gångor / så länge thet synes nogh wara. När
thet sätter sigh / giuter man thet förra watnet
bort / och slår ther reent igen vppå / och twättar
såsom Cadmiam så länge at ther inthet meera
swart affgår : Och gör til Pastiller. En pare
tagha reen Blyspån / och stöta i en steen mortare
medh steen stötel / eller slå lijtet watn vppå och
gnijsdat emellan händerna / så länge thet swart-
nar : Strax när thet sätter sigh på botnen / slå
the watnet bort / och göra ther aff Pastiller. Zy
när thet wäl blifwer stött eller gnijsdit / blifwer
thet lijte Blyhwitt. Somblighe lägga lijtee
Plumbago til Blyspånen / och meena thet skal
tå wara bättre.

Thetta Blywast / köbler astringerar, öfwer-
draghet /

dragher/ blöther/ fyller thet som holtigt är/ stiller
 ögornas flytande och sulmer. Thet stillar blodh/
 och tienar til böldar i sätthet / til condylomata
 och hæmorrhoidas medh Rosenwacn: Item
 til thet som trögt heelnas / och hafwer alldeles
 samma krafft som Spodium, alleenast at thet
 icke dragher storff öfwer. Dioscor.

Cap. XIX.

PLumbum ustum, Brändt bly / thet war-
 dar så brändt: Gör rätt tunne Blyblad h
 ler plåster/ och lägg them i itt nytt Leerkärel / och
 strö Swafwel vppå them: Läg an flere hwarf
 aff blystijfworna / och ströö altijdh Swafwel e
 mellan hwarf och itt hwarff / til thet tu fyller
 kârellet medh stijfwor / sedhan sätt Eld vppå:
 Och när Blyet brinner / så röhr thet om medh
 een Jernsleeff / til thet at thet alt warder til asko/
 och inthet obrändt är ther ibland. När thet skede
 är / så halt Näsorna til / och tagh Blyet vth/
 eliest går een ond fucht vp aff Blyet i Näsorna.
 Eller bränn thet i een Gryta effter samma sättet.
 Somlighe lägga thetta i itt rätt eller obrändt
 Leerkärel / och sättia i Bgnen eller Skorstenen/
 och lijma thet medh Leer igen / leefwandes alle
 nast öppet itt listet andehol / och brännat. Som-
 lighe inströina för Swafwel / Blyhwitt eller
 Korn.

Korn. Somligha lägga heele Blyskiffwor in/
och bruka ther til en starck Geld/och röbre altijdh
medh een Jernsleeff / til thes / at the blifwa til
asko. Men icke sådant brännande är swårt/och
om thet förhårdt brändt warder / får thet sådana
färgo som Sölswerstunn. Men thet första
sättet synes wara thet bästa. Thet brända Bly
et warder twättat som Cadmia, och förwarat.
Thet hafwer samma krafft som Blywast / men
myckit starckare.

Cap. XX.

Recrementum Plumbi seu Scoria, Bly
sunder. Thet bästa ther aff är thet / som är
tiockt / och låter sig icke gärna smält göra / och
är blyhwitt list / och hafwer in thet blyachtigt i
sig / och är någhot golachtigt och glitterar / och
bränner. Thet hafwer samma krafft som brändt
Bly / men thet astringerar meera. Thet war-
der twättat i en Mortare / så at man giuter watn
ther på / och låter igen thet öfwersta watnet aff-
rinna / som hafwer blifwit golachtigh : Och at
man thet icke offta gör / så länge at alt thet oree-
na sindret är affwastat. När då thet reenefta och
tiockesta sätter sig / slår man watnet aff / och gör
them til Paffiller.

Cap. XXI.

Cap. XXI.

Cerussa, Affidhegi, Alon, Syregalirozam Arabisk/ Blyhwitt. Thet warder alt så giordt: Tagh een ny Potto/ som wål glaserat år / och giue henne halff medh godh Aitio / och tagh blystijswor eller spånor två fingers länge/ mindre eller mera/ effter som pottan stoor til år/ och lägg twärt öfwer pottan ofwan på henne Jernstickor / och lägg blystijsworna på stickorna / hwilke icke förtätt skole wara i hoop: Sedhan gör pottan wål til / och sätt henne i itt fuchtigt rum / såsom i en Källare / och låt så stå i tre Månaders tijdh. Sedhan öppna pottan / och see huru thet hafwer sigh i pottan / och sätt henne åter igen vch i Solstijnet / eller i en warm Bagn / eller i Badstughu / och låt thet torckas: Och när thet år torrt / så giue någhot lijteet wafn vppå / och låt åter igen torckas / och thet gör så offta / och så länge / at thet blifwer hwitt och skönt i pottan. Andra skrifwa så:

Giue i itt Leerfårel / som hafwer wijdh mun / en starck Aitio / och lägg någhre stickor twärt öfwer fårillet / och lägg på the stickor een blystijswa / och täck ofwan vppå fårellet wål til / at icke Aitian gifwer Andan ifrån sigh / och när Blyet thet vppå år smält och nedhfallit i fårellet / hwilket

ker skeer gemeent emoot then tijnonde daghen/sij
la then reena wåhstkan som öfwerst är aff / och
tagh thet tiocka / och torcka thet aff i Solenne/
och mala på een Ståhlquarn/ eller stöt thet elies
smått/ och sållat. Thet ännu hårdt och heelt är/
skal man såsom förre göra smått / och sålla / om
så behöfwes / til tredie och fierde gången. Thet
som först sållat warder/ thet är thet bästa/ och tie-
nar til ögna Låkedom. Thet andra ther näst/ och
så hwart effter hwart annat.

Wil man ther aff göra Pastiller/ så skal man
thet röra tillsamman medh starck Atikio/ och dees
la aff thenna massa til Pastiller och torcka i So-
lenne. Thetta är allbäst at göra om Sommaren
i Solenne / ty tå blifwer thet hwitt och starckt.
Doch kan man thet om Wintern beredha / och
sättia på Bgnar/ eller i Badstugur/ ther warmt
är/ at torckas. Ty wärmen gör thet samma som
Solen. The bästa warda tilberedde i Rhodo i Co-
rintho, och Lacedamone, och the närmeste
i Puteolis. Man bränner blyhwitt effter thet
ta sättet :

Lägg småstött Blyhwitt i itt nytt Leerfårel/
och sätt på en glödande kohleeld/ och röht thet al-
tidh : Och när thet får gråachtigh färgho / så
tagh aff/ låt thet blifwa kalt/ och brukat.

Är och itt annat sätt til at bränna : Man skal
lägga

läggiat i nyie faat på glödhén / och rörat jämpe /
 medh een stieka aff Ferula , til theß at thet blif-
 wer rödt som Sandaracha. Och thet som så
 är brändt / kallas aff en part Sandyx. Blyhwit
 warder så twättat som Cadmia. Och thz är kale
 och tortt i then andra grad / som Avicenna sä-
 gher : Thet tilstoppar / blöther / vpsyller / tunc
 gör / och nedhdämper thet som wil vpvåra / och
 föhr til heelning. Thet warder blandat i the Plä-
 ster och Salwor / som kallas Lipare , och i Pa-
 stiller. Thet är förgifftigt / och fahrlicht at ta-
 gha in i Liffwet / ty thet dödhär offta / at thet är
 giordt aff Bly / som hafwer Förgifft i sigh / som
 Dioscorides sägher. Zy sägher och Avicen-
 na, at blyhwitt skal alleenast vchwärtas på krop-
 pen brukat warda / och i Pläster. Blyhwitt rec-
 nar Huudhen / och gör henne slät och skön. Ther-
 före bruka thet Quinsolk gärna til theras Unsich-
 te / och thet skal tu så beredha : Tagh Blyhwitt
 och blanda thet medh Rosenwatn / och sätt thet
 altså i Solen / och lät torckas : Och när thet tor-
 är / så lägg thet än til Rosenwatn / så offta och så
 länge at thet hwitt nogh warder och wälluchtan-
 de. Och thet skal skee om Sommaren. Sedhan
 gör thet aff Pyller / och smör Unsichtet thet m /
 så warder thet skönt. Men the som thet offta
 bruka / the så wärck thet effter / och en illaluchtan-
 de

de Andra. Serapio säger / at Blyhwitt låter fött wåra i Såären / och vch åter dödhfött. Blyhwitt blandat medh Wijnsteenolio och medh Nitio / och the blöthe Wartor på kroppen (som fallas Acrocordines) ther medh bestrukt / gå sin foos.

Cap. XXII.

Cinnabaris, Sercon Græfist / Afregeller Zemzisar Arabist : Synober Tydsk och Swensk. Enahanda slagh Cinober war fordomdags itt naturlighit och stelfft wåxande Mineralist ting / i Græfeland / som hadhe samma krafft medh Hæmatite eller Blodhsteen / och war så salsampt och listet i Dioscoridis tijdh / at näppligha the förnemlighe Målare ther aff hadhe til the besynnerligheste pryddingar i the ras målerij. Thet Andra gemeena warder giordt aff samma bränd Sulphure vivo och Argento vivo, och bör icke taghas för the rätta the Græfers Cinnabari. Serapio lib. Aggreg. cap. Afrech. säger / at man gör Synober aff Bly när man thet bränner. Man gör thet och aff Blyhwitt / när man thet på Gelden så bränner som Bly / så warder thet rödt / som Auripigment, eller Sandaracha. Somlighe kalla Synober Sandyx.

Dioscorides säger/ at Synobers krasse är
 lika som Hæmat hitis. Thet är warmt och torr
 i then andra grad/ och stoppar mächtigha/ ther
 före stillar thet Blodhsflyande. Synober är och
 gott för brand/ och onda blemor och böldar. Thz
 tienar ock i alle Plåster och Salfwor. Medh
 Synober och Serpentin i Wax / beredher man
 Signete wax. Huru Synober i målerij hålft
 medh Oliofärgo brukat warder / til een liusligh
 färgho/ är godhe Målare wäl kunnogt.

Then Tredie Book.

LITHOGRAPHIA.

Om Steenars Bestrifwelse

Cap. I.

Steenar äre Mineraler/ som sammanlöpa
 aff en torr Jordest exhalation, som
 medh någhon fuchtigh fleemachtigheet
 sammanbundin warder igenom wärmens war-
 kande och köldens coagulation och then inföd-
 de mineraliske krassten. Thesse / såsom och andre
 brake och möre Jords wärter kan man icke räkna
 ibland Metaller: In the een swagh Quicksölfs-
 wers och Swafwels beblandning i sigh hafwa.
 Och

Dch såsom Metallerne låta sig smälta aff Eld/
hambra och vthräckia : Så kunna wäl en part
Steenar smältas medh Eld / eller medh andre
ting igenom heemligh Chymisk konst. Men the
kunna icke vthsmidhas medh Hamrar.

Dch äre Steenar antingen Edle och Dyrba-
re / eller Gemeene och Dedle / som doch hafwa
märckelighe kraffter.

Edlesteenar / Gemmæ, äre Jordeste minera-
ler / som sammanlöpa igenom en synnerlig Him-
melens influens och wärckande / och aff then mi-
neraliske krafften / aff een subtiligh och grann
Materie / och torr Jordest exhalation, medh
een flemachtigh fuchtighees beblandning / och äre
sköne och denielighe / och hafwa i sig märckelighe
kraffter och dygder.

Plinius, lib. 37. c. 10. Scaliger, Alber-
tus M. och flere vpräfna en stoor hoop aff them.

Edelsteenar äre antingen Edlare / eller mindre
Edle. Dch the warda tagne / antingen aff Jor-
den / eller aff Watnet / eller aff Jordz och Wa-
tudiwr. Om the Edlaste wil man här först för-
handla / widh ock så hwilke S. Johannes i Bp-
penbarelsen lijfnar then helghe Stadhens deelar.
Dch äre thesse 45. the Edleste / Adamas, Ja-
spis, Saphyrus, Hiacynthus, Carbuncu-
lus, Smaragdus, Amethystus, Prassius,

Calcedonius, Sardius, Sardonyx, Onyx,
 Chrysolithus, Beryllus, Topazius, Chry-
 sopus, Granatus, Orphanus, Turchois,
 Palagius, Rubinus, Chrysolectrus, Aga-
 thes, Hexacontalithus, Hexacolithus,
 Asterites, Corneolus, Helitropius, Sele-
 nites, Androdamanta, Callaica, Episti-
 tes, Lichenis, Opalus, Pantherus, Perido-
 nius, Sandarifus, Unio, Iris, Zifaa.

Cap. II.

A Damus, Hager, Subedig Arabicè, En
 Demant eller Diamant. Serapio lib.
 Aggreg. c. Hager, sågher / at i thet Landska-
 pet Corasconi ende / är itt Newer benembd
 Mes, ther man hafwer funnit Demanter / sköne
 och stoore / och ther aff kallat them Demas. Han
 är klar som Jordsalt / och genomfichtig och glem-
 mande / och somlighe aff them lijke glödande Jern /
 någhot bleekachtighare och mörckare än en Ery-
 stall / och then hårdaste ibland Metaller och E-
 dlesteenar / så at man them medh honom skära kan
 och probera. Och thet en part hafwa skrifwit /
 at man honom medh Jern och Hamrar icke bråk-
 fia kan / thet är emoot förfarenheeten / doch gör
 man honom blöthare til at låta arbete sikh / vthi
 en Bocks kött och blodh / som tilförenne hafwer
 ätit

ätit Petersilie/ och druckit Wijn. Medh Demantens sand och affspån polerar man icke allenast andre steenar/ vthan och honom stelff/ sedhan man medh Smerlsten thet grofwesta affskuric hafwer. Han kan liddha Eld i någhra daghar/ som Gardanus sägher.

Somlighe Demanter wåra vthan Guld/ såsom then Indianiske/ hwilken fins stoor såsom ite Haselnött. I Arabien och i Cypren finnas the och stoorer: Men the Arabiske äre hårdare och mörckare. Cardanus sägher / at i hans tidh är en funnen samman medh en Carbunkel / reen och stoor som een Bööna / hwilket salsampt är. The Behmiske och Norlandz eller Lappiske Demanter finner man och tämlighe stoorer och klare/ men icke lijka hårde medh the Orientaliske. Somlighe wåra ibland/ eller vthi Guld / och the äre syrahanda slaggh. Thet Första Cenchros, han är så stoor som ite Hirskorn. Then Andra Macedonicus, är så stoor/ som ite Curbis frö. Then Tredie Cyprius, hafwer Kopparfärghe. Then Fierde Syderites, hafwer Jernfärghe/ doch alle skijnachtighe. Och thesse tw sidste äre the ringaste. Wiltu probere en Demant/ så see om tu kant medh honom klart skrifwa i ite glaas. En ju bättre/ thes hårdare är han / och hafwer i sig thes större kraffter. Then rödhachtighe och otaz

te är odughligh : Then som är tåth och hård/ han
 är bättre. Han är kall och torr i then 4. grad.
 När man gnidher honom / så dragher han stråå
 och agnar til sigh. Han förtagher krafften ifrån
 en Segelsteen / at han icke kan dragha Jern / om
 han ligger hoos honom. Men han får sijn bästa
 krafft / om man honom fattar i Guld/ Sölfwer
 eller Ståhl. Demanten förtagher nattfrucht
 tan/ ty måste han jw stilla then swarta bilem el
 ler Melancholiam / och styrckia Siälen/ och the
 liiffachtighe Andär / som gå ifrån hiertat. Och
 råddhoghan kommer aff hiertat. Han sägs gö
 ra honom olycksam / som bår honom hoos sigh.
 Zy han hafwer sigh lijka emoot Hughen och Siä
 len/ som Solen emoot Dghat / hwilken snarare
 fördärffwar Synen än hon henne vplyser / som
 Cardanus här om talar. När man honom bin
 der wedh then wenstra Sijdhona / är han godh
 för Fiender/ Kjiff och Tråtor/ Raserij/ och Ma
 raquaff. Thenne steen rensar onde Kinbackar och
 Zänder : Och fördriiffwer onda Drömer / och
 Förgiffte / och gör thet vppenbart hoos Menni
 skian : Zy han fuchtar sigh och swettas/ther För
 giffte förhanden är. Han stillar Månat rensan
 de/ them som besatte äre/ eller elies äre Brinnis
 ghe/ när man sätter Ringen them för Munnen.
 Cap. III.

Cap. III.

Jaspis, är en skön Edelsteen/ aff mångahanda
 slag och åtskillighe färghor/ fleere än Dio-
 scorides beskriwer. En pare meena the skola
 wara tjuhanda slag. Itt slag hafwer een tiock
 blå färgho. Thet Andra grön/ lijka som medh
 Miölet öfwer gutin. Then Tredie purpurfärgat/
 som fins i Phrygia. Somlighe finnas Rosen-
 färghade / och lijka som medh blommor besprän-
 gda/ som taghas i thet berg het Ida i diuue Ku-
 lor. Somlighe purpurfärghade emoot himmels-
 blåte/sådana som finnas i Cappadocia. Som-
 lighe swartbrune. En part hafwa lefwerfär-
 gho/ och om the finnas henne höghre hafwandes/
 så äre the lijka som medh swartachtighe ränder
 öfwer dragne. Somlighe finnas snöhwijte / m:
 blänckande prickor besprängde. Någhre äre på
 then ene sidhan lijke en Jaspis, på then andra en
 Onyx, ty kallas thet slag het Jasponyx. En
 part finnas / som äre på then ene sidhan purpur-
 färghade/ på then andra gröne/ och the skijna icke
 all igenom/ vthan ther the äre gröne. Summa/
 the äre mångahanda slag. Thet bästa slag het/
 är then som är grön / lijka som medh blodz drop-
 par bestänckt/ och han hafwer sin bästa krasse/ när
 han warder infattat i Gölswer. När man hän-
 ser

ger honom in moot Magan styrcker han honom.
 Han fördrieffwer och så Dkystheet / och Spöke-
 rij/ gör Menniskian försichtigh/ och ställer alla
 handa Blodhgång / när man honom bår hoos
 sigh. Han bewarar Fostret / och hielper födhel-
 sen fram i födztiidhen / fördämper Dkystheet /
 fördrieffwer Skålfwo och Watufoot ifrån then/
 som honom kysteligha hoos sigh bår. Sāna och
 en part/ at en Jaspis gör honom som honom bår
 täckeligh hoos andra Menniskior / mächtig och
 säker/ om han medh någhre synnerlighe ord blif-
 wer hängd på honom/ thet Matthiolus ogillar.
 Jaspis stillar Blodhgång och Quinners Men-
 struum, och förhindrar Afslongen/hoos then ho-
 nom bår. Aristoteles sägher/ at then hoos sigh
 hafwer en grön Jaspis, ther fors vthi år/han kan
 icke fördrunkna. Han hielper och til mootstånd
 emoot sijne Fiender.

Cap. IV.

Sapphirus kommitter aff Ssterlanden/ och
 aff Indien. Han warder och funnen aff thet
 Landskapet Hippodromio, hoos then Staden
 Podium, men han är icke så Edel. Han warder
 och funnen i Sirtio, ther aff honom en part falla
 Sirtitem.

En Sapphir är then aldrastönaste Edelsteen/

ty han medh sin himmelblå genomskijnande klara färgbo / och steen / stoor Ljusligheet medh sigh hafwer / ändoch at han i wärdet ringare är än sköne Pärlor / Carbunkler Demanter och Smaragder. Han är then hårdeste steen / näst Demanten / och then är bäst vthi hwilken then blå färgan winner / at han icke är förmyckit bleef. Han är kall i then första grad / och tienar at bära hoos sigh för allahanda bräck / som kan komma på Huudhen / han fördrijswer skabb och klådha / och låter icke anthracem wäxa i Pestilentie tijdh. Han gör en kysst och tuchtigh / och förhindrar swett. Han styrcker Kroppen / och gör en godh färgba : Han emootstår then swartta bitem, och fördrijswer honom / och samptlighen all fåfång Råddhoga / som ther medhsölier. Han förbättrar Sedherna / och gör gudhelighe och roolighe / om man offta styrcker Sgorna medh honom / bewarar han för Måsling : På samma sättet lenar han Anthraces. Man meenar och / at han skal hielpa Swartkonsten fort / huru thet skeer / kan man icke wäl döma om / at en steen then krafften hafwa skal. Men seer man thet kan skee / så måste man troo försarenheeten / som Cardanus sågher. Om en Sapphir warder i tre stunder sudhit i Guld / blifwer han som en Demant hard / hwijt och skijnande. Ther aff man seer / at

han aff en Jondest exhalation warder tinges
 rat/ medhan han icke förre war så klaart och ge-
 nomsichtigh : Zy kan han ock så emoot tagha en
 swart tinctur, thet andra steenar/ som Deman-
 ten lijke äre icke göra. En Sapphir indruckin
 emoot Scorpione sting/ hielper : Säsom och til
 inwärtens saårheet/ och söndrighe hinnor. Han
 förtagher thet som wil wära i öghorna / Uvas
 och blemor. Han warder och brukat i the Läte-
 domar / som tiena til hiertat / och styrcker thet/
 och lindrar then inwärtens hetan : Och i the An-
 tidota som beredhas emoot Förgiffte / och Pe-
 stilentialiske affectioner. Dioscorides, Ga-
 lenus. Cardan.

En Sapphir fördriifwer Huswudhwärc /
 reenar öghorna/ och heelar Anthracem. Han
 styrcker heela Kroppen / och låter Menniskian
 wara wäl til frid; / gör henne innigh til Gudh
 och gudelighe Tankar / och ställer hennes saak til
 thet bästa. En Sapphir wil medh all flije för-
 warat warda i kyskheet. Han fördriifwer then
 gräseligha Siukdom Noli me tangere, men
 thet effter mister han sin färghe. The som wingå
 medh Swartkonst / bruka honom mycket / och
 hålla aff honom.

Hiacin-

Cap. V.

HYacinthus, Iacintus corruptè, En
 Jacinth / är tweggiahanda slaggh : Thet
 Ena är rödhachtigt medh Fiollsteen / och lijfnar
 sigh wedh en Carbunkel / och förwandlar sigh
 strax aff Gelden / och finnes näpligha större än
 een Linhårt / och then är then bäste. The Zubi-
 lerare sälia offta en Etiopisk Granat för thenne.
 Then Andra hafwer een gol färggh / säsom Zure-
 fiske Näglifeblomar / eller thet gola i Ägget / men
 klar och genomskijnande. Han är däneligh / och
 kan icke läsligha blifwa fördärfwat : Ty han är
 någhot hårdare än en Corneol, men icke lijfa
 krafftigh / sägher Cardanus. En part Jacin-
 ther äre eeldzgole / en part blåachtighe : Men
 then medh Fiollsteen är then bäste. Somlighe
 beskrifwa honom hwijt / och säya / at han i mör-
 kret är bleef och mörkachtigh som Moln / i dags-
 liuset klar. Han är kall i then första grad / och
 torr / medh stor hårdheet / och hans kallheet kän-
 ner man när man honom tagher i Munnen.

Dioscorides sägher / at Hyacinther äre try
 slaggh / och ibland them äre the Granather the bä-
 ste / som hoos Gelden skijna aldramäst röde. Al-
 bertus sägher / at Hyacinthus är tweggiahanda :
 Aquaticus är blå medh någhon hwijtheet
 för

förmängd: Sapphirus är alt genom blå och genomskijnande/ vthan all hwijsheet.

En Hyacinth styrcker Menniskians lekamen. The hålla thet för fullsant/ at en Hyacinth håller en säker för Liungeeld / och Pestilentie / och om then som honom bår / blifwer fångd medh Pestilentie/ mister han sitt steen / och får een mörckare färgbo. Han styrcker ock så hiertat/ om man antingen bår honom/eller dricker aff honom: Han gifwer rooligh Sömpn/och vphöyer en til åhra/riikedom och försichtigheet. Then samma krafft hafwer och then gola. Cardanus i then Booken de Ligaturis Physicis finner man om honom beskriuwit / at om man honom bår på Halsen / eller i en Ring på fingret / så bewarar han en Färdeman för ondt/ och gör honom tåckeligh och wålkommen i Härbergen. Han är och godh för förgiffte Wäder. Han kommer Menniskian at sofwa för sin kallheet skull. Om Hyacintho Sapphirino sågher man i synnerheet/ at han är godh för Förgiffte / och gifwer Lycka och Riikedom / och gifwer Menniskian itt godt modh och gladt hierta. Serapio sågher/ at then som thenne Steen hoos sigh bår/ och tecknar sigh medh honom / honom kan icke Afelie slaggh eller Liungeeld skadha göra.

Cap. VI.

PRassius, Albertus säger/ at Prassius är Smaragden Pallas eller Modher. Han är grön til färgban / och warder i somlighe funnin medh hwijte/ i somlighe medh rödhe prickar besprängd. Är och itt slaggh här aff medh guldprickar/som warder kallat Chrysoprassus, om hwilken i synnerheet i sitt eghit Rum talat blifwer.

Prassius hafwer Smaragdens och Iaspidis Dygd/ och stärcker Synen.

Cap. VII.

SMaragdus eller Smaraldus, är Edlare än flere andre Edlesteenar / doch är han icke selsam / vthan står nogh til at bekomma / som Albertus säger. Han är grann i materien/ Jordest/ hård och brak / och är kosteligh. The Scythiske hållas för the bästa/ och thernäst the Schotiske/ som man tagher aff Malmgrufwor/ och the äre ganska gröne och genomsichtighe/ så at the ofta thet omständande Wädret och the näste ting igenom sin gröna glans låta see gröne. The som näst thesse äre/ och taghas aff Peru och S. Martha i Indien / äre hårdare / liuflighe / och hafwa icke så alldeles högh färgho / vthan äre bleekare och meera genomsichtighe. Thee Tredie slaghet/

aff

aff West Indien är hårdare än the förre / men
 icke wäl liuse och genomsichtighe / ty synes the om
 natten skönare. Somlighe Smaragder äre ful-
 le medh fläckiar / somlighe en Calcedonier li-
 se / at the medh honom förmängde äre. Hwar-
 före twiifla en part höghlärde och wälförfarne
 män / om the alle äre Smaragder / och hafwa
 samma kraffter. Zy Cardanus sägher sigh haf-
 wa en gång fått en Prals , som närmare kom til
 Smaragden / än the Peruwianiske och S. Mar-
 thæ Smaragder. The aff Peru äre sällan vthan
 fläckar och lythe / och mäste parten hafwa the een
 mörck och otäck färgho / och somlighe äre swart-
 achtighe / hwilket förtaghet them all skönheet.
 En part meena / at the sköneste Smaragder war-
 da fundne i en Griips Näste / the them medh sije
 förwara. Inge Edlesteenar bär man tryggeli-
 ghare än Smaragder / Sapphirer och Hyacin-
 ther. Men Smaragden warder läsligha bräkt
 ändoch at han dyr är. Zy när een Jungfrw mi-
 ster sin mödhom / eller någhor hafwer Smarag-
 der hoos sigh / när han driifwer ofystheet / så bris-
 sta the sönder. Hwarföre älska the kystheet / och
 behålla en Menniskia kyst / och warder förthen
 skul kallat Castus. Smaragden fördriifwer sal-
 lande Soot / och Huswudhyran / och styrcker
 Minnet. När man håller Smaragden under

Zungonne/tå spåker han Synsens affecter, och
 upwåcker en til at spå och förefania tilkomman-
 de ting. Han är och Synen mycket nyttigh/ och
 gifwer hiertans affecter een lustigheet/ och kär-
 leek til Studia. Han är them Spetållsom godh/
 när han aff them burin warder/ och meera/ när
 han blifwer indruck in. Han står och emoot alla
 handa Förgiffte/ och tienar mycket them som haf-
 wa Blodhgång. Han fördrifwer fåsång rådd-
 hoga och förskräckelse/ som man meenar skee aff
 onda Andar. Han beweker til godhe sedher/ och
 förökar hans Åghodelar som honom bår. Car-
 dan. Alber Mag. En Smaragd lagd i dryck
 är godh för dödhligh Förgiffte/ och förgiffsighe
 Diuers bett och styng.

Smaragd; pulswer intaghit/ til 8. biuggforn
 swårt/ hielper honom som förgifwin är/ förra årt
 sigh Förgifftet hafwer satt/ ifrå Dödhnen/ och
 låter hwarcken håår eller huudh falla aff. Then
 som offta seer på en Smaragd / thet bewarar
 hans Syn för mångahanda sincklighit infalle/ och
 håller them helbregda. Om then förgiffsighe
 Ormen i hirus får see en Smaragd / så skulle
 hans öghon försmålta och falla honom vth. Dio-
 scorides sägher / at then Smaragden hoos sigh
 bår / honom förmerar han hans Rikedom / och
 gör honom lyckesam i all ting / lustigh / och i all
 weders

wederwårdigheet är han honom lijk en Patron:
Han är ock så godh för Epileuciam, thet är
fallande Sooth.

Cap. VIII.

A Methystus, är en skön Edelsteen Hyacinz
then lijk/ men wedh Purpurfärgho/ i Siol-
färgho förblandat/ nästan såsom een Rosos fär-
gho/ ganska täckeligh / och så när lijka hård medh
Crystallen/ medh hwilken han och fins / och then
som ibland honom finnes hwijt/ kan man icke wäl
åtskilia ifrån en Crystall.

Thet warder fem slags Amethysten räknat.
Ite slagh kommer aff Indien/ medh purpurfiol-
färgho/ och the hålla ibland alle purpur Edlestee-
nar Förstendömet/ och äre the ypperste. Som-
lighe komma aff Arabia Petraea, emoot Syria
Landzendar. Somlighe aff Armenien / och aff
Galacien. Somlighe aff Egypten. Somlighe
aff Thracien och Ciprien / och the äre the stäm-
meste och ringeste. Är och ite slagh Amethister/
som hafwa een sådhanna färgo / som en droppa
aff röde Wijn / thet medh watern är förblandat
och corrumperat, och the äre godhe at arbeta.

Aristoteles, sägher/ at en Amethyst lagd på
een drucken Menniskios Nasla/ förtager Wij-
nes krafft och druckenheet/ och gör then Menni-

Stia sund aff tilfallande krankheet. Thet samma
 stadhfåster och Arnoldus. Han fördrifwer och
 så onda Tankar aff Menniskiora / gifwer gode
 Förstånd / och skärper Minnet / och minskar
 Sömpnen / ther medh at han vthdrifwer tiocke
 Vapores aff Husmudet. Han gör en still och
 wakan / och när man twättar aff honom gör han
 fruchtsam : Och man meenar at han står emoot
 Förgiffte. Cardanus.

Cap. IX.

CARBUNCULUS, eller RUBINUS, är en Edel-
 steen / som länge står emoot Geld / och är en
 edlaste och dyrbaraste Steen ibland alle andre /
 Zy han skijner som en Geld / och meera om Nat-
 ten än om Dagghen. Arnoldus sägher at Car-
 bunklen är en rödh steen / och skijner om Natten
 som itt glödande kohl / eller Geld. Och ändoch
 at i många finnas een liustigh fiolfärgho / är thet
 dochlijkwäl itt lyce / och minskar Stenens wärde.

Carbunklen är tweggiahanda slagh förwthän
 Granaten och Balasium, som och äre honom
 skylde : Nemligha then Orientaliske / som och
 är tweggiahanda slags / aff hwilke the bäste / när
 han blifwer medh waten begun / skijn om Nat-
 ten som en Geld / och han kallas medh rätta Car-
 bunkel / och på Grekiske Pyropus, aff sitt Gelds
 Reens

Steen: The Andre äre Carbunculi foeminae, eller Hon / som man kalla plåghar. Thet andra slaghet kallas Rubith eller Rubin, och Spincula, och then hafwer een liustligh färgbo / men han är lijten / och thet slaghet hafwer äthskilligh hårdheet / doch stigha en part aff them någhot när til en rätt Carbunkels hårdheet / som någhot är mindre än Sapphyrens. Thet Tredrie slaghet är then Zyska Rubinen / hwilken är wål hård / men mörckachtigh / och näpligh större i sitt steen än een Artt / och the Jubilerare göra honom än tå mindre / at han thes bättre skina skal. Wedh Rexholm warder ock så en Rubin funnen / hård och mörckachtigh / vchi hwilken stelfwa steenet mäcketa flart är. Och är här til märckande / at hwar och en hård Steen skär en blöthare / och en Crystall / om han är hwas / skär Glaset. En Rubin / om han warder gnidhin på Hwrdhen / draghet hååret vth / såsom en Magnet Jernet.

Carbunklen warder förfalskat medh Sandarachta, eller rödt brändt Auripigment, och så gifwer man enom in Förgiffte för Låfedom. The Dächte känner man / om man sätter någhon färgbo emellan them: Såsom om man sätter snede en hwijt Carbunkel vnder en Crystall / och håller minium eller Cinnober emellan them / ty the kunna icke aff sneedh tagga til sig färgbon.

Carbunklens dygd är / at stilla skörachtigheet / och stå emoot Förgiffte / helst när man indricker hans pulswer : Item hålla Kroppen wedh sundheet / och förtagga onde Tanckar : Ty han styrcker then lijffachtighe Andan. Ther vthöfwer gör han en quick / lustigh och lyckesam. Cardanus.

Rubinen bewarar en för onda Drömar / och vpklarar öghon / som aff Solenne förmörckade äre / när man them ther medh bestrycker.

Cap. X.

CAlcedonius eller Carcedonius är Carbunklen lijf / och skijn som een Stierna / en liwß och skön Edelsteen. Man meenar at han skal wåra i Aethyopien / och skijna som en Eld / och doch wåra i färgbone bleekachtigh / så at han hafwer een medhelfärgho emellan Hyacinthen och Beryllen. En Calcedonier fördriwfer besdröfwelse och fruchtan.

Cap. XI.

Balagius eller Balalius, är en rödh Edelsteen skijnande som en Carbunkel / hwilken han och skyld är. The meena / at han skal wåra Hwofet eller Skalet til Carbunkelen / ochi hwilket han wåxer. Ty han och hafwer Carbunkelens krost / doch ofullkomlighare. Hwarföre

Hwarföre achtas han wara een Hon/ eller quinz
fön til Carbunkelen. Och är thz klart tilseende/ at
Balagius är een Yta/ och Carbunkelen Kernan.

Cap. XII.

Berillus, Helinandus Chron. lib. 10.
sägher at Berillen hafwer een siolfärgho/
och somlighe sådhan färgho som Siöwatt. Ar-
noldus sägher at Berillen hafwer een bleef fär-
gho som watt/ och är sexkantigh/ och är niyohant-
da slaggh/ men then som måst faller in på bleekt/
han är bäst.

Isodorus sägher/ at Berillen warder fun-
nit i Indien/ och är grön som en Smaragd/ men
någhot klarare. The Indianer skära och polera
honom sexkantigh/ at han aff lanternas weders-
skijn thes bättre skijna skal / när man honom an-
norledes polerar/ så hafwer han inthet skeen.

Huba sägher / at Berillen styrcker kärleken
emellan them som äre begifne i Ehtenskap: Och
at han vphöyer then som honom bär/ och om man
håller honom hårdt i then höghra handen / brän-
ner han henne. Om man lägger thenne Steen
i watt och dricker ther aff / är thet gott för then
som hafwer stufe öghon/ och til flere andre frank-
heter. Han är och godh för fahra aff siender/ och
heclar the stufa rinnande öghon.

Cap. XIII.

GRanatus warder så kallat / at han skijn / och är lijk en Granatåpels kärna. Han är och itt Carbunkels slagh / rödh och skijnande / men mörkare än en Carbunkel. När man sätter honom in på svart grund / så skijner han thes båt tre. Cardanus gör tweggiahanda slagh / then ena Spanisk / then andra Orientalisk. Then Spaniske hafwer een mörck färghe / men om han är stoor och klar / så skijner han som en Geldzloghe. Men then Ethiopiske / som Jubilerare kalla Sorianam är mycket skönare / och hafwer en tiöckare eller tätare substanz / och är Hyacinthen nästan lijk i färghone / så at man them icke wäl från hwar annan äthskilia kan / men han bläncker icke som then förre. The Spaniske eller Occidentaliske kunna länge fördragha Gelden / och blifwa ostadde.

Granaten är kall och torr aff Naturen. Om man bär en Granat på Halsen / eller dricker aff honom / frögdar han Menniskians hierta / och fördrijswer bedröfwelse. Men såsom han är godh til itt / så är han til annat stadelligh. Ty han förtagher sömpnen / hwilket är aff Geldz eller Jordz natur. Han styreker hiertat och skadhär hiernan. Han röhrer blodhen i Menniskian /

och gör henne wredh. Then Ethiopiske är i the
effecter icke lijka krafftigh/ som Card. sägher.

Cap. XIV.

SArda eller Sardius, är en gemeen Edelsteen/
och är först funnen i Sardis i Grekeland/ther
aff han sitt Rampn bekommit hafwer. Han är
mörkrödth eller brwn / och icke genomskijnande/
och somlighe i färghone lijke en Prassio, somlighe
medh gol hornsfärgho. Widh Babylonien är thz
bästa slaggh funnit in i hårde Bergsteenar / ther
igenom Metllaerne säinas hafwa affslaghit i
Persien. Han warder och funnen i Ephyra och
Allo. I Indien fins tveggiahanda slaggh / En
rödth : Then Andra synes wara / som han wore
feetachtigh / och kallas Demius : Then Tredie
är besprängd lijka som medh Sölsfwer ådror.
The Indianiske äre genomskijnande / The Arabi-
ske äre gröfre. The warda och fundne widh Leu-
cada i Epyro, och i Egypten / och thenne haf-
wer i sigh Guldådror. The som äre Han skina
klarare / och Hon är feetare och mörckare. The
gamble hafwa ingen Edelsteen meera brukat och
affhällit/ än en Sard.

När man bär hoos sigh en Sard/frögdar han
Sinnet / fördriiffwer onda Drömer / skärper
Minnet / och stillar Blodhen. Och ther medh

upwäcker och hielper han en / at öfwerwinna sin
 Wootståndare i Rättegångar / och förmeerar
 Rikedomar. Plinius och Cardanus. En Sard
 dragher Tråd til sigg lijsa som Magneten Jer-
 net / och håller thet så hårdt wedh sigg / at man
 måste skära ifrån honom. Albertus sägher / at
 han upwäcker Menniskian til Lust / och gör
 skarpe Minne / och förtagher Onichium sijn
 frasse.

Cap. XV.

Sardonix, eller sardonis, är en samman-
 satt Steen / aff Sardio och Onice. Thet
 han rödh är / hafwer han aff Sardio, och mörk-
 hwijt / som en Nagle på Fingren / aff Onice.
 Sardonis warder mäst funnen i Indien och A-
 rabien / och är femhanda slaggh / effter färghans
 ächskilligheet.

Albertus sägher / at thenne Steen håller
 Menniskian wedh Kyskheet / och fördrifwer D-
 kyskheet. Han gör och Menniskian tuchtigh och
 sedigh.

Cap. XVI.

ONix, är en Edelsteen / som hafwer färgho
 lijsa som Naglen på Fingren. Och mee-
 na en part / at han skal wåra aff then Kådha/
 som löper aff thet Tråd Onica; som aff Sole-

nes heta warder förwandlat i en Steen/ ther aff han och nämpnes. Zy luchtar Röken aff honom wäl/ när man honom lägger i Elden. Han sägs wara femhanda slaggh/ för then ättskilligh färgho och ädror / som then ena hafwer för then andra. Thet gemeenesta slaghet är swart / medh hwijte streck förångde / och thet kommer aff Indien och Arabien. Och meena en part at man thenne Steen kan inträngia i ögat/ vthan någon skada.

Albertus säger/ at Onyx vpväcker Sorg/ Olust/ Bedröfwelse/ och gräselighe Phantastjer i Sömpnen / och förmerar Kijff / Dwilia och Förtreet.

Cap. XVII.

TOpazius, eller Topazion warder så kallat aff then Stön Topalis, ther han all först är sunnen. Och han är en klar genomskijnande Steen/ som en Demant/ men golachtigh. Han är tveggia slags: Then Ene hafwer guld/ färgho/ och han är then Edleste. Then Andra är lijka som han wore medh Saffran färghat. Han hafwer then Natur i sigh / at när man honom slapper i sudhande Watern / så wänder thet igen at sudha och blifwer kalt. Albertus säger: Thet är försökt i wår tijdh/ at en ladhe en Topad i sudhande watern / och stæck ther effter sijn hand
i watern/

i watnet / och drogh henne ofskadd igen vth. När man håller honom fram i högra handen emoot Solen / så gifwer han ifrå sig Eldz strålar / så at en må sig ther öfwer förundra / som thet seer. Topazion är godh för then sjukdom Emoptoica och Lupatica, Then honom bår wedh sin wensstra Arm / han fruchtar sig inthet. Han består mar ock så Fruchten på Marcken för Haghel och skadelighe Diwr. Aristoteles sägher / at Topazion lagd på onde Såår / fördriifwer thes ras flytande. Han hafwer och macht til at förtagga Wredhe och Dlystheet.

Cap. XVIII.

CHrysoprassus, eller ChrysoPASSIUS är en kosteligh Edelsteen / som sällan warder funnin. Han tags i Indien och Ethiopien / som Albertus sägher / och är grön som Hwoslöds saffe / medh Guldpricker besprängd / ther aff han site namn hafwer. Han hafwer samma Dygder som Prassius, effter Alberti meening. Han skijner om Natten som een Stierna / och icke om Daghén eller wedh Liofset / lijka som en part gammalt förrutit träå / aff Eck eller Val.

Cap. XIX.

CRysolithus eller Crisolansis är en gansta

klar Steen/ Gullet lijf / som Dioscorides såg-
 her. Isidorus såg her / at Crisolansis är en
 Steen som är nämnd effter Gullet och Gelden/
 ty han om Daghen skijner såsom Guld / och om
 Natten såsom Geld / och warder funnin i Ethio-
 pien. Gelden öfwerwinner och förtärer honom/
 therföre warder sagdt om honom / at han fruch-
 tar Gelden. Dioscorides såg her / at Crytoly-
 thus lagdt til Guldspån / tienar emoot Natts
 fruchtan och Råddhoghe. Albertus skrifwer/
 at Chrysolithen hielper the stule / som brysträn-
 ge äre / och icke wäl kunna andas / när man gif-
 wer them in hans pulfwer. När man sätter ho-
 nom i Guld och bär hoos sigh / fördriffwer han
 allahanda Melancholij/ Phantasij och Spökelse/
 och förtag her såwissto och gifwer igen wisshet.

Ermistion, är och en skön Steen / Gullet
 lijf / och skijnande som en Geld / som Isidorus
 såg her. Filaterus är en Steen / som hafwer
 samma dygd medh Chrysolithen.

Cap. XX.

Cryfocolla är som Isidorus såg her / en
 delsteen / som warder funnin i Indien ther
 Myrorna dragha Guld vth aff Jorden / och han
 är lijf Guld / och hafwer i sigh samma natur som
 Magneten / men han förwarar Gullet.

Cap. XXI.

ORphanus är en selsam Edelsteen / som in-
gestådes funnin warder / vthan allenast i the
Romercke Kaysares Krono. Han äa ganskr klar
och genomskijnande i färghone / lijf itt vthwalde
och klart rödt Wijn / och the säya / at han fordoms
dags hafwer skijnat om Nattetijsdhen / men nu
skijner han icke i mörckret. Evax sägher / at Or-
phanus är en Steen som tienar til Rouungs-
ligh ähre.

Cap. XXII.

TOrchois, Turchos / är en Edelsteen / som
sä warder kallat aff Landet ther han tags /
och han är en blå Steen / som lehner sigh in på
hwitt / lijka som man blandade Miölk i blå fär-
gho / och Miölken thet blåa öfwerwunne och ther
igenom skijnte / som Albertus och Arnoldus
honom beskrifwa.

Thenne Steen styrcker Synen / och bewarar
Menniskian för onde vthwärtas Anfall / och gör
then Menniskia lustigh som honom bär / och vp-
friskar hiertat.

Cap. XXIII.

AGathes, Achates, eller Agapis, en Agath
är en Edelsteen medh mångahanda färghor /
effter

effter som han är mångahanda slags/ skijnande/
 såsom i honom wore alle Edelsteenars färghor
 församblade. Aff Dioscoride warder han be-
 skriffin medh itt Leyons färgho. Isaac Be-
 niamin säggher / at Agathen är swart medh
 hwijte Streck förångde. Thet tredie slagheet
 är lijkt Coraller. Thet fierde warder funnit
 på then Sön Creta, och hafwer Saffrans
 rödhe streck vthi swart. Thet fempte tags i In-
 dien / och hafwer i sigh mångahanda färghor be-
 blandat / och är all öfwer / lijka som bestänkt medh
 blodzdroppar / och thenne är then bäste.

Agathen står emoot Förgiffte / hwarföre tie-
 nar han emoot Scorpions stynng och Ormabett,
 om man gifwer hans pulswer in medh Wijn / el-
 ler stryker Sääret medh honom / som Diosco-
 rides lärer. Then honom hoos sigh bär / honom
 gifwer han Försichtigheet / Wijsheet och Wäl-
 taligheet / och gör honom får och behageligh hoos
 androm. Then Eretiske Agath / gifwer macht
 at öfwerwinna fahriligheet / och styrcker Men-
 skians hierta.

Cap. XXIV.

Corneolus, en Corneol / är en rödh Steen
 som Minium, någhot mörckare / och när
 han blifwer polerat / så bläncker han fast : Och
 man

man finner honom gemeent moot Keenström. En part meena/ at Israels barn i Sknena gjorde aff thenne steenar sine Affgudhar / och arbetade them så behändigte och subtiligte / at näpligha någhon thet them effter göra kunde.

Thenne Steen stillar Blodhlopp/ och Quinfolks menstruum, och Sijfböldars flytande/ som fallas Fluxus hemorrhoidarum. Hatt stillar och Menniskiors wredhe/ som en part meena. Serapio säger/ at när man sätter en Corneol i Guld och bär honom hoos sig / så förtager han Wredhe / och hielper thetas Saak för rätta vth til en godh ende. När man medh thenne Steen rijswer Zänderna / så fördrijswer han Semen aff them/ och gör them hwijsse och sköne.

Cap. XXV.

HExacantalithus är en Edelsteen/ som hafwer i sig 60. andre Edelsteenars färgor/ sin emellan förmångde / som Isidorus och Arnoldus om honom skrifu/ och thet aff hafwer han fått sitt Namn.

Han hafwer then Art/ at han kommer öghorna til at bäfwa.

Cap. XXVI.

HExacolithus, är en Steen aff mångahans

da färgbo/som Albertus säger. Och han är aff Naturen weck görande all hårdheet och sulme på Kroppen/ som the förfarne Medici witna.

Cap. XXVII.

A Sterites eller Astrion, är en hård Edelssteen / i färgbon skijnande som en Crystall/ som hafwer i sigh beslutit itt Linus skijnande som een Stierna/ thet ther hafwer vth ifrån sigh strålar eller strimor såsom Solen / ther aff han och nämnd warder en Stierne steen. Han warder funnin i Indien/ som Isidorus säger/ och i thet landet Carmania, och warder ther kallat Astrips, eller Asteria, eller Asterites, och hafwer steen som en Crystall/ säger Plinius.

Cap. XXVIII.

Helitropius eller Helitropia, är en mörkgrön Steen / medh rödhe ädror igenom/ och beståndt medh gola stiernor / som Isidorus säger. Aristoteles skrifwer om honom / at om man håller honom ofwan för watnet/ så drager han thet vp til sigh såsom een Dimbe. I then Book De naturis rerum är skrifwit / at om man lägger Helitropia i itt Saat fult medh watern moot Solen / så warder hon rödh / såsom vthi Eclipsi eller Förmörkelsen. Then thenne Steen

Steen hoos sigh bår/han biswer mycket gammal. Thenne Steen förstoppar och Blodhgång / och förtagher Förgiffte. Han tienar och emoot Besdragherij.

Cap. XXIX.

Selenites, eller Lapis Lunæ Latinè, Månesteen / är en Edelsteen aff Persien / eller Arabien / hwijt klar och genomskijnande som en Jaspis, som hafwer i sigh Månens belete / om Natten / och tagher aff och til medh Månen / som Dioscorides, Isidorus och Arnoldus tillåna gifwa.

Fins och itt slaggh bår aff / som bränner Kroppen lifka som Råstor / och Elden kan honom icke öfwerwinna. Quinsfolk bruka Solenitem til Amuleta. När man thenne Steen binder wed fruchtbare Trå / blifwa the fruchtsamme. Man gifwer honom i dryck åth them som hafwa fallande Sooth. Om en stuk bår honom hoos sigh / hielper han honom til Helsen igen. Then honom bår i Munnen / han kan säiya om tillkommande ting. Han gifwer ock så godh Gendrächtigheet.

An warder enahanda Lapis Lunæ. som och kallas Aphroselinum. aff Dioscoride. Avicenna och Plinio beskrefwen / hwilken åndoch han icke hörer til Edelste Steenar / wil man honom

doch

dochlijfwäl och här beskriwa medhan och han är en Månesteen/ och medh Månen een öfwerens/ kommelse hafwer. Dioscorides säger/ Aphroselinum är then Steen/ som Avicenna kallar Lapis Lunæ, hwilken han menar allenast i Egypten funnin/ och dyrbar achtat warda. Och skrifwer så Plinius som han/ at han altså wärfat warder. När Himmelsdaggen i Månstjernet faller på Jordena/ blifwer thet coagulerat eller sammanlupit lijka som itt Bråfeguld eller Berg glaas/ som kallas Specularis, och sedhan wijdhare wärfat och hårdt giordt til en Steen/ och then är then bäste som är hwijs och flaar.

När man honom intager i dryck/ är han godh för allahanda Hufwudfrankheet. Thz är och gott intaghit aff Caphalargicis och Epileuticis.

Cap. XXX.

L Ichinis är en aff the skijnande Edelsteenar/ och warder mångestädhes taghen/ men then bäste i Indien. Han hafwer/ som Helinandus sagher/ een purpurfärgho/ och skijner som een Lucerna. Och när man i Solestjinet gör honom warm medh singren / så dragher han til smol och agnar. En part meena/at han skal wara ite slaggh aff Carbunkelen. Han låter sigh icke wäl skära eller grafwa/ men om han ynderstundom graf-

win warder / och man någhot ther vthi trycker / gifwer han thet icke reent ifrån sigh.

Cap. XXXI.

ANtracites, är och en aff the skijnande Edelssteenar / och hafwer een Geldsfargho som en Carbunkel / och een blånckande Adro går rundt omkring houom / sågher Isidorus.

Cap. XXXII.

ANdrodamanta hafwer een blånckande sölf fargho / och är hård som Demanten / och fyrkantigh som en Fering / som Isidorus och Albertus skrifwa. Och han wårer i Adahaafwet. Han synes hafwa fått sitt namn ther aff / at han stillar och spæcker all Wredhe och Haat.

Han är godh för Wredhe och Bitterheet / och fördriifwer hertans Tungheet och Dlust.

Cap. XXXIII.

CAllaica är en bleekgrön Edelssteen / ganska skön och lustigh / och edel som Guld / och han wårer i India och i Tyskland vthi Steenklippor.

Cap. XXXIV.

EPistites, är en skijnande Steen rödh aff farghone /

ghone / och faller i thet Landskapet Conymbos,
som Dioscorides och Arnoldus beskriwa.
Han hafwer then natur / at om man honom släp-
per in i en siudanda Grytho / så wänder hon strax
igen at siudha : Och när han warder hällene-
moot Solen / så gifwer han ifrån sig Eldz
strjmor.

Then honom bår wedh sin wenstra Arm / han
achtar icke sijne fiender. När man honom bår
wedh hiertat / så bewarar han Meniskian för
wilde och förgiffthige Diwrs ansächning.

Cap. XXXV.

OPalus, är en Edelsteen / som i sig hafwer
månge Edelsteenars färgho / såsom Car-
bunkelens / Amathystens / Smaragdens / och kal-
las så aff thet Landskapet i Indien ther han wår-
er. Han är så stoor som itt Röte.

Arnoldus säggher / at han är godh för alla
handa ögnawårel och siudom / när man honom
bår hoos sig. Han förklarar ock så then samma
Meniskians syn / och förmörcklar eller förblin-
dar theras öghon som ther hoos stå.

Cap. XXXVI.

Pantherus är en Edelsteen aff många fär-
ghor / somlighe swarte / somlighe gröne / som-
lighe

lighe rödhe / somlighe bleefe / somlighe purpur
färghade / och en part rosenfärghade / och spreklo-
te / aff alle thesse färghor sin emellan beblendade /
så som itt Pantherdiwr / ther aff han nämnd war-
der. Han warder funnin i Indien. Then honom
beskodar om Morgonen tå Solen upgår / han
warder dygdelig / och alle ting gå honom effter
sin willia. Evax sägher / at han så många dyg-
der i sigh hafwer / som färghor.

Cap. XXXVII.

PERIDONIUS, stijn i sijn färgho som en Geld /
som Albertus sägher. Man skal honom
sachta fatta / elies bränner han. In är itt annat
slag ther aff / som är lijkt en Crisolith / grönare
aff färghone. Han tienar för then suldom som
Callas Arctica.

Cap. XXXVIII.

SANDARISUS, eller Garamantites är en E-
delsteen som fins i Indien / och hans färgho
är / så som gyllene Stiernor sigh låte see i en stön
Geld / och jw täckare han är aff Stiernor / jw ed-
lare och kosteligare är han.

Cap. XXXIX.

SAGDA, är en Edelsteen lijkt wedh en Praxius,
8 9 och

och han wärer hoos the Chaldeer. Han hafwer så stoor krafft/at han dragher til sigh Trå och heele Skep/ så hårdt at man them ifrån honom icke skilia kan/ vthan medh huggande eller såghande.

Cap. XL.

LInio är en Edelsteen ifrån the Syiar Capue, och warder så kallat aff sin Edelheet och Dygd / ty han är vthan all fleck och streck så flaar och reen som en Yff. Han hafwer then Art och Natur / at han sigh öppnar emoot Himmelsdaggen / then han tagher i sigh / och behåller så länge / som een Quinna sin Frucht / hwilken i medeltijdh wärer til en Steen / then han sedhan födher ifrån sigh/ lijka som itt Foster/ och ther efter stänger sigh igen / så at inthet tekn ther til syttes / at han sigh öppnat eller någhot ifrå sigh föde hafwer / och öppnar sigh aldrig sedhan meera.

Cap. XLI.

Zimemellazuri, är en Himmelsblå Edelsteen medh guldpriekar besprängd. Han tienar för Melancholie sjukdom / och fierdedags Skålfwor / och för Sincopis, som kommer aff then Melancholiske fuchtigheet.

Och så mycket om the Edleste steenar / som på Jordenne wäxa. Nu fölter om the Dedlare och ringere.

Cap. XLII.

CR ystallus, en Cristall/warder föde aff then reenaſte wäſſko / ſom i Jorden ligger förborghat / ther aff och flere Edelſteenar / ſåſom Demanten/Beryllen/Sapphyren och flere födde warda. Han wäxer ut aff ſtoore Berg ſåſom Jyſtåklar. Han warder och funnin i Steenberg och Metalle grufwor i Cypren/Spanien/Zyſtland/Scytien / Norge/ Finland och Lappland på the höghe Fiell / ther han wäxer aff ſtoor köld / ſom Albertus ſäggher / och thet man ſielff ſee kan / aff långliggiande Snö på Fiellen. Han är och offta funnin på en ſlät Åker / och m̄z Årderbilden upwändt aff Jorden/ ſom Mattheolus och Andernacus betyggha. Thet klaara Benediſke Glaas ſom the gemeent kalla Criftalle glaas är ingen Criftall.

Han är kall aff Naturen / och astringerer lijka ſom Gyps : Hwarföre giffrer man hans pulfwer in medh ſträngt Wijn dysentericis, eller them ſom haſwa Blodhgång/ ſåſom och för hwitt genomlopp/ ſom man elies kallar löſt Liſſ. Han förmerar Miölken / them ſom diſa gifwa. Man gör och Cauterium eller brännejern/ för them ſom ſky för hett Jern/ när någghet på Kroppen ſkal upbrännas. Thet warder ock ſå een kö-

stelighe Olio giordt aff Crystall effter then Chiz
 misse konsten/ som warder ingiswin för Stenen
 til itt halffe quintein medh Cardobenedicte
 wath : Och m̄ Mandelmiölk för miölk i Spe-
 narna äth them som daggia Barn : Vndoch at
 man thet och medh hans pulswer i lijka wicht som
 Olion medh Mandelmiölk eller medh Honing/
 vthrätta kan/ som Matthiolus, Andernacus
 och Horeus Sanitatis lära.

Thet warder skrifwit om Crystallen / at när
 man i en stoor törst håller honom vnder Tungan/
 så fördrijswer han Törsten.

Cap. XLIII.

CAranticas är en Steen som lijnas wedh
 Crystallen/ och the meena/ at han faller aff
 Molnet när thet dundrar. Han gifwer en sötan
 Sömpn. Han tienar och för all fahrligheet/
 som är medh Tordön.

Cap. XLIV.

KAcabrates är i färghone lijf en Crystall/
 som Albertus sägher. The skrifwa om ho-
 nom / at han gör Menniskian wältalande / och
 gör henne achtat och wyrdat hoos andre. Han
 tienar och emoot Watufoot.

Cap. 45.

Cap. XLV.

Gelacies eller Galacies, är en Steen som är Jysen alldeles lijf / och oöfwerwindligh i sin hårdheet som Demanten / Albertus sägher: Gelacies är en Steen / som är altijdh kall / och aldrig warder warm. Doch meena en part / at Elden fördrifwer aff honom hans kallheet.

Cap. XLVI.

Albandina är en Edelsteen / som warder funnen medh Crystallen / och hafwer een Himmelfärgbo / och han är icke gemeen. Han warder funnin i thet Landskapet Alabanda i Asien, som Isidorus menar. Arnoldus sägher / at Alabandina skijner rödh och blåar / så som en Sardius. Hans Natur är / at vpretta / å stadh komma / och förmeera Blodhgång. Man meenar / at han skal göra honom ofänd / som honom bår i handena.

Cap. XLVII.

Dyadachos eller Dyacodos, är en Steen Beryllen lijf / men bleekare i färgbone. Han hafwer sitt namn aff Spöfelse / ty the honom mycket bruka i Swartkonsten: Och när han warder kastat i watern / så skeer ther mycket spöfe-

rij i watnet / och warder swarat til thet man omfrågar / som thet om skrifwit står in l. De Naturis rerum. När han kommer til en dödhän så mister han sin krafft.

Thenne Steen är godh them som skälwa / och han förtagher all Förgiffte.

Cap. XLVIII.

DRoselithus är en Steen aff mångahanda färgho / när man honom håller för Elden / så begynner han at swettas.

Cap. XLIX.

ENidros, är en Steen / som är Crystallen lijf / och gifwer altijdh vnderligha watudropar aff sigh / lijka som een Watnfälla i honom inslutin wore / thet aff han doch aldrig blifwer mindre eller blöthare / vthan lijka stoor och hård i sin substans. Thet aff hafwer han fåt sitt namn / lijka som then som watn i sigh hafwer. Barthol. Angl. meenar at han är then samme / somt warder kallat Ydachites.

Om thenne Steens Natur förvndra sigh the Lärde höghelighen / och bekymbra sigh at vpsökia och ransaka Orsakerne til thenne selsamme ting. Ty medhan han altijdh flyter / så är Spörsnål / hwij han icke blifwer blöthare och mindre til sin

substans / om thetta watnet aff hans eghen war-
 relse sigh förorsoka skulle : Men om och then
 fuchtigheet aff vthwärttes til honom komma skul-
 le / ock så jämlighen vthflyta / så faller i spørsmål /
 huru thet watnet / som vthwärttes til honom kom-
 mer / icke skulle hindra / thet som aff inwärttes vth-
 flyter. Men ther til kan man inthet annat swa-
 ra / än at thet är then Steenens eghen form / och
 heemligha kvalitet / lijka som i Magneten til at
 dragha til sigh Jern / och wända sigh til wisse
 Werldzens kanter.

Cap. L.

E Feltis är en Steen / som warder taghen in
 i Corinthien / och låter i sigh see itt emoot-
 ständande tings Belete / som en Spegel. Om
 man lägger thenne Steen i itt hett watn / så gör
 han thet strax igen kalt. Om man honom håller
 emoot Solen / så vptänder han alle torre Mate-
 rier / som stå vnder hans sken.

Cap. LI.

F Loginus eller Flongites, är en Edelssteen /
 som kommer aff Persien eller Egypten / och
 hafwer een färga / som en brinnande Feldzloga /
 som Plinius och Isidorus skrifwa. Om man
 medh thenne Steen bestryker ens Anne / gör thet
 honom sofwande.

Cap. LII.

Melochites är en grön Steen som Smaragden / men någhot mindre / och blöth / och icke genomskijnande. Somlighe kalla honom Meloniten, och han warder taghin i Arabien / som Albertus sägher / och Arnoldus. Then denne Steen hoos sigh hafwer / han bewarar honom för onde fall : Och Barnen i Waggone / at them icke någhot ondt påkommer / som Evax sägher i sijn Lapidario.

Cap. LIII.

Pontica, är en Edelsteen / som i sijn färghe / är bestänckt medh gyllene prickar och somlighe såsom medh Stiärnor : En part medh strek öfwerdragne.

Denne Steen wil i Röchterheet och Ryskheet wara burin.

Cap. LIV.

Pondaros, är lijka som een Pärla ibland skijnande Stiernor / och äre i wärdet näst Margariter eller dyre Pärlor.

Amandinus, är en Edelsteen aff många handa färghe / som Albertus sägher. Och han förtagher allahanda Förgiffte : Och hielper en til

at öfwerwinna sijne Fiender : Och gifwer ho-
nom förstånd på Drömar/ som honom hoos sikh
bär.

Cap. LV.

A Bsinthus är en Edelsteen medh glaasfärgo/
igenom hwilken röde streck gå. Han hafwer
samma kraffter / som then steenen Abescarius,
at när han blifwer heet giord / så be-äller han sin
hetta i sju daghar / eller längre. Han hafwer
macht til at lösa Maghans hårdheet / och för-
drifwa hans wäref / när man honom intagher
medh Ceroto, som Dioscorides sägher. Then-
ne Steen rotar ock så/ och förmerar Blodgång.

Cap. LVI.

A Sbeston, är en Steen medh jernfärgho/
som Albertus skrifwer / och han warder
funnit i Arabien / som Plinius antefnar/ eller
i Arcadien/effter Isidori mening. Han hafwer
i sikh en vnderligh Art och Natur/ at så han blif-
wer en gång vptänd / brinner han altijdh vthan
återwändö / och kan icke warda vthsläckt/ icke
heller förtärde/ther aff han sitt Rampn fått haf-
wer : Sy A sbeston märcker så mycket som o-
vthsläckelighet. Hwarföre hafwa Hedningarna
thenne Steenen låtit jämligha brinna i theras
Affgudha Clöster.

Cap. 57.

Cap. LVII.

Magnes, Hagerabnantes Arabicè, en Magnet eller Segelsteen / är en kostelig Steen / som finnes i Indien i ett Bergh / som Serapio säggher : Och när Skepen någhot när nåkas samma Bergh / så warder alt thet Jern i Skepet år / Spijkar och annat / aff Skepet ryckt til Berghet. Albertus säggher / at Magneten myckit fins i thet Indianiske Haafwet / och förthen skul skal ther wara en sährligh Seglas. Zy byggia the Indianer alle theras Skep och Båthar medh Trädzhålar / vthan Jernspjkar. Han beskriwer ock så Magneten medh jernfärg / hwilket wäl sant är vch omkring honom / men in vthi är han blåachtigh som brutit Jern. Och then är then bäste som är Himmelsblå / ti ock och icke myckit tung / och dragher krafftigt til sigh Jern.

Han hafwer krafft til at vchdrifwa grofwa humores aff Kroppen / om man honom ingifwer medh Miodh til halffannan Scrupel swär. En part bränna Magneten / och sälia honom för Hæmatiten eller Blodhsteenen / som Dioscorides säggher. Serapio menar at Segelsteenen hafwer samma Dygder och kraffter som Demanten. Then Magneten hoos sigh bär / han blif

blifwer lustigh och wältalande / som Dioscorides
 witnar. När man blandar hans pulswer
 medh *Wijn* och *Honing* / thet man kallat *Mel-*
licratum, och dricker thet inn / laxerar och vch-
 drifwer thet grofwe suchteigheeten aff *Lifweten*.
 För *Watusoot* / skal man och tagha itt halffe
 quintin aff thenna *Steen* medh *Mulsa* eller *Ho-*
nigwatn.

Albertus i sin *Lapidario* skrifwer många
 dygder om thenne *Steen* / och hafwer många
 konstet medh honom giordt.

Cap. LVIII.

Lapis Lazuli, Cyaneus Grecè : Hager
 Alzenard Arabicè : Italicè Azuro
 Oltramarino, h.e. Cæruleum ultramari-
 num : Är en Himmelsblå steen medh *Guld-*
fläckiar / och warder sunnin ibland *Guld* / *Sölf* /
 och *Kopparädror*. Then är then bäste / som fins
 i *Guldgröfwor* ibland *Guldmalmen* / medh en
 tiocck färgho / som hafwer i sigh *guldprickar* lika
 ka som *glittrande Stiernor* / såsom then *Stenen*
 är / ther aff man gör blå färgho / slätt och icke
 hwas / vthan sands och andra steenars förblan-
 delse / then icke läsliga går sönder / och är aff stoo-
 re stycken. *Lazursten* kan man länge behålla i sin
 krafft. Men man skal achta sigh wäl / at man
 icke

icke tagher en Däckt för en rätt Lazur / hwilken
Målare mågha bruka: Och at then rätte först
blifwer wäl twättat och rensat / som Cadmia;
och brändt som Chalcitis.

Han hafwer krafft at fördämpa / och sacht
vthåta eller förtära. Han gör skorppo eller skorff/
och vplöpande. Han vthrensar och purgerar Me-
lancholiam / men han gör meera omaak än L. a-
pis Armenius, och han bör . . . edh lijka wigde
som han ingifwas / nemligha til 1. quintin och en
scrupel / meera eller mindre / effter Personens
starckheet.

Han styrcker thens Syn som honom bår / och
gör honom lustigh. Doch i synnerheet then stier-
note gör en liustigh / lyckesam och rijsk / som Dio-
scorides, Cardanus, och Medici Florenti-
ni thet betygga. Serapio säggher / at han gör en
godh blodh i itte Barn / som honom hoos sigh haf-
wer / och fördriifwer ifrå thet all fruchtan.

Lazursten fördriifwer Melancholien och all
Phantasi wäldeliga / och gifwer een godh Roo.
Lazurstens pulswer strödt i Wartor / fördriif-
wer them. Han reennar Blodhen aff groff fuch-
tigheet.

Avicenna lib. de Virib Cordis säggher /
at Lazursten nyttiat / styrcker hiertat / och driifs-
wer ther til godh Blodh.

Lazursten indruckin medh thet watn/ ther vthi
 Senesbladh eller Fenekolfröo sudhit är / pur-
 gerar sachtä : och fördrifwer Quartanam,
 eller Tierdedags skålfwo.

Cap. LIX.

Lapis Armenus eller Armenius, Italis
 Verdazuro, quæsi dicas Viride Cœ-
 ruleum, är en Steen i färghone blandat aff
 grönt och blått/ doch sin emellan någhot åthskil-
 ligh. Plinius cap. Lapis Armen. sägher / at
 han så är nämnd aff thet Landskapet Armenia/
 och är bleef i färghone någhot fallandes in på
 hwitt. En part sägia / at then bästa Armenus
 hafwer een mörckgrön färgho / beståncke medh
 swartgröne fläckiar. Avicenna sägher i sin an-
 dre Boof/ at Armenus är färghat medh Azu-
 lini färgho / doch icke fullkomligha i Azuli fär-
 gho. Han är icke synnerligh hård/ men een san-
 digh suchtigheet är i honom. Målare och Fär-
 ghare bruka honom vnderstundom för Lazur.
 Andoch then Orientaliske är then bästa / doch lijk-
 wäl meena många at then Zyste för honom bru-
 ka kan/ synnerligha then som är lätt / blå i färgho-
 ne / jämpn och möhr. Men ther the honom icke
 hafwa / bruka the Lazuren i hans stadh. Hans
 dosis är lika medh Lazuren.

Han purgerar mächteligha och vthan all skadha Bilem atram eller Melancholiam / som Johan. Mesue. och Alexander betygha / men han förorsakar vpkastning eller spyiande för thet Stofft / medh hwilket han förblandat är : En skal han wäl twättat warda / hwilket skeer bäst effter thetta sättet. Man skal honom sönderrijswa medh måttelighheet i itt steenkärel / och sedhan giutha friskt watn på honom / och ther medh rijswa honom. Thetta skal man göra til 30. gångor / och hwar gången förnya watnet på honom / och sedhan twätta honom tiyo gångor medh Rosenwatn. Alchindus sägher / at man honom waska skal medh Buglossæ watn (Boraginis meenar iagh :) Och när han så twättat är / blifwer han mähta krafftigh emoot Melancholien / och andra Hufwudfrankheeten. När han är o / twättat / rensar han Lijfwet / bädhe igenom spyande och stolgång vthan all nödh / som Alexander menar. Han hielper och at wåra ögnahååren i ögnaloken. Diolc. Cardan. Med. Flor.

Cap. LX.

Lapis Alius, är en Steen / i färghone lijf en Footsteen / någhot gliterande / otåth eller swampachtigh / lätt och möhr / medh gole ådror in vthi / och blööt / så at pulffret aff honom lödher
medh

wedh fingren/ när man honom handterar. Hans bloma är lijka som grant hwhite Salt eller damb/ vth om fring honom/ och sompt golachtigt / och thet bijter lijtet i Zungonne.

The meena/ at han skal finnas allenast wedh Alexandrien.

Thenne Steen hafwer een astringerande krafft/ och någhot lijtet vthbijtande.

När han warder blandat medh Ziära eller Serpentin / drijswer han vth Rnylor Born aff Kroppen. Men hans bloma warder achtat för starckare. Han och hans bloma / heclar gamble Böldar och Sulmer / diuope och obotelighe onde Såår / medh Honing blandat : Hgn vpsyller holet i sååren medh fött / och rensar them / och medh Plåster förhindrar han sååren at åta omfring sigh. För Podaglen gör man aff honom itt Plåster medh Bönemiöl / och lägger ther vp på : Och för the Mieltesuکه medh Artikio och lefwandes Kalck. För them som trää sin foos aff Pchisi / eller Twinnesoot / blandar man honom i Honing/ om sleeker thet vp i Liffwet. Man gör ock så aff thenne Steen Footerum / i hwilke the hålla sijne fôt ter/ som medh Podagel plåghade warda. Man beredher ock så pulswer aff honom/ som förtårer föttet / och när man i Badhstughun stryker thet på thetas Krop / som feete
J
åre

äre aff öfwerflödiget kött/ så förminskar thet kött
 tet / och gör them maghrare. Wil man thenne
 Steen twätta/ så skal han så twättat warda som
 Cadmia. Dioscorides.

Cap. LXI.

HÆmatites, Sedeneg Arabisk / Blodh-
 steen/ är en så hård Steen / at icke Sijlen
 biter på honom / ochwärtens blodhfarghat / in-
 wärtens som Jern. Serapio lib. aggreg cap
 Sedeneg, sagher / at thenne Steen är i fargho-
 ne blodhen likt. Han tags måst i Orienten.

I Indien fins itt annat slagh Blodhsteen
 gråachtigh / och så ganska hård / at honom inge
 slippa eller arbeta kan. Han warder hällen för
 Blodhsteen och ställer wäldeligha blodh.

The Spanier kalla honom Lapis maldura
 at han är osäineligh hård. The Indianer i West
 Indien/ emoot Guiana, eller then wilde Bre
 siliske Custen, göra Yrar aff thenne Steen/ w
 hwilke the hugga kunna / såsom medh the bäst
 ståallagde Yrar : The slå och Geld aff them bä
 tre än aff flinta. Men huru the Indianer the
 ne hårde Steenen bereda kunna / til the tygh som
 the aff honom hafwa wela / förvndra sigh the
 Spaniske och Holländiske konstnärer öfwer/ och
 hafwa thet icke kunnat ännu påfinna / eller lär

aff the wilde Indianer. Then warder hållin för then baste Blodhsteen i Låfedom som är hårdt / och doch möhr eller bräckligh / medh een tiock och swartachtigh färgho / jämpntiock / vthan all orenligheet / och medh genomlöpande streck eller skifwor.

Han hafwer een astringerande och någhot wärmande krafft / och förminskande / efter Dioscoride mening. Platearius sägher / at han är kall och torr aff Naturen : Och en part säyia / at han hafwer en natur til at köhla / torcka och förstoppa. Han warder altså bränd / at man lägger honom i brinnande köhl / och blåser thet altijdh medh en Pustel / til theß han blifwer måttelighen lått / och blifwer lijka som medh blåsor vpbläst. En part förfallka honom altså : The tagha itt tiockt och rundt stycke aff thenne Steenen Schisto, lijka som then deel är / som fallas hans Root / och läggia thet i itt Krußkärel / vthi heet Aska / och täckia honom wäl til / och effter någhon tijdh tagha the honom vp igen / och probera honom på en Pröfssteen / om han hafwer Blodhsteenens färgho : Hafwer han henne ick / så läggia the honom ännu i Askemölien som förre / och see offta til hans färgho : Zy om han länge blifwer i Aska / så förwandlar han sijn färgho.

Then som lytigh är / känner man thet aff / at han

han hafwer på längden streck igenom sigh löpan-
de / såsom Kambetinnar / lijka jämpf : Men i
Blodhsteenen löpa the icke så ordentligha. Se-
dhan hafwer Schistos een livsachtigh färgho :
Men Blodsteenen mörckare och lijf wedh Cino-
ber. Man finner Blodhsteenen ock så i Sino-
pica Rubrica eller Rödhssteenen : Såsom ock
i en wälbrändt Magnet : Men then som Na-
turligh är / och aff sigh sielff födhes / han warder
funnin i Egypten ibland Metaller. Dioscor.
När man Blodhsteenen håller i handena / stillar
han Näsablodh / eller om man hans Pulfwer
blandar medh musten aff Bursa pastoris eller
Zaskegräset / och stoppar thet in Näsabororna
gör han thet samma.

När han warder blandat medh Honigh / för-
drifwer han Sghornas Säärheet : Och medh
Mjölk tienar han til swr Sghon / och them som
rödhe äre. Han warder ock indruckin för kall
piss / och Quinnors flytande / medh Wijn : Och
aff them som spotta Blodh / medh Granatåpels
must : Eller tagh hans pulfwer / och blanda thet
medh Rosenwatn och Gummi Arabicum, och
gör thet aff Pilluler / och swälgh them nedh til itt
quintin swärt / thet förtagher och Blodspyiande.

För Blodhgängen : Tagh thet hwijsa aff Ag-
get och Nitio / tw Lodh aff hwart slag / Rosen-
olio

olio 4. Lodh / Blodhstens pulswer 1. Lodh / och
låt thet nedan effter in medh itt Elyster.

Blodhsteens pulswer medh wegebredhe Sap
nyttiat / stillar bådhe thet hwiita och röda Quins
nors Menstruum: Och korteligen sagd/thz för-
stoppar allahanda Kropsens flytande / som kom-
mer aff hetta / eller aff öfwerflödigh suchtigheet.

Cap. LXII.

BEzaar, HagerBezaar Arabisk / är en bleef
Steen aff färgbone / och blöth / vthan smaaft
och lätt / och skijner som itt Lius. Serapio sä-
gher / at thet namnnet HagerBezaar är kom-
met aff Persien / och at then Steenen vthdriff-
wer alt thet skadelighit är aff Lijfwet : Och at
han vthdrifwer Förgiffte / när man honom in-
dricker til 12. Biuggkorns swärt. När man
medh thenne Steen bestryker förgiffte Bett /
så skadha the inthet til Lijfwet / och han vthdriff-
wer Förgifftet igenom swett. Han är och godh
för Pestilentien. Om man medh thenne Steen
kommer wedh itt förgifftigt Diurs gadde eller
tungo / så förtagher han thes mache at hon icke
meera kan förgiffte någhot. Om man stöter
thenne Steen små / och blandar så myckit som tw
biuggkorns swärt i watn aff honom / och håller
thet en Dm i munnen blifwer han strax död.

Cap. LXIII.

CAlcophanus, är en Steen swart i färgho-
ne/ hwilken om man honom kastar på en an-
nar Steen/ eller slår honom medh Koppar eller
Zern/ så klingar han så wäl som en koppar / hålft
om then Menniskia är kyst som honom bär.
Han gifwer och Menniskian een klar Röst.

Cap. LXIV.

CAlefarios, warder och swart beskrefwen
aff Alberto, och han skal förtagha heeshe-
heten aff Rosten.

Cap. LXV.

DIamanticus är en Steen/ then man til al-
le Metaller wärcka kan/ men Zernet är aff
hans eggen Natur. lib. de naturis rerum.

Cap. LXVI.

DYonisia är en Steen aff Orienten / brown
i färgone/ m3 hwiite prickar öfwersprånge.
Thenne Steen småstött/ och lagdt i Wijn/ gör
thet wälluchtande och starckt / och fördrijswer
dochliks wäl druckenheet medh sin lucht/ thet un-
derlighit är. Aristoteles.

Cap. LXVII.

EXebenos, är en deyligh hwijt Steen/ thet medh Guldsmeder göra Gullet weekt / som Dioscorides förmåler.

Exebenos beblandat i Wijnbår och Aikio/ och thet indruckit / är gott för Maghans swagheet / och hielper the Ursinnigha. När man honom också indricker vpreter han Dknsfheet. Han fördrijswer ock så Blåsans wärck. Om een hafwandes Quinna honom bår / bewarar hau hennes Frucht för anfallande franelheet. Om man binder themne Steen wed Lånderne på een Quinna tå hon qwåls i Barnsnödh / så föddher hon lätelighen vthan swedha.

Cap. LXVIII.

EGipcilla är en Steen aff Egypten medh en swart Koot och hwitt Ansichte i sigh sielff/ som Albertus skrifwer.

Cap. LXIX.

Galacites warder kallat en Miölkesteen/ ty när han riswin warder / så gifwer han hwijt must ifrån sigh som een Miöl / och är söth i smaken / och i färghone asfärghat / som Dioscorides och Isidorus wittna. Han gifwer och

een Quinna som dägger Barn / myc: it Miölk / när hon honom binder wedh sigh. Om man låter honom smälta i Munnen / så gifwer han godh memorie. Om man honom stryker på flytande Sghon och Bölder / heelar han them / sampt andre öghornas fehl. När man honom rijswer i wain / skal man förwaran i een Blybössa / för hans tillijmande krafft / som Dioscor. menar.

Aristoteles säggher / at när man håller Galactiten emoot Elden / vthsläcker han honom. När man hänger thenne Steen ofwan för een Quinna när hon föddha skal / föddher hon vthan swedha. Dioscorides säggher / at han förtaggher tandawärcf honom / som honom bär hoofs sigh. Han gör och then Menniskia behageligh och achtat / och om hon aff någhon hatat warder / stillar han thet / och låter komma i förgätenheet.

Cap. LXX.

Garatiden, en Garat / är en swart Steen / tilseendes som swart Buffelhörn eller swart Glaas / och han warder gemeent infattat emellan Perlemodror och Perlor i Halsband. Honom skal man altså probera om han är oförfalskat / som Albertus säggher: Bestryk een Menniskia medh Honigh / och få honom thenne steen i hand och föhr honom tijt som Bijar eller Fluzghur

ghur äre / om the icke komma wedh honom och
swgha aff Honingen / tå är Steenen rätt och o-
förfallat.

Albertus sägher / om man bår en Garat i
Munnen / skal man kunna weta om en annars
heemligha Tanckar. Och then honom bår hoos
sigh / han skal finna gratia hoos andre Mennis-
skior / och the skola honom wål kunna lijdhä.

Cap. LXXI.

GAgacromeon är en språklott Steen aff
månge färghor / såsom Hwden på thet diu-
ret Capreolus, sägher Albertus. Och then
honom hoos sigh bår / han behåller altijdh Se-
ghren öfwer sijne Fiender. Och thet skal wara
försökt medh en Förste / widh namn Alchides,
hwilken så offta han thenne Steen hoos sigh ha-
dhe / wann han Seghren öfwer sijne Fiender til
Watn och Land: Men ther han honom icke hoos
sigh hade / behöllo Fienderna Segren aff honom.

Cap. LXXII.

GAlatides är en bleef Steen / aff färghone
som aska / som Plinius sägher. Och han
fuchtar behendeligha / och stoppar sachteligha /
hwarföre tianar han til flytande öghon.

Cap. LXXIII.

MElites, är alldeles lijk Galactiten, och borde medh rättö när honom/ om man thz ihughkommit hadhe/ wara beskrefwen/ men then Must han aff sig låter är söch som Houigh/ ther aff han namn fått hafwer. Han tienar til thet samma/ som Galactites.

Cap. LXXIV.

GLozopetra, är en Steen / som är lijk een Tunga / och han faller nedh aff Sky / när Månen tagher aff / som Solinus skrifwer.

Cap. LXXV.

HYeratides, är en Steen i färgbone lijk en Höök eller Falk / som Isidorus sägher. Arnoldus sägher / at han är swart i färgbone. Then Menniskia / som honom bår i sin mun / han kan sägia andra Menniskiors tanckar / och blifwer ålskat och hållin för wåltalande ibland menniskior.

Aristoteles l. de animal. sägher / at then som Hyeratiden hoos sigh bår / honom stiek icke Bijar / Myggjar eller Flughur / och ther m3 kan man honom probera.

Cap. LXXVI.

IScultos, är en Steen medh Saffran färgho/
och wärer i Spanien. Isidorus sägher/ at
han är hwijt / och så stoor som itt Aldon. En
part meena/ at thet skal wara itt slaggh aff hwijte
Carbunkel / ty han är honom thewvhinna lijf/
at han fördriifwer Spökelse. Thenne Steen läs
ter sigh spinna för then feetheet som i honom för
torckat ligger. Och när man gör Klädhe ther
aff/ brinner thet icke i Elden/vthan blifwer ther
aff reent och glemmande. Och thetta är til ås
wentyrst thet som the Tyske kalla Salmander/ ty
then Bl är lijka som een Bl aff en fuchtigh
Steen.

Thenne Steen är godh emoot Sghon wärck/
som kommer aff fuchtigheet. Hans pulfwer hee
lar skorff och oreenligheet på Lefamen.

Cap. LXXVII.

NIgrorum, är en aff the swarte Steenar/
och någhot bleekachtigh / som Avicenna
lib. 2. tilkänna gifwer. När man thenne steen
riifwer/ så går aff honom een hwijt wåghst som
een Midlet/ som är bitter på Tungone.

Thenne Steen fördriifwer Sgornas mörck
heet / om ther icke någhon Hinna eller annor
brist

brist på år. Han tienar och för Säger i öghon/
och drijsver vth Ungulam.

Cap. LXXVIII.

Magnesia eller Magnosia, är en swartte
Steen / som warder brukat aff them som
bränna Glaas. Han kan warda smält och fly-
tande giordt i en starck Feld. När man honom
blandar medh glaas blifwer thet purpur rödt.

Cap. LXXIX.

Murrina, är en Steen som wårer i Pars
thien / men han warder och funnin i Tysk-
land. Isidorus.

Cap. LXXX.

Lapis Thyites, är en grönachtigh Steen/
någhot lijk emoot Jaspis, och när han rif-
win warder gifwer han een hwijt wåskta aff sigh
såsom een Miölek / såsom Galactites Melites
och Nigrorum. Han wårer i Etyhopia / och
bijter kraffteligha. Zy vthrensar han alt öreent
och mörckheeten aff ögorna.

Cap. LXXXI.

Lapis Schistos eller Sistos, h.e. Scissi-
lis, är en rödhbrwn Steen / igenom hwil-
ken

fen streck löpa såsom igenom Allun. Han fins i Iberia i Hispanien / och han är then bästa / som är Saffrans gol / brak / och aff sin natur / at man kan flysua honom i stycken / igenom hwilken en hoop streck löpa jämte hwar annan / såsom i Sale Ammoniaco.

Thenne Steen hafwer een tilhoopadraghans de krafft / nåstan såsom Blodhsteen. När man honom blandar medh Quinnewiölk / fyller han vp thet iholigt år. Han är mycket starck til at fördrifwa Perlan aff Sghorna / och ögnelockens groffheet / och thet som brustit är. Ther thenne Steenen icke är / warder Hamatites brukat i hans stadh. Dioscor.

Cap. LXXXII.

Lapis Phrygius, är en bleef Steen / som warder funnin i thet Landskapet Phrygia, ther Letare hafwa honom brukat at leta Klåde medh. Then bästa är then som är bleef / måttelighen swår / och icke håller för tåth / igenom hwilken hwijte streck eller stijswor gå såsom vthi Cadmia. När man honom bränna wil / så begiuter man honom medh gott Wijn / och betäcker honom medh glödh / och pustar ther på jämligha / til thes at han warder rödh : Sedhan släcker man honom igen vthi samma Wijn. Thee

skal man göra til andre och tredie gången / doch see wål til at han icke smolas sönder / eller smältee i Aska.

Han hafwer bådhe råå och bränd een astringerande krafft och purgerande. Han öfwerdragher såår medh Skorff / och heclar thet som brändt är medh Cerato.

Wil man honom affwaska / så skal thet skee såsom medh Cadmia.

Hafwer man honom icke / så skal man tagha Marchasitam i hans stadh. Dioscor.

Cap. LXXXIII.

SAmius Lapis, är en Steen / som war der funnin på then Dön Samus, hwilken Steen Guldsmedher bruka at polera Guld medh / at thet skal skijna och glemma. Then war der hållin för bäst / som är hwijt och hård. Han hafwer een astringerande och köblande krafft.

Han är godh indruckin för Magasuko. Han förswaghar känslorna : Doch är han godh til rinnande och sååre Sghon / medh Miölek. Han bewarar Fostret i Modherlijfwet / och skyndar födhelsen fram / som Dioscorides meenar / om han blifwer bunden wedh henne. Men en pare meena medh Artabari, at om man binder widh een Quinnas höfft / at han skal förhindra Födelsen

sen. Samius fördriifwer Vertiginem eller hiez
nehwalff/ och styrcker Memorien.

Cap. LXXXIV.

Lapis Memphites är en Steen/ som wara
der funnin widh then Stadhen Mem-
phim i Egypten/ så stoor som steenar i Liffwet/
krokot och feet. Han är heet aff Naturen som
en Geld. The meena / at han döfwer och tagher
all känslö ifrån the Ledamoter på hwilke man ho-
nom stryker/ thet the göra/ när man någhon Lem
bränna/ eller skära / eller affbugga skal. Zy haf-
wa the thenne Steens pulfwer gifwit m̄z watn
at dricka/ åth then Menniskia som igenom swård
Geld/ bråkande eller annor pijnä aflifwa skulle.
Zy han förtagher all känslö / så at hon icke weet
huru hon kommer til dödhē.

Cap LXXXV.

Medus Lapis, är en swart Steen i färgho-
ne/ hwilken när man honom rufwer/ gif-
wer ifrån sig gol must som Saffran / såsom
Dioscorides skrifwer. Albertus sägher / at
then Steenen medus eller Medo warder så
kallat aff thet Landskapet Meden/ thet han myc-
kit funnin warder: Och är twänne slags: Then
ena swart/ och then andra grön.

Then

Thenne Steen är godh för Podagel / och för mörcke öghon/ och för then sjukdom Nefretica. Han är och godh för the modhsaldne och waan-
 mächtighe Menniskior. Man sägher och om honom / at om man lägger itt stycke aff then swarta Medus i warmt watern/ och twättar sigh med/ tå skal Hyrdhen gå aff Kroppen : Och om een Menniskia drucke aff thet watern/ tå skulle hon spy sigh til dödz.

Cap. LXXXVI.

Judaicus Lapis, är en Steen som warder funnin i Judalandet/ lijk itt Äldon/ hwijt och däyieligh / medh kruseringar omkring lijfa som swarfwat. När man honom gör små / hafwer han ingen smaak.

När man icke kan pissa / så skal man honom rjffwa på en Hwetisteen eller Pröfwesteen / så stoor som een Kiferårt / eller een lijten Gråårt / och dricka medh tre Beghare warmt watern/ thet bräcker och Steenarna sönder i Ljifwet.

Cap. LXXXVII.

ÆTites, eller Aquilæ Lapis, eller Aquileus, eller Herodialis, eller Allevi-
 ans Partum : Hager Athamach Arabisk :
 är lijfa som en hafwande Steen/ at när man ska-
 far

kar honom / röres en annan i honom / och skaldrar : Han är så stoor som itt Castanie nøtt / thet han och är lijf / och när man then ythre Steenen sönderslår / så är then indre in i honom såsom en Kärna / så stoor som itt Haselnøtt / hwistachtigh aff färghone / liusligh och söth / aff en grann och subtiligh sand.

Serapio sägher / at thenne Steen Hager Athamach (thet är Ornesteen) warder funnin i Indien / och hans minera är i the Indianiske Bergh emellan Chinaos och Sarandi, hoos Sidsstranden. En part meena / at han och i Persien funnin warder.

Aff Plinio och Dioscoride finnes Ornesteenen wara fyrahanda slagh. Then som föddhes i Africa han är lijten / möhr och blöth i sin waa-relse / och hafwer in vthi sigh itt hwitt och sött leder / och thetta slaghet meena the wara Hon. Then andra / som föddhes i Arabien / meena the wara Han / och han är hård / lijf itt Galläple / eller golachtigh / och han hafwer i sigh en hård Kärna. Thet tredie slaghet fins in Cypren / lijf the Africaniske i färghone / men större och flat-tare : Ty the andre äre rundare och vthbögede. Han hafwer in vthi sigh en liusligh sand och öhr / men sielff är han blöth / så at man kan gnidha honom sönder m3 fingren. Thet fierde slaget war-

der kallat Taphiusius hwilket wärer hoos Leucadem i thet Landskapet Taphiusa. Han warder thet funnin i Strömar hwijs och rund / och han hafwer i sigh en ganska grann Steen / som warder kallat Callimus. Then som warder taghin i Aphyrica / såsom och then som warder funnin i Ornaboo / the äre the bäste : Men the som runde äre / och i Elfwer blifwa tagne / the äre the wärste. Thet är een gemeen mening om thenne Steenen / at Ornen föhrer honom i sitt Boo / och när Hon / eller Orninna wärppa wil / lägger hon thenne Steen vnder sigh / så wärper hon lätteligha. Thet samma gör thenne Steenen hafwande Quinnor / och alle Direr / när the födha skola. Zy är han hålft aff the Greker kallat Allevians partum , then som lättar Födhsellen. En part meena / at och Ornen thenne Steen föhr i sitt Näste för sina Ägg / som äre öfwer måtton heeta. Zy Steenen är twärt emoot kall / och föhler them / Bngarna til hälso och wälmågho.

För the Quinnor / som hafwe en haal och o stadigh Qwedh / så at the icke kunna behålla Fosstret hoos sigh / binder man Orne Steenen wedh theras wenstra Arm : Och när the födha skola / tagher man honom tådhan och binder wedh theras Läär / så födha the lätteliga / och theras fruchte blifwer behållin til Liffz.

Thenne Steen vppenbarar en Ziuff altså / om man honom gifwer vchi Brödh åth Ziufwen / så kan han icke nedhswälgha thet brödh / om han thz fast tuggar : 3 lijka måtto / om man någon maac fokar medh örnesteenen / så kan icke Ziufwen åta then samma maath. Athires fördriifwer och så fallande Sooth / när man honom stöter små och blandar medh något thet som wårmer.

Han wil icke håller lidha någon förgiffte : Zy om man honom lägger i then maath som förgiffat är / så låter sigh then maathen icke vpåta / så länge han ther är : Men tagher man Steenen bort / så låter maaten sigh åta. Han sägs och af förmeera kårleeken / och rijkedomar ther man honom bår. Plinius, Dioscor. Albertus.

Cap. LXXXVIII.

Lapis Arabicus, är en Steen aff Arabien lijf wedh fläckiot Elpenbeen. När man honom stöter och påstryker / borttorckar han Hæ-morrhoidas. Hans aska är godh at gnijdhä Zänder medh. Dioscor.

Cap. LXXXIX.

Moroctus, then en part falla Galaxiam, somlighe Leucographidam, warder taghin i Egypten : Medhan thenne Steen är

Z ij

hwjt/

hvijs / och lätteligha kan vtblött warda / brvfa
honom Lijnmakare til at göra Lijnet hvijs medh.

Driker man thenne Steen medh watern / så
tilltapper han Andeholen / och tienar them som
spotta blod / och Coeliacis, och til blåsans wärck /
och Qwedhens slytande / thet gör han och när
man honom pålägger medh Vll. Man brukar
honom och til blöthe ögornas Låfedomar: Ty
han fyller thet som holigt är / och stillar ögornas
slytande. När man honom blandar i Plåster /
heelar han the Såår som äre på spåde Lemmar.
Dioscorides.

Cap. XC.

A Miantus wärer i Cypren / och är lijf Alu-
mini Scissili, seegh och böyeligh / aff hwil-
ken the göra pijslar. När han warder lagdt i Fel-
den så brinner han / men han warder icke bränd /
vthan blifwer thet aff klarare och stijnande.

Han står emoot allahanda truldom och för-
gifwande / synnerligha Trullkarlars, Dioscori-
nes och Plinius.

Cap. XCI.

O Bthalmius, är en Steen så kallat aff Ob-
talmia, thet är Sgnasoot. Man finner
hans färghe icke bestrefwen / at han til äwentyrs
hafs

hafwer många färghor. Albertus sågher / at han tienar för allahanda Sgornas sjukdom / när man honom hoos sig bår. Evax sågher / at han förblindar alle theras Sghon / som stå omkring honom / som honom bår / och gör honom osynligh: Zy warder han och kallat en Patron.

Cap. XCII.

ORithes, eller Ostratites är en Steen aff tveggiahanda färgho / som Arnoldus sågher. Then ene är rund och swart: Then andre är Grön / och hafwer hwijte fläckiar i sig: Then tredie är på then ene sidhone slåat / och på then andre ojämpt och hwas. Denne Steen bewarar then Menniskia / som honom hoos sig bår / för olycksampt Anfall / och för förgiftige Diurs bett. Then Quinna som honom hoos sig bår / kan icke aflä / och om hon är hafwandes / så föder hon een dödh frucht. Han är så hård / at man andre Steenar medh honom skära kan.

Cap. XCIII.

QVadratus är en Steen som wårer i Egypten och Ethyopien / och är rätt hwijt. Han hafwer then natur / at han förstoppar. Zy meena the at han dödhfar Fruchten i Moderlijf: wet.

Cap. XCIV.

RAnnus eller Rabrus, är en rödhachtigh Steen lika som Bolus Armenus, för hwilken en part honom hålla. Han förstoppar Blodhgång och Quinnors tidsd.

Cap. XCV.

SArcophagus, är en Steen som hafwer site namn ther aff / at han förtärer the dödhass Fött. The hafwa i gambletidhen giordt grafwer aff thesse Steen / ty han i 30. daghar förtärde Kropparna. Hwarföre äre och Grafwar aff honom nämde Sarrophagi.

Cap. XCVI.

Sirtites, är en Steen gol i färgone som Saffran / som hafwer i sigh blecke Stiernor lika som igenom een Sky skynande: Han är allförst funnin worden i Lucanien och öfwer Sirciū, ther han och nämbd warder. Han är godh för Phtisin eller Trååsoot.

Cap. XCVII.

Specularis, Glaassteen / Kråleguld / Kattguld / är en Steen / som wäxer ibland Bergflisor / klar och genomskynande som Glaas / aff hwil

hwilken man och så gör Glaasfånster/synnerliga
i Ryßland / och brukar Tråå för Bly. Thet är
icke braakt som annat glaas/ vthan seegt och böy-
jeligheit. Zy göra the Indiefabrare ther aff sijne
Laterner eller Siölycktor / medhan the i skoor
Storm och Siögång wäl hålla/ om the än war-
da omkastade. Thetta Steenglas warder sunnie
i Spanien/ i Frankrijke och i Ryßland/ meera i
Ryßland. Thet är tweggiahanda slags: Thet ena
flart som glaas : Thet andra hwijt golt som Ar-
senicū : Och thet tredie swart som atrament.

Cap. XC VIII.

T Artarus Wijnsteen/är en Steen/som wår
rer aff Wijn in i Wijnpipor och Umar.
Han är heet och torr i then 4. grad / och then är
then bäste som kommer aff thet starka Blanck-
wijnes.

Wijnsteenen är godh til gamble Säär / och
vthäter dödhkött. Han fördrifwer skorff / och
flådha och Finnerna. För Spetålsko skabb tagh
then bäste Wijnsteen / och lägg honom i itt stoop
godh Urticio / och låt honom öfwer natten ther w-
thi blötas : Sedhan sätt thet på en Eld/blanda
ther til Nöttolio / och låt stå någhon liden tindh
på Elden/så warder ther aff een salswa. Medh
thenne Salswa skal man smörja Kroppen.

För öfwerflödigh Fetma : Zagh Wijnsteen och Mastix, lijka myckit aff hwartera/ och bruka thet medh Diapenidion, eller någhot annat E-lectuarium.

Cap. XCIX.

OPhites, är en spreflot Steen som en Orm/ ther aff han så nämbd warder/ doch icke then rätta Ormsteenen/ then man finner hoos of/ och the fremmande inthet hafwa omskrifwit / thet iagh weet. Han är tweggiahanda slags/ som Plinius föregifwer. Then ena är klar och blööt/ som Plinius meenar / eller askefärgbat / effter Dioscoridis meening : Then andra är svart och hård medh swårheet. Och somlighe äre spreflote / och igenom en part löpa hwijsa Ränder. Zagh håller icke thenne wara then samme / som en part göra til Marmelsteens slagh.

Alle thenne slagh tiena emoot Ormastynng/ och fördrijswa Hufwudwårck / när man them wedhbinder. Doch i synnerheet then som hafwer i sigh hwijsa strek/ tienar Lethargicis och Phreneticis eller til Hufwudhswagheet och Kaserijs när man honom binder wedh them.

Cap. C.

THegolithus, är en Steen/ i färgone lijf *De
liwz*

liwefårnar. När man thenne Steen stöter til pulfwer / och intagher i en Dryck / så fördrijswer han Steenen aff Liffwet / och förtagher Niurarnas och Blåsones wärck. Solinus.

Cap. CI.

VArach eller Sanguis Draconis, som Aristoteles meenar / är en Steen / rödh i färgbone : Och han tienar för Blodhgång.

Medici Colonienses och Weckerus meena / at thenne Steenen är then rätta naturligha och mineraliska Cinnober / som the gamle brukat hafwa. Men hwadh som Sanguis Draconis Officinane är för itt ting / thet skal ibland Gummis och Succis förklarad warda.

Cap. CII.

Venix, är en Steen aff Armenien / och han är hwijtbleek i färgbone / och fördrijswer Melancholien. Han är och godh för Lessrens och Nieltens sjukdom / sägher Isidorus. Han fördrijswer ock så Cardiacam eller hierte span och tienar emoot alle Phantastiske Syner.

Cap. CIII.

VEgentana, är en swart Steen medh hwijta priklar besprängd / som Isidorus säger.

Om honom finner man inthet meera beskrifwit.

Cap. CIV.

ZIsaa, är en Steen / som kommer aff Zamen och Syrien / och then aff Zamen kommer han är then bäste. Han hafwer mångahanda färghor / och är genomskijnande / och then hårdeste Steen ibland alle Edelsteenar.

Then som thenne Steen hafwer i sitt Hws / han seer mycket selsampt i drömen.

Then honom bår / han kommer til at kiffwa och tråta medh andra Menniskior.

Når man honom pulfweriserar / och ströhr på en Hyacinth / gifwer han honom een skön färgho.

Cap. CV.

Zignites, är en Steen i färgone / såsom glaas / Når man honom håller emoot en brinnande Feld / warder Elden uthslucken. Når man honom bår på Halsen / fördriifwer han nat-tenes spökerij. Han fördriifwer ock så onatur-ligh Blodh och Hufwudes suldom / som Evax sägher i sijn Lapidario.

Cap. CVI.

Vitrum, Glaas. Plinius i sijn 36. Boof sägher / at i Phœnicia vthi Syrien är en
Böghe /

Högge benembd Candebæa, ifrån hwilken then
 Bäckhen Belus vthflyter på femtusend Tråner i
 Haafwet hoos then Stadhen Ptolemaida. I
 thet Watnet är en Sand/ som aff Strömen och
 Wågghen warder vthwasst och rensat aff all o-
 reenlighheet. I then Booken de Vaporibus,
 finner man skrifwit / at Glaas vnderstundom
 warder giordt aff Bly / och aff then Jord som
 gran/ och reen är vthan steenar / stoffe och annor
 oreenlighheet. Och är Blyet vnderstundom låte
 och förrökt / och sompt hafwer i sigh en deel aff
 Jorden. Zy tagher Glaaset i sigh aff Jorden
 torrheeten/ och aff Blyet klaarheeten. Warder
 och Glaas giordt aff itt Gråas/ som heeter Spi-
 nosa, och wåxer wedh Siöstranden. En part
 meena / at thet gråset skal wåra Iribulus ma-
 rinus. Serapio lib. aggreg. cap Cugeg-
 thet är/ Vitrum sägher / at sompt Glaas war-
 der giordt aff Steen/ och sompt aff Sand: Och
 når thet blifwer brändt / så lägger man ther til
 then Steen Magnes, och these Materier war-
 da sammanbundne och hårdade / aff Blyet som
 ther vchi är. Man gifwer Glaaset mångahån-
 da färghor/ men thet hwijsa alleenast skal brukas
 i Låkedom. Man beredher ock så oächte Edel-
 steenar / Granater / Sapphyrer / Smaragder
 och andre fleere / aff Glaas / men the kunna alle

proberade warda. Man sägher / at wedh Kaysers Tyberij tisdh hafwer warit en Mästare / som kunde så temperera Glaaset / at thet war seegge och böyielighit som itt Metall / och lått sigh arbete medh giutande och smidhande. Han baar til Kaysaren itt skönt Soat thet han giordt hade / thet kastade Kaysaren aff wredhe moot Jorden / så at thet bögde sigh samman / som thet aff någon Metall hadhe warit giordt. Denne Mästare fydde thet igen til rätta / och vthjämnde alle brolor ther aff i Kaysarens åsyn. När Kaysaren thet sägh / fråghade han honom / om och någhon annar then Konst kan kunde än han ? Han sadhe ney / och swor ther på. Så lått Kaysaren affhugga hans Hufwudh / at icke then konst måtte vpenbar warda. Ty om then konst (meenar han) komme fram i Werldena / så achtade man Guld / Sölsver och Edlasteenar ringa. The Alchymister säjja / at Glaas är ibland Edlasteenar / såsom en Däre ibland the Wise / ty thet tagher alle theras färghor til sigh / och låter sigh snare blöta / och äter igen hårda.

Glaaset är hett i then första grad / och torr i then tredie / och warder brukat til mångahanda Låfedom.

Glaas döddhar Matkarna i hååren / och gör löthe och smidighe hår i Skågg.

Når man rått grant pulsweriserar Glaaset / och dricker pulffret ther aff medh gott blanckte Wijn / bråcker thet Steenen i Blåsan och Nyreran. Glaas intaghit tienar och för Lungones frænkheet / och för håårfall.

Når man lægger thetta pulswer emellan bareken på thet Tråå / ther en Korp eller Kråka sijna Nigg wårpt hafwer / kan hon icke vthfläckia them. Om man lægger Glaas i een Gryta eller Ketil / ther man fött vthi studher / blifwer thet snart blött och möhrt.

Och så mycket om the Edelstenar som på Landen wåra : Nu wil man them beskrifwa som i Watnet wåra och finnas. Och sedan them som finnas i Diwrom: Och sidst the oådle Steenar.

Om Edelsteenar som wåra och och finnas i Watnet.

Cap. CVII.

COrallium eller Corallus, Lithodendros Græcè: Bassat Arabicè: Corellasteen / är en Steenwårt / som i Watnet wæret aff sijn Root wedh steenar / såsom en quist / lijfande wedh the öfwerste täppar aff quistarna på Kontråå / på hwilke Båren sitta / när theras bår äre affpläckade / och är quisten een Jordz eller Steens

Steens materie ill igenom / aff hwilke man se-
dhan affskär Coralsteenarna / såsom man them
hafwa wil. Och finner man them / såsom thet
och i then Booken Circa instans beskriuwit är/
gmeent i the Siöstrandar / som liggia wedh hö-
ghe Bergh / Zy ther församblar sigh aff berghen
en slemigh suchtigheet / so sig sigh låtter fast wedh
steenarna / och gör på them sijn Root / och wårer
vth som medh quistar / som torckas och warda
hårde / bådhe aff sin eggen Natur / såsom och aff
Solenes wårme / när watnet igenom Ebbeflodh
vthlöper. Zy the finnas ingestdåhes vthan i O-
ceano eller thet stoora Wåsterhaafwet / och i
Medelhaafwet.

Dioscorides sägher / at the åre treggiahanda
slag / hwiita / rödhe och swarte. The hwiite åre the
kosteligheste / the røde the gemeeneste och brukeli-
gheste / the swarte åre the sällsammeeste / hwilke
the Grefiske kalla Antiphates. In höghre
hwart slagh är i sijn färghe in bättre åre thet. I
thet stoora Oceano wedh Caput bonæ spei
finnas the bästa rödhe Coraller. I thet Nor-
deffa Oceano , finnas the hwarcken hwiite eller
rödhe / vthan bleekrödhe eller Lijffärg hade / och
ganska ymnigt / medhan ther ock så åre the fle-
ste och högste Bergh / them iagh ther sielff medh
förvndring för thetas myckenheet sedt och taghie
haf

hafwer. The rödhe äre the brukeligheste i Läke-
dom / och förstås the slätt Coraller i Rece-
pterne, nämnde warda. Men the the andre
meente warda / är the hoos albi eller nigri satt.

Corallerne äre kalle i then förste / och torre i
then andre grad. Zy köhla the / torcka / och a-
ttringera. The förstoppa och stilla Dyssente-
rias eller rödh Bwklopp / och Sådhenes fly-
tande / och Quinnors menstruum, när man
intogher theas pulswer.

Man bår Corallsteenar på Halsen och Ar-
marna / för Truldom och ålftogs fascinatio-
nes, såsom och för fallande siuko. Och när itt
Barn födt warder / skal man the låta indija thet
första Miölken medh Corallpulswer / så blifwer
thet alltiydh fritt för fallande Sooth / som Jaco-
bus Ruffius thet lærer / lib. de Concept. &
gener. hominis.

Corallpulswer warder blandat i Sgnaläke-
domar : Thet vppfyller och Säär medh kött: Och
gör Tirren små och subtilighe på Säär.

Somlighe sanja / at then som hafwer Corall
i sitt Hwß / eller bår theim hoos sig / honom kan
icke Haglet skadha göra. Zy fordomdags haf-
wa the gamble vchfäde sijn Sådth medh småstött
Corall / eller vphängdt Corellsteenar på Trää
eller på gårdarna / at icke Sådhen någhon ska-
da

da wedersfabras skulle aff Haghel. The meena och at the Corellsteenar äre the onda Andar emoot. Corell förtagher Farnarnas och Mialtens vpswallande: Och är godh til allahanda Magans fehl/ och för fallande Sooth.

Serapio sägher / at Corell nyttiat förtagher Blodhs-pottande/ och drijswer wäl Watnet.

När man medh Corall bestryker flytande Sghon/ hielper thet them. När man hwar Morghon öghorna ther medh bestryker/ förtegher thet then mörefheet i öghorna / som kallas scotomia, när thet så skymptar för öghorna / såsom man säghe många Flughur eller Nyggar för sine öghon flyghande.

Dioscorides sägher/ at när man stöter Correll/ och dricker thet in medh Regnwatn / borttagher thet Mialtens suchtigheet/ och förtagher Bwrens och Magans wäref.

Coralle pulswer förmängde medh brändt Hiortehorn / och thet druckit medh Regnwatn/ eienar för många Lijffzens frantcheeter. Then dryck är och godh för onde Drömar / och för onde Andars ansächtingar. Hwilken Menniska hoos sigh bär Coraller / henne kan ingen Troldom eller Spöfelse skadha göra.

A vicenna i then Booken de viribus Cordis sägher/ at Corell nyttiat / styrcker Menniskians

Skians hierta/ och förtaghet hiertebeffning. Om
 Corellens dygder läs Librum Pandectarum
 cap. 85.

En kosteligh Olio warder aff Corell alefä
 beredd. Man stöter Corallerne först til pulf-
 wer/ och lägger thet stötta pulffret i itt glaas som
 hafwer en trång mun/ och giuter thet oppå een
 godh distilleret Aetio/ så at hon til tw fingers
 bredh står öfwer pulffret: Sedhan sätter man
 thet i warm Aska/ til thes at thet smälter/ thet
 man distillerer i Balneo, til thes at thet blif-
 wer tort: På thenne Kalk eller pulfwer giuter
 man Dräpwaen eller Regn/ och distillerer thet
 igen til thes at alt thet wäta vthlöper: Thet man
 igen på nytt begiuter medh stilleret Regnwaen/
 och distilerer som förre/ thet man til 3. g. ingor
 göra skal/ til thes at man förmärcker/ at thet in-
 gen Aetia mera vthi är. Sidst smälter man thet
 ta pulfwer/ antingen på en Steen i itt fuchtige
 rum/ eller vtblöter thet i Spiritu vini, til thes
 at thet warder til een Olio.

Somlighe beredha thenne Olio så/ at the thet
 stötta pulffret vtblöta til en Kalk eller Drägge
 vthi itt brinnande waen/ eller vthi itt grönt salt-
 waen/ thet man sedhan affsköl medh distillerans-
 de/ til thes at thet ingen saltheet meera vthi fin-
 nes. Sedhan lägger man thetta solperade och

affskolda pulfwer i Spiritu vini, och affdraghet
thet sex eller siw gångor igenom Balneum.

En part blöta först Corallerne til Calcem,
och resolvera them/ och distillera medh Spiri-
tu vini niyo gångor/ til theß at the smälta såsom
Salt: Och thet som i botnen qwar blifwer / be-
giuter man medh friskt Spiritu vini, och distille-
rar/ så länge at thet bekommer Corels tinctur,
thet är warder rödt / hwilket Alchymisterne kalla
Animam och quintam Essentiam. Och thz
är een stoor heemligheet i Läkiare konsten.

Thenne Olio vthdraghet aff kroppenom alle
inwärtas affectioner och brister / och temperer-
rar igenom een himmelsk krasst Kroppen til itt
gott temperament och walmågho. Thense Co-
rels Olio eller quinta Essentia fördriifwer
mächteliga Fallande soothen/ både aff Unge och
Gamble i fem weckor. Altså tillstoppar han och
allahanda slags löst Lijff / bådhe i unge och gam-
ble / om än fast sjukdomen woro til thet högsta
kommen. Hon stillar ock så allahanda blodhfly-
tande/ på hwad hållst satte man henne brwka wil:
Såsom och Quinnors tijdh / och hielper kroppen
til itt naturlighit temperament. När man hen-
ne lägger på öghorna / stillar hon theras wärck/
och förtaghet theras flythande / och fördriifwer
Hinnan ynderligha.

Når man tagher henne in i någhon Dryck/
wårckar hon vnderlighe ting / bådhe hoos Quin-
nor och Mån/ Bnge och Gamble. Evax, An-
dernaco, Weckerus.

Cap. CVIII.

Margarita eller Unio, Hagerallula eller
Halao Arabisk: Een Perla/wårer i Siön
i Perlemuslor eller Skaal/ then man kallar Per-
lemodror / hwilke i the bäst artighe åre skijnande
som Perlan / och seeghe som horn / at man ther
aff Zirotter beredha kan til hwadh man wil. I
Indien finnas the bäste / såsom och i Engeland/
Francriske och Flandern. The finnas och hoos
of wål så stoore och sköne som Orientaliske/men
theras skaal är aflånge / och icke likte the rättte
Perlemodror. I thet Norra Oceano finnas
the och i små aflånge skaal/ men the åre små. The
åre i Låfedom the bäste / som åre blanca/ tiocke/
runde / swåre/ heele och icke genomborade: En
når the medh Jernet sarghade warda/ blifwa the
off wådret befånge/ och theras kraffter förwan-
das them.

The åre kalle och torre i then andra grad/ som
Serapio skrifwer / lib. aggreg. cap. Hager-
allula. The groswe åre bättre än the små / och
the som åre klare och vthwårtes slåte och jämne/

Som Isaac sagher, Perlornas Natur är / at the styrckia i Menniskian Spiritus vitales, eller the Liiffachtighe andar / som komma ifrå hertat / och förtagha hertas bäfwande / och andre affectioner / och Huswudhyran eller beswijmsen. När een Menniskia är så wannächtigh at hon beswijmar / hon taghe Perle confect / som man kallar Manus Christi cum Paris, thet fördrijswer wannächtigheet och styrcker hertat.

Then som hafwer mörcke öghon / han bruke Perlor / the fördrijswa ock så the hwijske släckiar i Öghäplet / och öghornas flytande. Avicenna sagher / at Perlor styrckia hertat. Warder och een kosteligh Olio aff Perlor tilberedt / lijka / och effter samma sättet / som aff Coraller. Then Olio tienar til Nervernes styrcko / och för Senodragh / för Alderdomens Lamheet / och Phrenitidem, eller Rasenheet / om man tagher sex gran ther aff in medh någhon dryck. Hon håller kroppen wedh sundheet / och thet som bräckt är hielper hon til helsan igen : Hon förbättrar och förmeerar Quinners miölk / &c. Andernacus, Matthiolus, Weckerus.

Cap. CIX.

Succinum eller Ambra Citrina, Electron
Græcè : Carabe Arabicè : Raassteen /
år

är en steen / som wärer / effter en gemeen Mee-
ning / aff Graan eller Foro kådho / som aff the
Tråå som stå wedh Stranden / nedhslyter i wat-
net. Zy råfna honom en part ibland Gummi
eller Kådhor / at han och brinner / och hafwer een
kådhos lucht. Somlighe hålla honom för icke
slags Ambra, som aff watnes feetheet / eller the
blöta Jordbecke wåxa skal / och falla förhensful
Ambra Citrinam. Han warder måst fun-
nin wedh then Prysta stranden / och aff Wågen
ther upfastat / ther icke någhot Jordbeck fins.
Kaaffsteenen är mångahanda slags / gol / hwijt /
och brwnachtigh / eller medh andre färghor / eff-
ter som han andre Materier i sigh fattat hafwer.
Man finner offta Myror / Flugur eller Myg-
gar i Kaaffsteenen / hwilket är tekn / at han wå-
rer aff flytande Kådo. Then hwijte warder ach-
tat för then bästa / som är lätt / och meera luchtan-
de. Man gillar then som dragher pappier / strå
och annor lätt ting til sigh / när man honom gnij-
dher at han blifwer warm / och then som luchtar
lijka som Jordbeck när han bränd warder. Pau-
lus sägher / i thet cap. Carabe, at Kaaff är aff
naturen wårmande / tempererat medh någon lij-
ten köld. Avicenna lib. de virib. cordis,
sägher / at thetta Gummi är hett i then förste /
och tort i then andre grad. Zy tienar Electrum

til fuchtighe Hufwudkrankheeter. Hans Rööf
 lättar Brottfällingar : Fördrijswer hufwudh/
 flott / Zandwärc / och Hoston : Framläckar
 Quimmors tijdh / och synnerligha kommer en för/
 stoppat modher til rätta : Och gifwer them som
 hafwandes äre een lätt börd. Man gifwer thes
 pulswer in medh Wijn för thet hwijsa flytandet/
 och til at styrckia Födhelselemmarna. Them som
 vpkasta blodh / och twijna / tienar han och : Och
 för Sädennes flytande / skal man tagha i ite blötte
 Ägg / eller vti musten aff Portulaca hwar dagh
 til ite quintin. Han hielper och til hårde Lijff/
 och för Näsablodh. At skynda Fostret til födel/
 sen / skal man gifwa til halffe quintin swärt in m^z
 blankt Wijn / thet förwist hielper / och offta pro/
 berat är. För kall pis / skal man lijka myckit in/
 gifwa i Steenbräcke Wain. Thet hafwer en
 warit som icke hafwer kunnat i 15. daghar göra
 siet wain ifrån sigh / han hafwer druckit Naafs
 steen in medh Paliuri fröo i Wijn / och är hul
 pin worden / som Weckerus betyggar. Han tie/
 nar och til Ledhwärc / om man tagher in ther aff
 ite halffe quintin i 2. lodh Fransoseträdz wain.
 Här om skrifwa Medici Florentini och An/
 dernacus.

Serapio sägher at thenne gummi, som han
 kallar / godh är at indricka. Zy hon förtagher
 Bw.

Brotwårck / och lijffzens flytande / och förthen-
skull tienar synnerligha wål til the quinnor som
hafwa öfwerflödigt menstruum : Och hon
styrcker Maghan.

Kaaff strukin på swagha öghon gör them kla-
ra / och förtagher theas flytande.

Item stryker på the heeta böldar / dragher han
vth aff them heetan.

Kaaffsteen stillar Näsablodh / när man hoos
nom bår hoos sigh : Och behåller then naturlig-
gha blodhen hoos hiertat. En Rödöl giordt aff
Kaaffsteen fördrijswer Ormar. Kaaffsteen stil-
lar spyiande. Han sägs och fördrijswa the onda
Andar.

Albertus Magnus sägher / at om man stu-
dher Kaaffsteens pulswer i watin / och gifwer een
Quinne person ther aff at dricka / är hon Jung-
frw / så behåller hon thet hoos sigh / men om hon
är förkränckt / pissar hon.

Til beswot gör man aff Kaaffsteen een koste-
ligh Oleum Succini, altså : Stöde Kaaffstee-
nen måtteligha / och lägg thet stötta pulffret i en
Retortt / och gör wål til medh Leer / och blanda
medhan tu thet tilgör / små öhr eller gross sand
ther iband / och sätt nedh i Bagnen så at Retorten
lutar sigh nedh effter / sedhan gör ther en måtte-
ligh Esid vnder / och lät Olion vthdrijswa.

Thenne Olion begiut medh warm Acitio / och
låt igen distilleras i warm Askå eller Sand ige-
nom Retorten.

Somlighe læggia Skorpon aff brödh i Bes-
ken / och slå pulffret ther på / och begiutat medh
Acitio / och distillerat aff.

En part blöthe pulffret i brändt wijn och
warm Askå / och distillerat aff / och görat til fle-
re gångor / så länge at Olion synes på botnen.
Thet första sättet är thet bästa.

Thenne Olio tienar til alle Hufwudesbrister /
til Nervernes resolution, förhåpenheet och fals-
kande Soot. När man tagher ther aff om Mor-
ghonen en droppa medh Bethonike wain / el-
ler Lavendel eller Lindewain.

Hon förwarar och för Förgiffte och Pestilen-
tie / om man stryker vnder Näsorna / eller blan-
dar i the Låfedomar / som ther til tienar.

Hon är och en synnerligh Låfedom til at för-
driffwa Niurarnas och Blåsonnes fehl / til at
vchdriffwa Steenen / och öppna watnes wåggh och
ådror / när man henne dricker medh Malmasij /
eller Petersilie wain / eller någon annor tienligh
wåsska. Hon fördriffwer ock så Colicam, och
Quedens förstoppelse / när man henne smör på
födelse Lemmen : Hon framskyndar födhelsen /
och gör henne lätt / om man gifwer Barnaföder-
kan

Man ther aff en droppe medh Verbenæ eller Zernörz watn. Hon wederquäcker och styrcker alle kropsens kraffter och faculteter, förtärer öfwerflödige wäxstor/ öpnar oc styrcker hienan: Zy förmånger man henne lyckesamligheten til the Låfedomar / som fördrijswa Huswudflott och andre Lemmars. Weck. ex Andernaco.

Cap CX.

GAgates är itt Raaffstens slaggh/ som warder funnit i Lycia (Sicilia sägher Hortus Sanitatis) i then flodhen Gagas, ther han vthlöper i Siön / aff hwilken han sitt namn fått hafwer. Han fins och i Engeland. Han är swart/ oreen / storpachtigh och lätt. Then är bäst som hastigt vptändes / och luchtar som itt Jordbeck. Han warder vptänd medh watn/ och släckt medh Olio / thet vnderlighit är. Han hafwer krafft til at blöcha och vplösa.

Han fördrijswer Brottsfall / medh sin Rööf/ sammaledes och Ormar / och onde Andar/ som Hortus Sanitatis betyghar. Och (sägher han) om the onde Andar tala igenom någhon Besatt/ twingar them thenne Rööf at tija: Han lenar ock så Modernes förstopning. Han är och godh til onde Maghar.

Thet watn ther vthi han 3. daghar legghat haf-

wer / förlossar Barnaföderstor vthan all wärck
och mödho / om the dricka ther aff.

Nota. Men om en Pijgha dricker ther aff /
om hon är möd / så behåller hon thet hoos sigh /
men om hon är förfränke / så bepissar hon sigh.
Thenne Steen tienar wäl thenne tijdh the glatte
Greter til proff / som hålla sigh så sempertijneske
medh hååret. 2c.

Thenne Steen emootstår ock så Truldom /
och hans Rööf fördrijswer Ormar och andre
förgiffthige Diur.

Cap. CXI.

IRis eller Deimon, är en Edelsteen / som wäs
rer i thet Rödha hafwoe / aff then rödha Jordz
stem / och är lijk Cristallen / och warder föhrdt aff
Arabien / som Albertus och Evax skrifwa / och
han är sexkantigh / ty warder han kallat Hexa-
gonus. Han fins och i Tyskland i Renströme
moot then Stadhen Trier.

När man honom sätter emoot Solen / så at
then ene kanten står vnder Solennes skugge / och
then andre i Solestijnet / så kastar han itt moot-
skijn moot hwart annat aff kanterne medh äth-
skilligh färgho / som en Regnboghe / ther aff han
sitt namn fått hafwer. I itt hws kastar han ock
så sitt skeen i lijka måtto emoot then nästa wägg.
han

Han är ganska torr aff naturen / thet han subtili-
ghit wäl vthwissar. Plinius säggher / at han är
bäst aff them / som gifwer ifrån sigh stoore skijn/
lijfnandes wedh en Regnboghe.

Cap. CXII.

SPongia marina, Trages, Græcè: Affe-
gialbach Arabicè: Swamp/ är en Siö-
wärt/ som hafwer lijff i sigh/ och växer som an-
dre växter / och känner när man honom handte-
rar / så at han dragher sigh samman när man ho-
nom sticker eller hårdt påtagher / och vthbredher
när man honom slåtar och sacht handterar. Zy-
warder han räknat ibland the Diwr och växter
som kallas Zoophyta eller Plantanimalia.
Avicenna lib. 2. säggher: Spongia är en krop
i haafwet / fulle medh fuchtigheet / och hafwer i
sigh itt Diwr / som altijdh hänger ther wedh och
aldrig skils ther ifrån. Ther växer ock så en
Steen vthi / som kallas Lapis Spongiæ. Se-
rapio lib. aggregat. cap. Affegialbach,
säggher / at Spongia eller Siöswampen är twe-
giahanda / Han och Hon. Han eller then Man-
lighe hafwer små hwiite hol i sigh. Hon eller
then Quinlighe hafwer stoore runde hol. Här
til warder och thet tredie slaghet räknat / som är
fullt medh hol / och steenar ther vthi.

Then

Then som är färf / han är bäst för Haaf-
sens natur / och är warm i then förste grad / och
torr i then andre. Han är mycket krafftigh i sitt
wårclande til at torcka. Serapio sägher / at
Spongia hafwer macht til at torcka och sam-
mandragha böldar / när man honom infuehtar i
Aitio som medh watern beblandat är / eller medh
Wijn effter kropsens lighenheet. Steenen i
Swampen hafwer och krafft at torcka. Han
sönderbräcker Niuresteenen. Han heelar och
sammandragher friske Såår / tempererat medh
Aitio eller Watern / och påbundin. När man
honom bränner / såsom Spumam maris eller
Siöfradhan / han är godh för Hinnan på öghor-
na / och vpklarar Synen. När man honom
bränner medh beck / är han godh för Modhrens
flytande. När han blifwer brändt medh Olio /
förtagher han blodhspsyande / ty hans krafft är
at förstoppa blodh. Han torckar ock så fuchtige
Sulmer. Medh Wijn indruckin bräcker han
Blåfosteenen / som Dioscorides sägher.

Cap. CXIII.

Pumex. Fanech Grefisk / Famech Arabisk:
Footsteen / är och en Siösteen / then man
gemeent finner råkiandes på Siön. Och menar
tigh / at han aff Siöfradhan igenom Solennes
beta

heta föde warder. En part meena / at the aff
 Hefelsfiell på Jyskland / eller andre brinnande
 Bergh igenom then krafftighe Swafwel eelden
 vthkastadhe warda. Om thet så är / så är Foot-
 steenen en vthbränd steen / then aff naturen är
 full medh Swafwel / hwilket sampt medh then
 lösare och seetare Jordesk materien / som thet v-
 thi är / vthbränd warder thet / effter han är så o-
 räck och holigh. Serapio säger / at han är en
 Steen aff Barchin, thet är Lipari. Then är
 bäst / som är mycket holigt / hårde / doch vthan öhr /
 och låter sigh wäl bräckia / och sönderrijswa / låte
 och hwijt i förghone. Man bränner honom så
 til läkedoms brwff / at man lägger honom ibland
 glödande kohl / och när han blifwer glödhande /
 skal man honom vthtagga / och släckia medh wäl-
 luchtande Wijn. Thet skal man göra til tre gån-
 gor : Men then tredie gången / tå man honom
 tagher aff Elden / skal man honom icke vthsläc-
 kia / vthan låta honom sielff koldna. Sedhan
 skal man honom rijswa til pulfwer / och thet sam-
 ma bewara.

Diolcorides säger / at Footsteenenens natur
 är til at torcka och rensa.

Han fördrijswer strimorna som sättia sigh på
 Sghorna. Han dragher Såår samman / och lå-
 ter kött wäxa i them. Han gör tänderne hwijte /

når man rijswer them medh hans pulswer. Han fördrijswer ock så håår / når man theß pulswer lägger ther vppå. Om man lägger honom i itt Wijn åhm når thet görs/stillar han theß jäfande.

Cap. CXIV.

Belliculi marini, A stor Arabisk / åre små hwiite Steenar lijka eena menniskios Nasfla / och man finner them i Siöstrandenne. The åre kalle och torre aff naturen / men theras grad finner man ick beskreuwen. Them brukar man i the Salswor / som man gör Ansichte reent och klaart medh. Plinius sägher / at theß pulswer förmångde i Hönseiister / och smorde på Ansichte / fördrijswer alle fläckiar och makeler ther aff.

Cap. CXV.

Blatta Bizantia, eller Ungius Odoratus, år itt Siöskaal / som luehtar lijka som Båfwer gall / och tienar til at rökia medh. Ty thet smälter i Elden lijka som Jordbeck / och luehtar starkt. The hålla måst aff thet som år hwiitt. Theß rökiande öpnar Modrens förstoppelse i Quinno / och vpwækker them som falla i brott. Och når man dricker thet in / löser thet Broken. Och så mycket om the Steenar som finnas i Siön.

Om the Steenar som finnas i eller hoos Diwr / och aff them nämnde warda.

L Het finnes och Edelsteenar i Diwr / eller the som aff them wåra / eller aff them warda uppsökte och förwarade. Ibland them äre the the bästa och kostelighaste / som finnas i Foglar och Landzdiwr : Ringare i Siödiwr. Och wil man begynna aff Allectario eller Hanasten.

Cap. CXVI.

Allectorius, Hanesteen. Denne Steen wåxer i en Capwus eller snöpt Hanas magha / eller brof : En part säya / at han wåxer i hans Lefwer / effter try eller fyra åhr / och blifwer allstörst som een Bona / lijf widh en mörck Cristall eller klaart watn / såsom Dioscorides, Solinus, Arnoldus, Bartholomæus Anglius, och then Booken de nat. re. ther om förmåla. Han hafwer then Art / at sedhan han wåxer i Hanan / dricker han aldrig. Hans Dygd är (som förbenämde Authores tillänna gifwa) at släckia törsten för them som hårde arbeta / kämpa / och gå / om han honom bår i munnent och then samma som honom bår / han winner signa

na Fiender / hans taal är iustighit / han blifwer
 täckeligh / from och deyeligh / hållt een Quinna s
 nom Manne : Han upväcker och Venerem
 och gör een Menniska alfwarsam och stadigh.

Ex Lapidario.

*Ventriculo Galli, qui testiculis viduatus,
 Cum tribus ad minimum factus spado venerit
 annos.*

*Nascitur ille lapis: cuius non ultima laus est,
 Et per bis binos capit incrementa sequentes,
 Mensuramq; Fabæ crescens excedere nescit,
 Cristallo similis vel aqua cum limpida paret,
 Inuictum lapis hic reddit quemcunq; gerentem,
 Extinguitq; sitim patientis ore receptus.
 Nam Milo Crotonias pugiles hoc preside vicit,
 Hoc etiam multi superarunt praelia Reges.
 Hic Oratorem verbis facit esse disertum,
 Constantem reddens, cunctisq; per omnia grati,
 Hic circa veneris facit incendiva vigentes,
 Commodus uxori, quæ vult fore grata marito,
 Ut bona tot præstet clausus portetur in ore.*

Cap. CXVII.

Aquileus, Ornasteen, Thenne Steenen
 warder och kallat Aquilæ lapis, och affen
 part Herodialis. Serapio kallar honom Ha-
 ger

ger Athamach, och Ralis Atamach på Arabisk tungomål. Somlighe fallan Echiten, Albertus Magnus in Lapidario Echiten. Han finnes på the Indianiske Berg / som liggia wedh Haaffzstranden / eller som en part sänia / i Haaffzstranden / thet iagh heller troor / emellan China och Sarandi, såsom ock i Persten. Men iagh weet / at han ock i Norrhaaffs stranden / och i Bäckiar / som aff the Lappiske Fiäll löpa in i Hafwet / funnin warder. Han är nästan wurin som itt Castaniennöte Castaniebrwn / i sin skaps nat alldeles lijf en stoor Welkböna / och hafwer i then eena endan en pricf såsom een rått böna / och in i honom är en annar Steen eller Kärna / lijka som Barn i Modherlijfwet / och han är som itt Walnött / men hwijtachtigh / som Ralis säger : Och han skaldrar thet vthi / när man skakar Steenen / och är icke swår / vthan lätt. Jagh håller thet så före / at thet är icke någhon mineras lijf / vthan fremmande Jordwäre / som aff Wäghen i Haafwet driifwes til Land / effter som iagh honom seedt och handteradt hafwer.

Thenna Steenen föhra Denarna i theras Boo / när the skola begynna wärpa / ty han hiela per them lätt och vthan wäref at wärpa / thet han ock gör Barnaföderskor / och andre bårande Diwr / om man lägger honom vnder them / hwil-

Fet hans förnåmbsta dygd är. Zy warder han ock kallat Alleuians partum. Denne Steenen köhler ock så/och at Ornarna hafwa en heet Natur / och förmycket heeta göra sijne Ägg / köhler them thenna Steenen. Han skal bindas wedh een Barnaföderstas höffte / som Rasis sägher eller wedh hennes wenstra Arm / som Evax in Lapidario suo, och Albertus Magnus, ther om wienna. Doch skal han icke länge ther hållas / elies driifwer han Fostret för tijdh fram / och dödar thet / gör ock Modhren skadha / som Bartholomæus Anglicus thet betyggar aff Isidoro, lib. 16. cap. 4.

Han tienar och för Fallande sooth / såsom Pœonien.

Om någhon miståncker en Maat om Förgift / och man låter honom i faattet / så kan man then maat icke nedhswälgha / vthan wil storkna aff honom / förra än han warder borttaghin / som the Chaldeer sägia / thet Albertus sägher sigh försöke hafwa. Then honom bår / han lefwer nöchter / han gifwer honom Nijkedomar / och at man älskar honom / och gifwer honom Segher öfwer sijne Fiender / som Barthol. sägher.

Cap. CXVIII.

BOrax, En Rubett eller Paddesteen. Denne Steen

Steenen warder och kallat Kubera och Nilus eller Nolet, och warder funnin i the store Kloz paddors huswud / som stoore Lindh hafwa / och förgiffthige äre / förra än the komma til watn. Han är tweggiahanda slags. Then ena är hwijtachtigh medh röde beblandat / lijka som när man giuter Miölk i Blodh / och hon öfwerwinner i färghona / som Albertus witrar. Ty synes lijka som blodhådror i honom. Om man tagher honom aff een lefwandes Padda / när hon än röser sig / så fins i honom itt himmelsblått ögha eller släck. Han sägher och / at i hans tijdh / är en lijten grön Steen funnin i Paddehuswudet. Thz andra slaghet är swartachtigt eller brunachtigt medh Paddefärgho / och i somlighe aff them fins en Paddefigur / medh vthsträckte fötter / han kallas Cropodinae, eller Ortopodinae hos Barthol. Angl. Thenna Steenar warda rensade i starekt Wijn och Watn / som Diosc. lærer.

Thenne Steenen vhdrijswer öfwerstödig och reenligheet aff Inelwerna.

Han heelar förgiffthigh Diwrs bett / och gifwer tilkänna om Förgiffth är förhanden / ty then hwijtachtigha blifwer sprekloft / och the bådhen bränna handena / när man them så sattar.

Om han rått är / proberar man så / at när man honom håller för een Kloza / så råtter hon sig

emoot honom/ och fattar honom i munnen / om
hon kan. Jagh hafwer seedt honom wäldeligha
ställa Näsablodhen.

Cap. CXIX.

CAncri Lapis, Krabbesteen. The Araber/
som Avicenna wittnar/ kalla thenne Stee-
nen Roltein eller Reiben, han är allom kun-
nogh. Han är aff naturen kall och suchteigh. Och
som Aristoteles lærer/ är han godh för styng.
Han tienar och för Scorpions och Lefatte bett/
om man honom stöter/ och binder på för itt Pläs-
ster. För en Wildhundz bett/ tagher man ho-
nom in i dryck. Bränd til Aska / rensar hans
pulsfwer tänderna / och torefar Såår / fördrijs-
wer Skabb/ och stillar ögharinnande.

Cap. CXX.

CHelidonijs, Swalofteen. Thenne Stee-
nen finner man i Swalovngars Bwck eller
Magha / som Dioscorides sägher. Men när
man them tagher / skal Swalofadhren och Mo-
dhren icke wara tillskädhes.

Somlighe aff them äre swarte / somlighe rö-
dhe: Och måsteparten finner man them två i
een Swalo. I Augusto äre the fullkomlighestes
och medh thetas bästa krasse. The äre små och
wau

wanckaplighe / men i dygden äro the them stoo-
rom lijfe / som Bartholomeus Anglicus sä-
gher / Ja större än the stoor.

Om man binder then rödhe Swalosteenen i
en Lijnflwt / eller vthi Kalffsleder / och bär ho-
nom vnder then wenstre Arm / så är han godh för
Brsinnigheet och långligh sjukdom / och för pa-
sionem Lunaticam, eller Hufwudhsjukan / och
för Fallande sjuk. Evax säggher / at han gör
then Menniska behageligh och täck / som honom
hoos sigh bär. Josephus säggher / at then swarte
Chelidonium är godh för ond fuchtigheet / och
fallsjukan / och för wredhe. Denne Steen är och
godh för sjuke öghon / när man hon i twättar
eller stöter i reene wain / och stryker öghorna ther
medh / thet gör them sunde. Den swarte Che-
lidonium stillar all twedräge och oenligheet emel-
lan Herrar och Förstar / när the then hoos sigh
bära. Han låter och then Menniskas Saker
gå alt effter sin willia / som honom hoos sigh bär.
Den som hafwer ögnawärd / kan risswe Cheli-
donium i wain / och stryke sijn öghon ther medh.
När Konungar och Herrar honom bär / blidfar
han theras wredhe.

Cap. CXXI.

Cernuæ sive Perca aculeata Lani.
 III in Cirræ

Girffesteen. Zhenne / sampt andre Fiskesteenar
hoos of sinner iagh icke beskreffna / doch weet
man at the tiena för Styng och Steenen.

Cap. CXXII.

L Acrima Cervi, Kenne Arabib^o. Hior-
testeen / födhes så. Hiorten dragher medh
sin Unda Drmar aff Bergskrefwor och buskar/
och äter them vp. När han aff Förgiffet be-
gynnar vptändas / löper han til friskt waen / som
David i Psalmen wicnar / och säncker sigh i wat-
net in til Huswudet / til thes han förwinner För-
giffet. Så drypa Tårar aff hans Sghon på
stranden / som wäxa til en Steen.

Zhenne Steenen är itt gott Förgiffetz Tre-
fels / och warder i Orienten myckit affhällin
hoos Konungar / som Evax betyghar. Han är
och godh för hertebåswande.

Cap. CXXIII.

DRaconites, En Drakasteen. Han war-
der i Orienten taghin aff Drakahuswu-
det / then the dräpa / när han sofwer / och medhan
han än röres / tagha the Steenen vth / lijka som
Rubeten.

Han tiemar för Fögiffet / om man honom bär
på

på then wenstra Arm. Och then Menniskia öf-
 werwinner sijne Fiender.

Cap. CXXIV.

IEnia. Zhenne Steen fins i thet Diwres Hy-
 enæ ögon/ om een Menniskia then bår vn-
 der sijn Zungo/ så skal hon spä om tilkommande
 ting. Barthol. Angl. ex Isidoro.

Cap. CXXV.

Ligurius eller Lincurius, Loofsteen. Zhen-
 ne Steenen föddes aff Loofwens Pis/ och
 wårckas i Solenne til en rund Steen / hålft i
 sandenne. Han är gol som itt Naaff / och om
 man honom gnidher / dragher han strå och pap-
 pier til sig / som Naaffsteenen / som Dioscori-
 des, Theophrastus, Plinius, Isidorus, Ra-
 banus, och andre ther om skrifwa.

Plinius sågher / at han är brandgol som en
 Geld/ en Carbunkel lijf/ men han skijner icke om
 Natten.

Han hafwer en kall och torr complexion.
 Han förtagher heetan och wårcken i Maghan/
 stillar löst Lijff / och fördrjfwer then gola fär-
 ghon i Goolsooten.

Sågia ock en part / at han hielper them som

hafwa Stemma eller itt hårde Lijsff / och lossar
lijsfwet / och hielper Såår / och dragher Jern aff
Såår.

Cap CXXVI.

MAnativus Lapis, Manatijffsteen. Denne
ne Steenen warder taghin i Indien aff
Hufwudet på een Siokoo / som the Spaniske kalla
la Manatijff. Han är hwijt och möhr. Och tie-
nar Barnaföderstor / som Indiefabrare ihet weta
ta berättat.

Cap. CXXVII.

QVadras, Gaamsteen. Denne Steenen
warder och kallat Quadratus och Qua-
nidros, och han fins i Gaams hufwud. Han
tienar för alt skadelighit fall / och gifwer Miölk
i Spenarna. Men them som hafwandes gå /
är han skadeligh / som Evax betyghar.

Cap. CXXVIII.

QViris, Wjdhopsteen. Denne Steen war-
der funnin i Wjdhopnaste / och han vppen-
barar heemligheter / om man honom lägger på
ens Bryst som sofwer / som Evax sägher. Han
är en Spådomssteen.

Cap. CXXIX.

QVirinus, Yggelsteen. Denne Steen fins i Yggelboo / han gifwer phantastiske syner och Spökesser.

Cap. CXXX.

RAdaim, En Hanasteen. Denne Steen fins i en Hanas hufwudh / som hafwer ätte Myror / han är svart och genomfichtigh. Then honom bär / han får thet han önskar.

Cap. CXXXI.

VAnellus, Wipe eller Kijwittsteen. Jagh hafwer förstådt / at och i Wijpenaste en Steen finnas skal / ändoch honom ingen / thet iagh weet / beskriwer. Zy weet iagh icke håller tala om hans Dygder / then honom finner / han må försökian. Jagh kallar honom på höfft Vanelum off Wijpan eller Kijwittan.

Cap. CXXXII.

VEsicæ Lapis, Blåsosteen. Denne fins i Blåsan / om hwilken Avicenna så säggher : En part hafwa sagdt / at Blåsosteenen intaghin / sönderbryter Niure och Blåsosteenen. Men Galenus säggher / at thet inthet är.

Cap. CXXXIII.

OPhites Serpentarius, Ornaſteen. Om
 thenna Steen är mångom witterlight/ at
 han fins i Ringen/ ther Ornar hålla Ring / och
 man medh machē kan driifwa them ther ifrån.
 Albertus hafwer seedt i Schwabenland en
 Steen/ på hwilken många Orman sigh försam-
 blat hadhe/ på een Ring / emellan Bergh liggian-
 de. Zy hafwer Landzherren ther samnastädhes
 åfädhsändt en hoop Krijgsmån / som medh dra-
 gne Swård föllo an / och huggo them i många
 stycken. Och nederst lågh en stoor Orm i styc-
 ken huggin / vnder hwilkens Hufwudh fans en
 swart Steen / lijk som en affstumpat Pyramus
 eller Vdd/ bleef och icke genomsichtig/ vthi hwil-
 ken war en skön Ormsfigur i ring. Hwilken
 Steen samma Edelmans Frw/ sampt-medh Or-
 mens hufwudh honom wijsst hadhe.

Iagh hafwer seedt een Ormakrono / som så
 formerat war/ någhot roridhin/ som itt Kinckel-
 horn/ och spis vp effter/ som en Pyramis. Stee-
 nar hafwer iagh ock seedt / men åthskillighe. I
 somlighe hafwer warit Ormsfigur : En part
 hafwa warit runde och flatte / och medh små hol
 omkring/ lijka som the medh granne tånder hadhe
 warit inbitna i Steenen. En sådhan fick iagh i
 min

min Ungdom aff en Skepsprofosses Son / som
honom hadhe taghit aff sin Fadher / hwilken på
Siön aff itt Skep / som lopp til en förbudhin
Drö / i byte hadhe fått en Siömans Tröyia / m^z
Stopning vnder / vthi hwilken stopning thenne
Steenen fans insömat. War så en känd Bond
de / som hadhe länge gått til rätta medh en sin
Wederpart / och kunde icke få bogt på honom :
Han fick wetta / at iagh hadhe then Steenen/
han badh migh iagh skulle lähnan / han lofwade
medh all troo / at få migh honom igen / men han
sadhe / at han war honom förkommen. Ty wiste
han (til äwentyrs) hans kraffter bättre än iagh.
Swadh hans Dygder äre / finner iagh icke be-
skrifwit / til äwentyrs / han kan tiena för
Förgiffte / och wara en godh Se-
ghersteen.

Effter

Efter såsom thenne Book
handlar om allahanda Metall / och
andre sådana Ting som fins vnder Jorden / haf-
wer man för gott funnit at tillsättia här wedh
Endan/huru man skal sökia Malm och
Bergwärel.

In Thi Jorden och i Steenar är fast omist.
Men effter alle Metaller måste vpsökias
och framkomma / så är sådane sökiande och arbe-
te icke förachtandes/ vthan fast meer loff och be-
röm wärde. Denne Lust och begärligheet til at
byggia Bårgwärel / skal man så ljetet försuna
och tilbaka sättia / at lista som the unga Drän-
gers lust är til Allskogh / Och så begärligh som
Bij til Rosor / at vchfugha Honing och Wax
ther vthur : Allså wiiligh och benågen skal Men-
nistian ware / doch vthan girigheet / til at sökia
Malm och Bårgwärel vthur Jorden. Ty Gudh
vpsyller icke alle Menniskior medh Guld och
Sölfwer/ vthan medh Armodh/ träck och skarn/
Jämmer och Nödh. Gudh hafwer och gifwit
någre Menniskior besynnerligh kånedom och
förstånd på Malm och Metall / så at the wetta
fast en närmare wågh och grepp / huru man
& D göra kan / förvthan alle Bårgwärel; byg-
nin

ningar/ och aldeles vthan Erß eller Malms pro-
berande och smältande: Således at thet icke al-
lenast på then samma wärte Malmen/ther Δ och
 \odot här komet är: Vtan at man een wiß konst och
wettkap hafwer/at vthaff the fem Slächter (man
genom annan Malms giords Metall) såsom
 ♀ ♁ ♂ ♀ / aff hwilke hwar och en i synderheet \odot
och Δ möjligheit är at göra / doch aff somligha
ringere och aff en part swärare. Märck och/ at
vthaff ♀ ♁ . och ♁ är lättare / men aff ♂ och ♀ be-
swärligare \odot eller Δ at göra. Doch lijkwäl är
thet möjligheit alt medh tillsättning göra (alias
aff magnesia & h exit Δ aff ♁ och Einnober
purus \odot oritur) \odot & Δ aff ♁ och in pu-
rum aurum ariatē. Här må och een konstigh
Menniskia / som migh synes/ m; godh achtsams-
heet och beredelse/ vmgå medh Metaller / at han
förnufteligen the förändringar som i Metallerne
til fulkomligheet meer wärckar och regerar / acha-
tar och inthet hwadh tijdh / dagh eller stund / den
eller den Planeten / ond eller godh regerar / Ty
sådhant hwarcken gifwer eller tager/ hielper eller
stielper inthet / icke heller förhindrar något / vthi
then naturligha Konst alchimia, om tu eliest
weet thet wara sant och möjligheit / så arbeta
thet/när tigh är läghlighit och behageligit; Men
är

år feelet hoos tigh / titt oförstånd och arbete / så
feela och alle Planeterne / Stiernor och
Himmelske tekn.

E N D E.

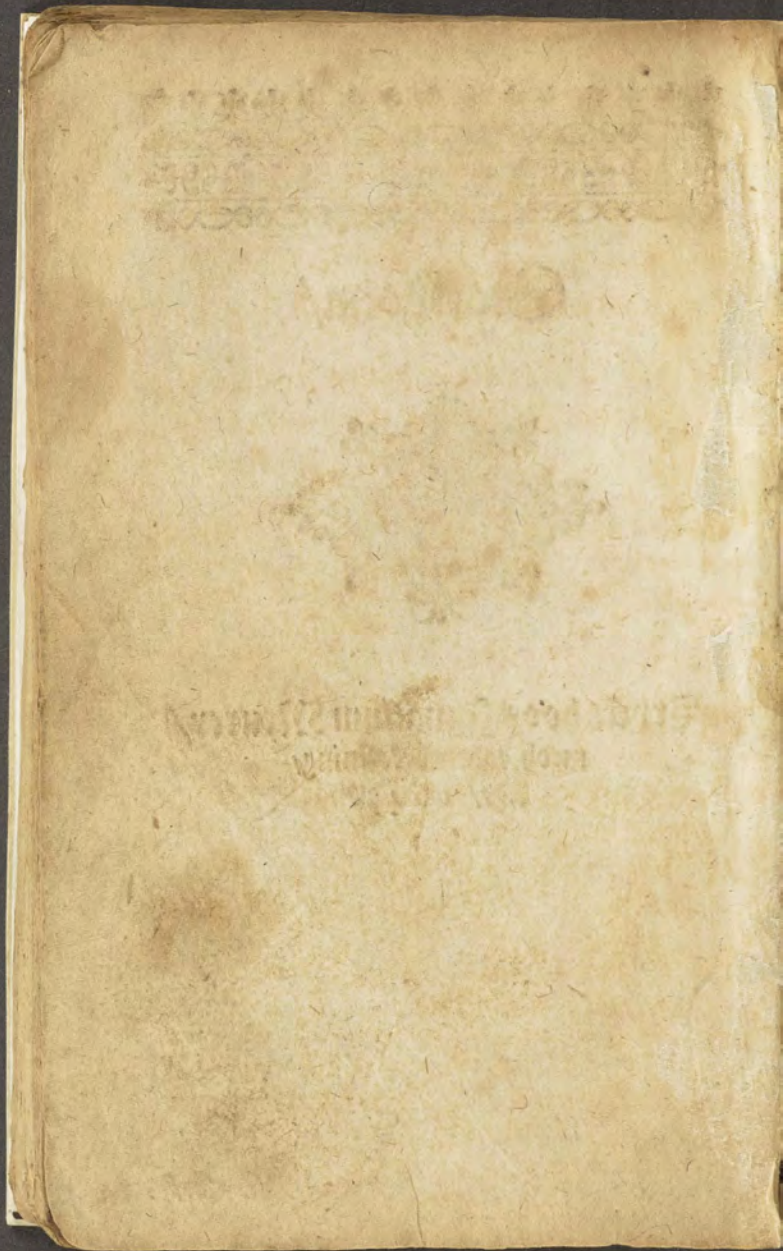

Stockholm/

Tryckt hos Zanatium Meurer/
medh eggen bekostning/
Åhr/ 1643o

250-